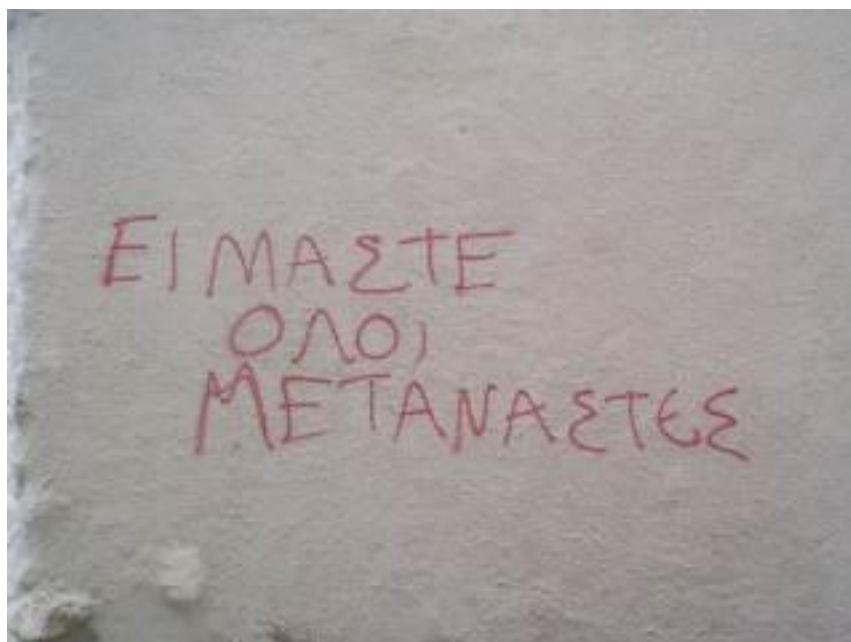

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Τμήμα Γεωγραφίας

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ, Δήμος Ξυλοκάστρου

Πτυχιακή εργασία της Μπουραντάνη Αντωνίας

Αθήνα, Μάρτιος 2012

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Τμήμα Γεωγραφίας

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ, Δήμος Ξυλοκάστρου

Πτυχιακή εργασία της Μπουραντάνη Αντωνίας

Επιβλέπων καθηγητής : Κρητικός Γεώργιος (Επίκουρος
Καθηγητής)

Αθήνα, Μάρτιος 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λίστα εικόνων

Εισαγωγή

Κεφάλαιο 1: Έννοιες που συνδέονται με τη μετανάστευση

- 1.1 Ρατσισμός
- 1.2 Κοινωνικός αποκλεισμός
- 1.3 Ξενοφοβία

Κεφάλαιο 2: Τρόποι αντιμετώπισης των μεταναστών από το κράτος

- 2.1 Ένταξη μεταναστών στην κοινωνία
- 2.2 Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης
- 2.3 Ο ρόλος της παιδείας στην αντιμετώπιση των μεταναστών

Κεφάλαιο 3: Αντιμετώπιση μεταναστών σε ύπαιθρο και πόλη

- 3.1 Ύπαιθρος –πόλη και μετανάστες, μειονεκτηματα,πλεονεκτηματα
- 3.2 Χαρακτηριστικά της πόλης του Ξυλοκάστρου και της κοινότητας Μάννας
- 3.3 Αποτελέσματα έρευνας

Κεφάλαιο 4: Σύνοψη και συμπεράσματα

Βιβλιογραφία

Παράρτημα

Λίστα εικόνων

Εικόνα 1: Ένταξη μεταναστών στην πόλη και στο χωριό

Εικόνα 2: Εθνικότητα μεταναστών και ένταξη στην πόλη

Εικόνα 3: Εθνικότητα μεταναστών και ένταξη στο χωριό

Εικόνα 4: Ευκολία ένταξης μεταναστών

Εικόνα 5: Γιατί η Ελλάδα είναι πόλος έλξης μεταναστών

Εικόνα 6: Καταλληλότητα μεταναστευτικής πολιτικής

Εικόνα 7: Αριθμός μεταναστών στην πόλη και στο χωριό

Εικόνα 8: Σχέση με τους μετανάστες στην πόλη και στο χωριό

Εικόνα 9: Φιλία με μετανάστες

Εικόνα 10: Δουλειές από Έλληνες και μετανάστες

Εικόνα 11: Συμβολή μεταναστών στην ανεργία στην πόλη και στο χωριό

Εικόνα 12: Πρόσληψη μετανάστη

Εικόνα 13: Χαρακτηρισμός μεταναστών

Εικόνα 14: Συμβολή μεταναστών στην οικονομική ανάπτυξη

Εικόνα 15: Λόγοι που δημιουργούνται προβλήματα με τους μετανάστες

Εικόνα 16: Συμβολή διαφορών στη θρησκεία στη δημιουργία προβλημάτων

Εικόνα 17: Δημιουργία τζαμιού

Εικόνα 18: Γάμος με μετανάστη

Εικόνα 19: Να φύγουν οι μετανάστες;

Εικόνα 20: Θα ήταν καλύτερη η πόλη μας χωρίς τους μετανάστες;

Εικόνα 21: Ρατσισμός στην Ελλάδα

Εισαγωγή

Ως φαινόμενο και ως διαδικασία , η μετανάστευση σφράγισε την Ελλάδα και την Ευρώπη και συνέβαλλε αποφασιστικά στην διαμόρφωση της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής πραγματικότητας της εποχής μας. Το μεταναστευτικό φαινόμενο και οι μεταναστευτικές διαδικασίες αναφέρονται σε συγκεκριμένες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές κλπ συνθήκες. Όταν οι συνθήκες αυτές αλλάζουν τόσο το φαινόμενο και οι διαδικασίες της μετανάστευσης μεταβάλλονται.

Σήμερα η χώρα μας βιώνει μια από τις πιο κρίσιμες περιόδους στην σύγχρονη ιστορία της, η οικονομική κρίση των τριών τελευταίων χρόνων έχει φέρει σε απόγνωση την κοινωνία και ιδιαίτερα τους νέους ανθρώπους, στο πρόσωπο των οποίων βλέπουμε εν δυνάμει μετανάστες. Η Ελλάδα από το τέλος της δεκαετίας του 1980 είχα μετατραπεί από χώρα αποστολής μεταναστών που ήταν, σε χώρα υποδοχής, και μάλιστα με μεγάλα προβλήματα. Σ' αυτό το σημείο που βρισκόμαστε σήμερα το πιο πιθανό είναι να δούμε άλλη μια μετατροπή της χώρας σε χώρα αποστολής κυρίως νέου εργατικού δυναμικού.

Οι πολίτες της χώρας ψάχνουν να βρουν έναν «αποδιοπομπαίο τράγο» για επιρρίψουν ευθύνες για την κατάσταση στην οποία έχουν βρεθεί, με μειωμένους μισθούς, και με τα θεμέλια της κοινωνίας να κλονίζονται. Είναι πολλοί οι άνθρωποι που στο πρόσωπο των μεταναστών βρίσκουν αυτό το εξιλαστήριο θύμα που έψαχναν. Γι' αυτό λοιπόν μας φάνηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον να καταγράψουμε στην εργασία αυτή τις απόψεις των Ελλήνων για τους μετανάστες.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την αντιμετώπιση των μεταναστών από ανθρώπους της πόλης και ανθρώπους του χωριού, στόχος της είναι να γίνει μια σύγκριση απόψεων με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας , ωστόσο στην εργασία αναφέρονται και αναλύονται έννοιες και ζητήματα που συνδέονται με τη μετανάστευση.

Πιο αναλυτικά, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύουμε έννοιες συνυφασμένες με τη μετανάστευση όπως ο ρατσισμός, ο κοινωνικός αποκλεισμός και η ξеноφοβία. Είναι λέξεις που ακούμε καθημερινά και χρησιμοποιούνται από τους συμπολίτες μας ολόένα πιο συχνά και έντονα στις μέρες μας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφουμε τους τρόπους αντιμετώπισης με τους οποίους μπορεί ένα κράτος να υποδεχθεί τους μετανάστες. Αναλύουμε συνοπτικά τρία μοντέλα, της ένταξης, της αφομοίωσης και της ενσωμάτωσης και παράλληλα αναφερόμαστε στο πως το ελληνικό κράτος έχει επιλέξει να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της μετανάστευσης, μέσα από την τοπική αυτοδιοίκηση και τον ρόλο της παιδείας για τον σκοπό αυτό.

Στο τρίτο κεφάλαιο έχουμε μια σύντομη περιγραφή της περιοχής όπου διανεμήθηκαν τα ερωτηματολόγια, αναφέρονται γενικά χαρακτηριστικά της πόλης του Ξυλοκάστρου και του χωριού Μάννα. Επίσης μιλάμε για την αντιμετώπιση των μεταναστών στην ύπαιθρο και στην πόλη και αναλύουμε τα αποτελέσματα της έρευνας. Έχοντας κάνει την βιβλιογραφική ανασκόπηση για το θέμα μας και με την βοήθεια των αποτελεσμάτων φτάνουμε σε κάποια συμπεράσματα για την γνώμη των ντόπιων για τους μετανάστες και τελικά αν διαφέρουν οι στάσεις και οι απόψεις των ανθρώπων του χωριού με αυτών της πόλης πάνω σε βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τους μετανάστες και το φαινόμενο της μετανάστευσης γενικότερα.

Για την συγγραφή της εργασίας έγινε χρήση ερωτηματολογίου, ώστε να είναι έγκυρα και αξιόπιστα αυτά που γράφουμε, τα οποία είναι αποτέλεσμα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και των συμπερασμάτων που αποκομίσαμε από τις απαντήσεις των ατόμων στα οποία μοιράστηκαν τα ερωτηματολόγια.

Για την έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε στο διάστημα Σεπτέμβρη-Νοέμβρη του 2011, στο δήμο Ξυλοκάστρου και συγκεκριμένα στην πόλη του Ξυλοκάστρου και στο δημοτικό διαμέρισμα Μάννας, εφαρμόστηκε η ποσοτική μέθοδος με την χρήση δειγματοληπτικής έρευνας με τυποποιημένα ερωτηματολόγια.

Το εμπειρικό υλικό συνίσταται σε 120 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια (ηλικίας 18 έως 68 και άνω), 60 στην πόλη του Ξυλοκάστρου και 60 στο χωριό Μάννα, ενώ πραγματοποιήθηκαν και επισκέψεις σε χώρους σύναξης των ντόπιων , όπως για παράδειγμα ,την πλατεία του χωριού και χώρους κοινωνικής εστίασης στην πόλη, όπου πραγματοποιήθηκαν και ανεπίσημες συζητήσεις με τους πολίτες, ωστόσο με σημαντική συμβολή στην εργασία. Επίσης συζητήσαμε με τον δήμαρχο και τον πρόεδρο του χωριού, οι οποίοι μας έδωσαν πληροφορίες από την εμπειρία τους για το πως αντιμετωπίζουν οι συμπολίτες τους ,τους μετανάστες.

Η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε ήταν η μέθοδος του διαθέσιμου δείγματος καθώς επιλέχθηκαν άτομα που ήταν διαθέσιμα για την

έρευνα, άνθρωποι που μένουν στην πόλη και άνθρωποι που μένουν στο χωριό. (Κυριαζή, 2009)

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε ήταν ένα αυτοσυμπληρούμενο ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε σε ομαδικό πλαίσιο και συμπληρώθηκε επί τόπου. Όσον αφορά τις ερωτήσεις, οι τύποι ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν ήταν οι κλειστές και οι ανοιχτές ερωτήσεις, και στις κλειστές χρησιμοποιήσαμε ερωτήσεις τύπου: α) κλίμακα Λίκερτ και β) κλίμακα Γκάτμαν. (Κυριαζή, 2009)

Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια αφορούν, κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος (φύλο, ηλικία, επίπεδο μόρφωσης, οικογενειακή κατάσταση, κτλ.) και στοιχεία γενικά που αφορούν την σχέση των πολιτών με τους μετανάστες και την γνώμη τους για ζητήματα που αφορούν αυτούς και γενικά το φαινόμενο της μετανάστευσης.

Στο τέλος έχουμε μια σύνοψη και τα συμπεράσματα της παρούσας εργασίας.

Κεφάλαιο 1: Έννοιες που συνδέονται με τη μετανάστευση

1.1 Ρατσισμός

Ένα φαινόμενο, το οποίο στη δημόσια συζήτηση συνδέεται, συχνά αιτιακά, με τη μετανάστευση, έστω κι αν εκκινεί από αλλού, είναι ο ρατσισμός.(Μαρβάκης,Παρσανόγλου,Παύλου,2001) Με την παραδοσιακή έννοια του όρου, ο ρατσισμός είναι το δόγμα σύμφωνα με το οποίο οι ανθρώπινες ιδιότητες και ικανότητες είναι φυλετικά προσδιορισμένες.

Πιο γενικά θα μπορούσαμε να πούμε πως όταν μιλάμε για τον ρατσισμό εννοούμε, πρώτον τις προκαταλήψεις σε βάρος, φυλετικών, εθνικών, θρησκευτικών και κοινωνικών μειονοτήτων και δεύτερον την πρακτική διακρίσεων , περιθωριοποίησης, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διωγμών, μέχρι και την φυσική εξόντωση ατόμων που ανήκουν σε αυτές τις μειονότητες.

Αν και ο όρος « ρατσισμός » πρωτοεμφανίστηκε στο μεσοπόλεμο ,αποτελεί ένα διαχρονικό φαινόμενο και το συναντούμε σε όλες τις ιστορικές κοινωνίες.

Η προϊστορία του ρατσισμού είναι μεγάλη, η αρχαιότερη μορφή πρωτογενούς ρατσισμού θεωρούνται οι διακρίσεις σε βάρος των «μιαρών» στο ινδικό σύστημα της κάστας,, ακόμα και οι αρχαίοι Έλληνες αποκαλούσαν τους μη Έλληνες «βαρβάρους», το οποίο υποδήλωνε το αίσθημα της πολιτιστικής υπεροχής τους απέναντι σε όλους τους άλλους λαούς, καθώς θεωρούσαν τη χώρα τους το πνευματικό κέντρο του τότε γνωστού κόσμου. Ωστόσο η θεώρηση αυτή των Ελλήνων δεν υποδήλωνε κάποια ρατσιστική ιδεολογία διότι ήταν μια εθνοκεντρική αντίληψη η οποία δεν είχε το στοιχείο της φυλετικής διάκρισης σε βάρος άλλων λαών.(Παπαδημητρίου,2000) Αυτή η εθνοκεντρική αντίληψη θα μπορούσαμε να πούμε πως υπάρχει και σήμερα καθώς δεν είναι λίγοι αυτοί που πιστεύουν ότι η χώρα μας λόγω της μεγάλης πολιτιστικής κληρονομιάς και επειδή είναι αυτή από όπου γεννήθηκε η δημοκρατία και ο πολιτισμός, μας δίνει το δικαίωμα να απαιτούμε όχι μόνο τον σεβασμό από τις άλλες χώρες του κόσμου, αλλά ίσως και κάτι παραπάνω.

Η εμφάνιση της φυλετικής ιδέας στον ευρωπαϊκό χώρο συνδέεται με την ανακάλυψη του Νέου Κόσμου (1492), τη γένεση του αποικιοκρατικού συστήματος. Ήταν μια ιδεολογία την οποία χρησιμοποίησαν οι Ευρωπαίοι κατακτητές για να νομιμοποιήσουν με κάποιο τρόπο την επεκτατική πολιτική τους και μια δικαιολογία για τον τρόπο που εκμεταλλεύτηκαν τους ιθαγενείς, με το πρόσχημα πως ήταν «κατώτερα» όντα από την φύση τους και οι ίδιοι όφειλαν να τους εκπολιτίσουν.

Επίσης σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν στην διάδοση της φυλετικής ιδέας πληθώρα επιστημόνων όπως ανθρωπολόγοι, βιολόγοι κ.λπ, οι οποίοι ασχολήθηκαν από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα συστηματικά με την ταξινόμηση του ανθρώπινου γένους σε φυλές με κριτήριο τα φαινοτυπικά γνωρίσματα των ανθρώπων , όπως π.χ το χρώμα του δέρματος, την κατασκευή των μαλλιών, το σχήμα του κρανίου κ.λπ.(Παπαδημητρίου,2000) Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, την εποχή του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, ο οποίος θεωρείται πνευματικό λίκνο του σύγχρονου ευρωπαϊκού ρατσισμού, οι ανθρωπολογικές διακρίσεις στάθηκαν η αιτία για την καταστροφή διάφορων τοπικών πολιτισμών για χάρη της ευρωπαϊκής κυριαρχίας.

Η φυλετική ιδέα στην Ευρώπη αποτέλεσε εκτός από την νομιμοποίηση της αποικιοκρατίας και σημαντική παράμετρο για την συγκρότηση έθνους με παραδείγματα την Γαλλία, την Αγγλία και την Γερμανία. Στην διαδικασία συγκρότησης εθνικού χώρου η εχθρότητα έναντι του ξένου, προσδίδει όρια και μια συγκεκριμένη εικόνα στην έννοια του «άλλου» και της κοινότητας του έθνους , «ορίζει και ενώνει το «όμοιο» διαχωρίζοντας το από το «ανόμοιο» και συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της πίστης στην ενότητα και την ομοιογένεια του εθνικού συνόλου».(Βεντούρα,2004) Η Γερμανία συνδέεται άρρηκτα με την φυλετική ιδέα και τον ρατσισμό ,στο όνομα της «Άριας» φυλής στην οποία υποστήριζε ο Χίτλερ ότι ανήκουν ο γερμανικός λαός , μετά την κατάληψη της εξουσίας το 1933 θεσμοποίησε τον ρατσισμό , κάνοντας τον κυρίαρχη ιδεολογία του πολιτικού συστήματος. Ο ρατσισμός στην Γερμανία στράφηκε κυρίως εναντίον των Εβραίων ωστόσο δεν ξέφυγαν από την ρατσιστική αντιμετώπιση και διάφορες κοινωνικές ομάδες όπως ομοφυλόφιλοι, άτομα με ειδικές ανάγκες, κομμουνιστές αλλά και οι Τσιγγάνοι. Ο έντονος γερμανικός αντισημιτισμός στα χρόνια που κυριάρχησε ο Χίτλερ, ήταν η πιο ειδεχθής μορφή του σύγχρονου ρατσισμού του 20^{ου} αιώνα, με αποκορύφωμα την ναζιστική θηριωδία και τον φρικτό θάνατο συνολικά έξι εκατομμυρίων Εβραίων στα στρατόπεδα εξόντωσης όπως το Auschwitz στην κατεχόμενη τότε Πολωνία.

Μια άλλη μορφή ρατσισμού είναι και ο αντιεγκρισμός, ο οποίος βρίσκει την πιο αποκρουστική μορφή του στο καθεστώς φυλετικών διακρίσεων στην Νότια Αφρική (Apartheid) , η πολιτική αυτή στηρίχθηκε στη φυλετική διαίρεση του πληθυσμού της χώρας σε λευκούς, μαύρους και έγχρωμους με τους λευκούς να απολαμβάνουν κάθε είδους προνόμια, οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά και τους υπόλοιπους να μην έχουν καν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Η κατάργηση του απαρτχάιντ ήρθε μόλις το 1993 ύστερα από ογδόντα και πλέον χρόνια αγώνων για φυλετική συμφιλίωση της Νότιας Αφρικής.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί μεταξύ τους ρατσισμοί, ο καθένας από τους οποίους συνδέεται με την κοινωνία μέσα στην οποία αναπτύσσεται, την εποχή και τα ιστορικά, οικονομικά και πολιτισμικά δεδομένα. Έτσι, σήμερα στην Ευρώπη, μετά τον βιολογικό και τον κρατικό ρατσισμό, η κυρίαρχη μορφή που παίρνει είναι ο πολιτισμικός ρατσισμός. Ταυτόχρονα ταυτίζεται ιδεολογικά με τον εθνικισμό, αποτελώντας ένα ιδιαίτερα δυνατό μείγμα, ικανό να απειλεί την Ενωμένη Ευρώπη.(Παπαδημητρίου,2000) Την θέση της μη νομιμοποιημένης ιεράρχησης των φυλών την κατέλαβε η ιεράρχηση των πολιτικών συστημάτων.(Βντούρα,2004)

Αυτός ο νεορατσισμός που αναπτύσσεται κυρίως στην Δυτική Ευρώπη, προτάσσει πως όλοι οι άνθρωποι είναι φυλετικά ισότιμοι, αλλά οι πολιτισμοί τους είναι διαφορετικοί και δεν συμβιβάζονται μεταξύ τους, οι πολιτιστικές διαφορές είναι ανυπέρβλητες. Αυτός ο πολιτιστικός ρατσισμός είναι συνυφασμένος με το πολύπλοκο πρόβλημα της μετανάστευσης.

Η μεταναστευτική πολιτική στις χώρες - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει γίνει αντικείμενο κριτικής από απλούς πολίτες αλλά κυρίως από κόμματα της Άκρας Δεξιάς ο πολιτικός λόγος της οποίας θεωρείται ρατσιστικός και φαίνεται να βρίσκει οπαδούς μεταξύ τόσο των ανέργων και των θυμάτων του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού όσο και μεταξύ μικροαστών οι οποίοι θεωρούν πως απειλούνται από τη μαζική παρουσία των μεταναστών στις χώρες τους. Παράδειγμα τέτοιου κόμματος είναι το « Εθνικό Μέτωπο » στην Γαλλία υπό την ηγεσία του Jean-Marie Le Pen μέχρι το 2011 και τώρα πια υπό την ηγεσία της κόρης του. Ο Le Pen συνήθιζε να κάνει επιθέσεις εναντίον των έγχρωμων και των Εβραίων, η κόρη του αν και αποφεύγει τέτοιες επιθέσεις, στο προεκλογικό της πρόγραμμα διαμηνύει πως «αν εκλεγεί θα δημιουργήσει Υπουργείο Εθνικής Κυριαρχίας για να τερματίσει την « σκλαβιά » της Γαλλίας από τις συνθήκες που έχει υπογράψει η Ευρωπαϊκή Ένωση».(Εφημερίδα «Τα Νέα»,2012)

Όσον αφορά τη χώρα μας το ακροδεξιό κόμμα της « Χρυσής Αυγής » συγκεντρώνει όλο και περισσότερους οπαδούς καθώς οι τελευταίες δημοσκοπήσεις για τις εκλογές που θα γίνουν τον Μάιο δείχνουν πως το ποσοστό που συγκεντρώνει, είναι ικανοποιητικό ώστε να μπορούν να διεκδικήσουν την είσοδο τους στο κοινοβούλιο. Συνθήματα του κόμματος είναι « Η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες » και « Έξω οι ξένοι από την χώρα », οι εφημερίδες κάνουν λόγο για μία ναζιστική οργάνωση που μισεί την δημοκρατία και προσπαθεί να προσελκύσει ανέργους και απελπισμένους πολίτες που έχουν χτυπηθεί από την οικονομική κρίση.(Εφημερίδα «Το Έθνος»,2012)

Βέβαια αυτό δεν αποτελεί απόδειξη για την ύπαρξη ρατσιστικών διαθέσεων από τους Έλληνες, στην χώρα μας η έννοια του ρατσισμού δεν ήταν γνωστή, το γεγονός αυτό οφείλεται και στο ότι η Ελλάδα μόλις στα τέλη της δεκαετίας του 1980 αρχές του 1990 μετατράπηκε από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μαζική είσοδος οικονομικών μεταναστών και η ανεκτικότητα των Ελλήνων τώρα δοκιμάζεται.

Η χώρα μας με το νόμο 3304/2005 ενσωματώνει τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2000/43 « περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής τους » και 2000/78 οδηγία – πλαίσιο για την « ίση μεταχείριση στην εργασία και στην απασχόληση βάσει της θρησκείας , της αναπηρίας , της ηλικίας του σεξουαλικού προσανατολισμού », ακόμη στον νόμο 3386/2005 διατυπώνονται οι βασικές αρχές για την κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών στην χώρα. Η αρχή της μη διάκρισης, της ίσης μεταχείρισης και ο σεβασμός των δικαιωμάτων τους στη θρησκευτική και πολιτισμική ιδιαιτερότητα είναι αρχές που διέπουν τα δικαιώματα που θέτει ως βασικό στόχο η ελληνική πολιτεία για την κοινωνική ένταξη τους με αυτόν τον νόμο.(Καλαμπάκου,2008) Στην πραγματικότητα ωστόσο υπάρχουν πρακτικές διακρίσεων όπως στο χώρο της δημόσιας διοίκησης όπου η συμπεριφορά των οργάνων του κράτους είναι συχνά απαράδεκτη σε βάρος ατόμων που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες.

Ο αιφνιδιασμός της ελληνικής κοινωνίας από αυτήν την «διαφορετική παρουσία» των μεταναστών ίσως είναι δικαιολογημένος αφού από μια χώρα ομοιογενή τόσο γλωσσικά και εθνολογικά όσο και θρησκευτικά καλείται να γίνει μια πολυγλωσσική, πολυεθνική πολυπολιτισμική. « Η διαφορετικότητα της εθνοτικής ομάδας στην οποία αποδίδεται συχνά μια υποτιθέμενη κατωτερότητα ή επικινδυνότητα, καταλήγει σε στερεότυπα και προκαταλήψεις, έννοιες ικανές να

προαγάγουν τον εθνοκεντρισμό, την ξеноφοβία και το ρατσισμό».(Βαγενά-Παλαιολόγου,2008) Στην συμπεριφορά των Ελλήνων απέναντι στους ξένους όπως είπαμε επέδρασε καταλυτικά η μαζική είσοδος τους, ιδιαίτερα όμως αρνητική είναι η στάση τους απέναντι στους Αλβανούς, οι οποίοι αποτελούν το 57,5% των μεταναστών (438.036 άτομα) που βρίσκονται στην χώρα μας. Πολλοί Έλληνες θεωρούν τους Αλβανούς εγκληματικά στοιχεία, βρόμικους , απολίτιστους και ανίκανους να προσαρμοστούν στα δεδομένα της ελληνικής κοινωνίας. Πρόκειται για μια μορφή οιονεί ρατσισμού που θα μπορούσε να μετεξελιχθεί σε επιθετικό ρατσισμό κάτω από συνθήκες μεγάλης και γενικευμένης ανασφάλειας.(Ππαδημητρίου,2000)

Στην περιοχή έρευνας, στο δήμο Ξυλοκάστρου πολλοί πολίτες λένε πως οι Αλβανοί ξεχωρίζουν από το σχήμα του κεφαλιού, άποψη που παραπέμπει σε προκαταλήψεις και φυλετικές διακρίσεις που έχουν σχέση με τα βιολογικά χαρακτηριστικά των ανθρώπων κάτι το οποίο δεν ισχύει σύμφωνα με τους επιστήμονες καθόσον δεν υπάρχει κανένα χαρακτηριστικό που να προσιδιάζει αποκλειστικά και μόνο σε ένα λαό.

Στην ερώτηση αν θεωρούν ότι εμείς οι Έλληνες είμαστε ρατσιστές το 82% (βλέπε κεφάλαιο 3) θεωρεί πως είμαστε όσον αφορά τους ανθρώπους της πόλης, σε μικρότερο ποσοστό 50% (βλέπε κεφάλαιο 3) είναι οι θετικές απαντήσεις στο χωριό το οποίο ίσως οφείλεται στην διαφορετική σχέση που μπορεί να έχουν αναπτύξει οι άνθρωποι του χωριού με τους οικονομικούς μετανάστες που μένουν μόνιμα εκεί, και την διαφορετική οπτική γωνία από την οποία βλέπουν την μεταχείριση των μεταναστών, θέματα για τα οποία θα αναφερθούμε εκτενέστερα σε άλλο κεφάλαιο αυτής της εργασίας. Η έννοια του ρατσιστή προσλαμβάνεται διαφορετικά από τον καθένα μας, πολλοί είναι αυτοί που δεν θεωρούν ότι είναι ρατσιστές κι ας επιτίθενται φραστικά εναντίον Αλβανών ή άλλων μεταναστών όποτε τους δοθεί ευκαιρία, όμως η λεκτική επίθεση είναι και αυτή ένα είδος ρατσισμού.

Για να επανέλθουμε στο επίπεδο της χώρας, κλασσική περίπτωση μειονότητας που γίνεται αντικείμενο ρατσιστικής συμπεριφοράς είναι οι Τσιγγάνοι όπου για την ελληνική πολιτεία δεκάδες χιλιάδες Τσιγγάνοι θεωρούνται ανύπαρκτοι καθώς δεν έχουν τα απαραίτητα επίσημα έγγραφα. Στην ελληνική κοινωνία επικρατεί το στερεότυπο το του βρόμικου, του επικίνδυνου κλέφτη και του απατεώνα.

Κάτι το οποίο μπορούμε να παρατηρήσουμε είναι πως οι Έλληνες δεν έχουν καμία πρόθεση ρατσιστικής συμπεριφοράς απέναντι σε ξένους που επισκέπτονται την χώρα μας με την ιδιότητα του τουρίστα και προέρχονται από αναπτυγμένες χώρες της

Δύσης, όχι μόνο είναι ευπρόσδεκτοι αλλά μερικές φορές είναι και αντικείμενο θαυμασμού.

Καταλήγοντας μπορούμε να πούμε πως ο ρατσισμός δεν φαίνεται να απειλεί σοβαρά την ελληνική κοινωνία καθότι στερείται ιδεολογικής βάσης ακόμα με κάποιες ελάχιστες εξαιρέσεις όπως κάποια στελέχη ακροδεξιών κομμάτων με πολιτικές απόψεις που στηρίζονται στην ξеноφοβία και στο ρατσισμό. Βέβαια η μεταναστευτική πολιτική της χώρας μας και η παράνομη μετανάστευση η οποία είναι ανεξέλεγκτη δίνει πρόσφορο έδαφος σε τέτοιες πολιτικές αντιλήψεις. Η οικονομική κρίση ίσως να οδηγήσει τους πολίτες να αναζητήσουν «αποδιοπομπαίους τράγους» για τα προβλήματα τους, η παράνομη μετανάστευση έχει πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις και η μεταναστευτική πολιτική αν και θεωρητικά υπάρχει πρακτικά είναι ανύπαρκτη, αυτοί είναι βασικοί παράγοντες στο να εξελιχθεί ο ρατσισμός των Ελλήνων και να οδηγήσει τους πολίτες σε πολιτικό ολοκληρωτισμό, ιδεολογική σύγχυση, βία και κοινωνικό όλεθρο.(Παπαδημητρίου,2000) Γι' αυτό είναι απαραίτητο να καταπολεμηθεί έγκαιρα όσο είναι σε πρώιμο στάδιο.

1.2 Κοινωνικός αποκλεισμός

Ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται με όλο και αυξανόμενη συχνότητα. Τόσο στον επιστημονικό λόγο όσο και στον καθημερινό έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικοί ορισμοί για τον κοινωνικό αποκλεισμό, και είναι αποτέλεσμα της χρηστικής αξίας του όρου και συνίσταται στην ικανότητα του να περιγράφει ολοκληρωμένα ένα ιδιαίτερο φαινόμενο και να μπορούν από την χρήση του να ερμηνεύονται φαινόμενα που βρίσκονται σε αιτιακή σχέση με το φαινόμενο που περιγράφει ο όρος.

Η θεματική του αποκλεισμού περίπου όπως τον συζητούμε και σήμερα εμφανίζεται σ' ένα βιβλίο του Lenoir το οποίο δημοσιεύεται στην Γαλλία το 1974 και προσδιορίζεται ως ο αποκλεισμός από την ανάπτυξη και από τις οικονομικές και κοινωνικές ανταλλαγές. Σήμερα ένας κοινά αποδεκτός ορισμός του κοινωνικού αποκλεισμού είναι μια κατάσταση που την προσδιορίζουν η έλλειψη ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων που η κοινωνία θεωρεί βασικά, η μη συμμετοχή στην παραγωγή και την απόλαυση κοινωνικών και δημόσιων αγαθών και η μη συμμετοχή στη διαμόρφωση και στην άσκηση εξουσίας.(Μουσούρου,1998)

Πολλοί άνθρωποι, οργανώσεις και υπηρεσίες χρησιμοποιούν τον όρο «κοινωνικός αποκλεισμός» ως συνώνυμο άλλων όρων όπως είναι οι διακρίσεις, η ανεργία, ο ρατσισμός, η φτώχεια κ.α. Είναι σύνηθες ο κοινωνικός αποκλεισμός να εκφέρεται μαζί με την φτώχεια, αυτό δεν είναι τυχαίο, τα πολλαπλά αίτια του αποκλεισμού αποτελούν φαινόμενα που συνδέονται συχνά με παραδοσιακές μορφές της φτώχειας. Τα αίτια αυτά είναι: η ανεργία και ιδίως η μακροχρόνια ανεργία, η βιομηχανική αλλαγή και οι επιπτώσεις αυτής σε μη ειδικευμένους εργαζόμενους, οι οικογενειακές δομές όπως έχουν εξελιχθεί σήμερα και η παρακμή παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης, η παρακμή των παραδοσιακών θεσμών και αξιών, η αύξηση του ατομικισμού και τελευταίο αλλά πολύ σημαντικό, η μετανάστευση και οι νέες μορφές της, ιδιαίτερα η παράνομη μετανάστευση. (Τσιάκαλος, 1998)

Όπως είπαμε ο κοινωνικός αποκλεισμός περιορίζεται μερικές φορές μόνο στην οικονομική διάσταση και εξισώνεται με την φτώχεια, δηλαδή ότι ο φτωχός έχει περιορισμένη πρόσβαση στα υλικά αγαθά και αυτό ως συνέπεια της περιορισμένης σχέσης του με τους μηχανισμούς παραγωγής και διανομής των αγαθών, και έτσι αποκλείεται από τον τρόπο ζωής και διαβίωσης που επικρατούν κατά μέσο όρο σε μια κοινωνία. (Κασιμάτη, 1998) Όμως αυτή είναι μόνο μια πιθανή διάσταση του αποκλεισμού, υπάρχουν επίσης η κοινωνική, η πολιτισμική, η γεωγραφική και η πολιτική. Παράγοντες που διαμορφώνουν καθεμιά από αυτές τις διαστάσεις είναι βέβαια τα γενεσιουργά αίτια του κοινωνικού αποκλεισμού που συνδέονται με το φαινόμενο της φτώχειας αλλά και παράγοντες όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση, το φύλο, ο κύκλος της ζωής, η υπηκοότητα, η εθνικότητα, ο τρόπος ζωής, η θρησκεία, η διαμονή σε αστική ή αγροτική περιοχή κλπ.

Η αντίληψη του αποκλεισμού ως διαδικασία συνεπάγεται και στάδια από τα οποία περνάει το άτομο ώστε τελικά να χαρακτηριστεί αποκλεισμένο από την κοινωνία. Ο βαθμός του κινδύνου, της απειλής, της αποσταθεροποίησης, της έκπτωσης, και τέλος ο βαθμός του πραγματικού αποκλεισμού είναι διαβαθμίσεις μέσα από τα οποία τα άτομα και οι μειονεξίες που αυτά έχουν και οι καταστάσεις που επικρατούν, το φέρνουν στην κατάσταση του κοινωνικού αποκλεισμού. Χαρακτηριστικά του κοινωνικά αποκλεισμένου είναι η αδιαφορία και η παραίτηση για όποια προσπάθεια επανένταξης του στην κοινωνία, ο φόβος και η έλλειψη αντοχής. Η φτώχεια, η ανεργία, η ετερότητα δεν είναι τα χαρακτηριστικά των κοινωνικά αποκλεισμένων όπως πιστεύεται αλλά τα χαρακτηριστικά εκείνα που τους

οδηγούν στον αποκλεισμό, ή ανθρώπων που κινδυνεύουν να εισέλθουν σε αυτήν την διαδικασία.(Μουσούρου,1998)

Οι άνεργοι, οι φτωχοί, οι ηλικιωμένοι, οι γυναίκες στην αγορά εργασίας , οι αναλφάβητοι, οι τοξικομανείς , τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι άστεγοι, οι παράνομοι μετανάστες, οι παλιννοστούντες πρόσφυγες είναι μερικές από τις κατηγορίες ανθρώπων που συνθέτουν τον κόσμο των κοινωνικά αποκλεισμένων.(Μουσούρου,1998)

Μεγάλο ζήτημα είναι η κοινωνική πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί για την προστασία από τον κοινωνικό αποκλεισμό χωρίς να στιγματίσει τον αποκλεισμένο ως φτωχό και αποκλεισμένο , χωρίς να του επιβάλλει αυτή την θέση και χωρίς να προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ως άνθρωπο. Υπάρχουν πολιτικές που συνδέονται με την φτώχεια και την ανεργία και κατ' επέκταση με την οικονομική διάσταση του αποκλεισμού αγνοώντας τις άλλες διαστάσεις οι οποίες είναι εξίσου σημαντικές. «Γιατί δεν είναι μόνο η οικονομική διάσταση που προσδιορίζει αυτό το φαινόμενο αλλά και πολλά άλλα στοιχεία, όπως το έλλειμμα βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων απόρροια και αποτέλεσμα άλλων αποστερήσεων». (Μουσούρου,1998) Κάθε κοινωνία εφαρμόζει πολιτικές και στρατηγικές για την αντιμετώπιση των κοινωνικών ομάδων της, πρακτικές που επιτρέπουν ή αποκλείουν τα μέλη της κοινωνίας την δυνατότητα συμμετοχής στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Μέσω αυτών των πρακτικών η κοινωνία αναπαράγει τον κοινωνικό διαχωρισμό.

Η κοινωνική ομάδα των μεταναστών έχει στοιχεία και χαρακτηριστικά που διευκολύνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, οι πολιτισμικές διαφορές με τον γηγενή πληθυσμό αποτελούν μια αιτία αυτού. Η μετανάστευση είναι μια διαδικασία που «ξεριζώνει» το άτομο από το πολιτιστικό του περιβάλλον και το αποδιοργανώνει, διότι δε μπορεί να αφομοιώσει άμεσα τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της χώρας υποδοχής, και έτσι καταλήγει να βρίσκεται μετέωρο στην κοινωνική συνοχή. Η στάση της πλειονότητας του πληθυσμού της χώρας υποδοχής που θεωρεί τον εαυτό του ως «ένα», απέναντι στους μετανάστες που αποτελούν το «ένα άλλο», το διαφορετικό από αυτούς είναι μια πολιτική στάση που βάζει τους μετανάστες στο κοινωνικό περιθώριο. Αυτή η συμπεριφορά της πλειοψηφίας του πληθυσμού εκφράζει εθνικιστικές και ρατσιστικές ιδεολογίες έναντι των διαφορετικών από αυτών ανθρώπων.(Εξαρχος,1998)

Στο ευρωπαϊκό έθνος κράτος λόγω της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας μαζί με την ρευστοποίηση των μέσων και των δικαιωμάτων ελέγχου της κοινωνίας

από τους πολίτες φαίνεται να αναπτύσσονται επικίνδυνες τάσεις για την κοινωνική δημοκρατία. Τέτοιες τάσεις είναι η αναβίωση του εθνορατσισμού, η ανάπτυξη των φυλετικών προκαταλήψεων σε συνδυασμό με τις μεταναστευτικές πολιτικές των κυβερνήσεων των χωρών -μελών που δεν συμβαδίζουν για με την ενοποίηση της Ευρώπης.(Ψημμένος,2004) Οι κοινωνικές πολιτικές της ασυλοποίησης και της δημιουργίας χώρων περιχαράκωσης των μεταναστών αποτελεί μέρος της ευρωπαϊκής ανάπτυξης , ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν θεωρείται μια ακραία πολιτική αλλά ένα είδος περίεργης ασφάλειας και βασική πολιτική ζωής. Αυτή η «νέα» κατηγορία ανθρώπων, οι μετανάστες προετοιμάζονται θεσμικά πριν έρθουν σε επαφή με τις κοινωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στιγματίζονται ώστε να είναι κομμάτι του κοινωνικού περιθωρίου της Ευρώπης.(Ψημμένος,2004 & Ψημμένος,1998) Η περιθωριοποίηση ξεκινά με τις οικονομικές ανακατατάξεις της παγκόσμιας αγοράς εργασίας και μαζί με τις πολιτικές αντιλήψεις των κυβερνήσεων των χωρών-μελών όπως αυτές αντανakλώνται στην ευρωπαϊκή πολιτική για τους μετανάστες αποτελούν την προετοιμασία των μεταναστών.

Με την Συνθήκη Schengen που υπογράφηκε το 1985 στο Λουξεμβούργο από πέντε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και μετράει σήμερα είκοσι τέσσερα μέλη, ανάμεσα τους και η Ελλάδα (1993), συμφωνήθηκε η προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, η καθιέρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας για όλα τα πρόσωπα υπηκόους των χωρών που υπέγραψαν την Συνθήκη. Με την συμφωνία αυτή ξεκινά μια νέα περίοδος για τους μετανάστες της Ευρώπης και σηματοδοτείται από την διαπίστωση του φόβου των χωρών μελών για την διαφύλαξη των κοινών συνόρων της Ευρώπης και την ύπαρξη συνολικής αντιμετώπισης του μεταναστευτικού φαινομένου. Μέσα στην πολιτική της Συνθήκης Schengen βρίσκεται και η κοινή πολιτική για τις βίζες η οποία δημιουργεί ολοκληρωτικό έλεγχο των μετακινήσεων των ανθρώπων προς της χώρες της Schengen ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όποιος δεν έχει βίζα παραμονής δεν θα πάρει και άδεια εισόδου. Η βίζα χρειάζεται θεωρημένα επίσημα έγγραφα τα οποία είναι πολύ δύσκολο να αποκτήσουν μετανάστες από τον Τρίτο Κόσμο και την Ανατολική Ευρώπη. Αυτή η πολιτική της βίζας έχει χαρακτηριστεί ως θεσμοθέτηση του κοινωνικού αποκλεισμού.(Ψημμένος,2004) Η επικράτηση της Συνθήκης « φαίνεται να δημιουργεί έναν κοινωνικό χώρο που αρνείται τους μετανάστες και τα ιδιαίτερα προβλήματα τους , συμβάλλοντας στον κοινωνικό αποκλεισμό μέσα στις ίδιες τις πόλεις της Ευρώπης».(Ψημμένος,2004)

Ωστόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί πολιτική στον κοινωνικό αποκλεισμό στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής της, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κοινωνικά αποκλεισμένων ατόμων και η ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ενιαίας αγοράς έχουν αποτελέσει αντικείμενο ενδιαφέροντος όλων των οργάνων της Κοινότητας. Αυτό το ενδιαφέρον αποτυπώνεται σε διάφορους κανονιστικούς μηχανισμούς, αυτοί βέβαια δεν υπακούουν συνήθως σε κάποια ενιαία και συνολική θεώρηση του φαινομένου, αλλά αντιμετωπίζουν κατά περίπτωση το ζήτημα του κοινωνικού αποκλεισμού και ειδικά του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.

Στην Ελλάδα ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός εμφανίζεται επίσημα για πρώτη φορά το 1990 στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του «Εθνικού Παρατηρητηρίου Καταπολέμησης του Κοινωνικού Αποκλεισμού». Οι έρευνες της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας για τον κοινωνικό αποκλεισμό δεν ξεκίνησαν επειδή υπήρχε ορατό φαινόμενο στην ελληνική κοινωνία, το ενδιαφέρον προέκυψε από την χρηματοδότηση ερευνών σχετικών με αυτόν.

Ένα παράδειγμα μελέτης για τον κοινωνικό αποκλεισμό των μεταναστών, είναι η έρευνα του Ψημμένου Ιορδάνη στο βιβλίο του *«Μετανάστευση στα Βαλκάνια, Κοινωνικός αποκλεισμός στην Αθήνα»*, που αναφέρεται στους περιθωριοποιημένους χώρους που καταλαμβάνουν οι Αλβανοί μετανάστες στο κέντρο της Αθήνας, δίνοντας έμφαση στις πολιτικές και τα αποτελέσματα του κοινωνικού αποκλεισμού όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και τις μεταλλαγές στην ταυτότητα των μεταναστών. Μια άλλη εξίσου σημαντική μελέτη είναι και αυτή της Κασιμάτη Κούλας για τον κοινωνικό αποκλεισμό των Ποντίων στην χώρα μας, από την οποία ένα από τα συμπεράσματα που απορρέουν είναι πως αν και μπορεί να μην είναι υπαρκτή θεσμοθετημένη διακριτική μεταχείριση σε βάρος τους, ωστόσο το πλαίσιο μέσα στο οποίο βιώνουν την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα είναι δυσμενές γεμάτο αναπόφευκτες παρενέργειες. (Κασιμάτη, 1998)

Στην πλειονότητα τους οι μετανάστες στην χώρα μας, όπως και σε άλλες χώρες παραμένουν σε ένα σύστημα αποκλεισμού από βασικά δικαιώματα και ευκαιρίες ζωής. «Ιδίως στις χώρες της Μεσογείου, όπως είναι η Ελλάδα, η Ιταλία, και η Πορτογαλία, ο μεταναστευτικός πληθυσμός αποτελεί τον κρυφό κόσμο της εργασίας μακριά από δικαιώματα και παροχές». (Ψημμένος, 2004)

Βέβαια ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν είναι «προνόμιο» μόνο των μεταναστών αλλά και άλλων κοινωνικά ευπαθών ομάδων. Όπως αναφέραμε και στην αρχή, το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού είναι συνδεδεμένο άμεσα με την

φτώχεια, και δυστυχώς στις μέρες γίνεται ολοένα και μεγαλύτερος ο αριθμός των συνανθρώπων μας, ντόπιων και μεταναστών που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Η φτώχεια αποτελεί έναν δυσάρεστο όρο για πολλούς έτσι ο κοινωνικός αποκλεισμός αποτελεί, μια πιο κατάλληλη και λιγότερο κατηγορηματική έκφραση για την περιγραφή των κοινωνικών προβλημάτων. Αυτά τα προβλήματα πρέπει να γίνει προσπάθεια να λυθούν μέσω μιας κοινωνικής πολιτικής που θα προστατεύει τους κοινωνικά αποκλεισμένους χωρίς να τους στιγματίζει αλλά και θα δίνει την ευκαιρία να βγουν από το περιθώριο, ανεξάρτητα από την εθνικότητα, την ηλικία, το φύλο και άλλους πολλούς παράγοντες που βοηθούν στην διαδικασία στο να καταλήξει κάποιος κοινωνικά αποκλεισμένος.

1.3 Ξενοφοβία

Η εποχή της παγκοσμιοποίησης την οποία διανύουμε χαρακτηρίζεται από την (ομαλή) συνύπαρξη διαφορετικής φύσης πολιτισμών εντός του ίδιου περιβάλλοντος, φαινόμενο το οποίο ονομάζεται πολυπολιτισμικότητα. Η συνύπαρξη αυτή όμως πλέον, εκτός από αυτονόητη είναι και αίτιο συγκρούσεων, ενοχλήσεων και παρεξηγήσεων. Ωστόσο, ο κάθε πολιτισμός έχει το χώρο του, αρκεί ο χώρος αυτός να είναι ανοιχτός προς τον άλλον, τον ξένο, τον διαφορετικό. Αυτό είναι ίσως η κύρια προϋπόθεση για την επιβίωση κάθε πολιτισμού.

Επιπροσθέτως, στη σύγχρονη εποχή η έννοια του εθνικού κράτους μεταβάλλεται και ένα τέτοιο κράτος δεν μπορεί πλέον να διατηρήσει το μύθο ενός πολιτισμικά και εθνικά ομοιογενούς πληθυσμού. Η διεθνής μετανάστευση έχει γίνει αναπόσπαστο στοιχείο του σύγχρονου διεθνούς συστήματος. Οι οικονομίες των ανεπτυγμένων χωρών είναι δύσκολο να λειτουργήσουν χωρίς τη διαρκή ενστάλαξη εργασίας από τα φτωχότερα κράτη, τα οποία με τη σειρά τους είναι όλο και πιο εξαρτώμενα από τα εμβάσματα των μεταναστών. Παράλληλα, οι μεταναστευτικές ροές ωθούν τα εθνικά κράτη στην επανεξέταση αυτών των στόχων. Σήμερα πια οι παλαιότερες αντιλήψεις για την υπηκοότητα γίνονται όλο και πιο παρωχημένες, καθώς αυξάνεται η επίγνωση ότι τα άτομα έχουν πολλαπλές ταυτότητες. Η σύγχρονη μετανάστευση εκδηλώνεται με τεκτονικές μετακινήσεις μεγάλων πληθυσμών, που όσες φορές σημειώθηκαν άλλαξαν τον πολιτισμό και τη γεωγραφική του κατανομή.

Με γνώμονα τα παραπάνω, η ξενοφοβία εκφράζει μια έννοια σύμφωνα με την οποία ένας άνθρωπος είναι επιφυλακτικός ή αντιπαθεί κάτι ή κάποιον που δεν είναι δικό του, δηλ. δεν ανήκουν στην ίδια εθνικότητα, θρησκεία κ.α.

Από ψυχοκοινωνικής απόψεως, η ξενοφοβία συνιστά μια αντίδραση που αποκαλύπτει τις αντιφάσεις μιας όλο και πιο κατακερματισμένης και ανασφαλούς κοινωνίας. Ζούμε σε μια κοινωνία στην οποία νιώθουμε συνεχώς να απειλούμαστε. Καθημερινά πιεζόμαστε από ένα ανυπέρβλητο αγχώδες αίσθημα απειλής. Η οικονομική κρίση, οι επαγγελματικοί φόνοι, η επιδίωξη της κοινωνικής καταξίωσης και προβολής μάς πνίγουν σε μια ιοκástεια αγχόνη μπροστά στην απειλή της αποκάλυψης των αδυναμιών μας (Χλωπτσιούδης, 2010).

Μέσα από την ξενοφοβία εκδηλώνεται ο φόβος για όποιον είναι διαφορετικός. Ταυτόχρονα, όμως, ζούμε σε μια κοινωνία πιο ανοιχτή και πιο κινητική, στην οποία οι επαφές ανάμεσα σε διαφορετικούς πληθυσμούς είναι πιο εύκολες και αυξάνονται διαρκώς. Πλάι στο άνοιγμα και στη διαθεσιμότητα εκδηλώνεται και η επίταση της ανησυχίας, που τροφοδοτεί την απόρριψη των άλλων. Η ξενοφοβία, βέβαια, συνδέεται και με την κρίση ταυτότητας. γεννιέται όταν μια ταυτότητα αισθάνεται ότι κινδυνεύει από απειλές που δεν είναι άμεσα αναγνωρίσιμες. Η παγκοσμιοποίηση, εκτός του ότι θέτει υπό αμφισβήτηση την ταυτότητά μας, απειλεί και την ικανότητά μας για δράση. Όλο και πιο συχνά αισθανόμαστε ανήμποροι και ανίσχυροι. Βρισκόμαστε μπροστά σε μια αληθινή κατάρρευση του εγώ. Τότε γίνεται εύκολο να φορτώσουμε την ευθύνη γι' αυτή την κατάσταση σε κάποιον άλλον, ο οποίος είναι αναγνωρίσιμος από το ένα ή το άλλο ειδικό του γνώρισμα. Η αόριστη και ασύλληπτη απειλή μπορεί έτσι να εντοπιστεί και επομένως μπορεί να αποκρουστεί πιο εύκολα (Χλωπτσιούδης, 2010).

Η διαφορετικότητα είναι ένα πρόσχημα για να προβάλουμε πάνω του τις δικές μας αγωνίες. Απορρίπτοντάς τον θέτουμε σε κίνηση την άρνηση της ανθρωπιάς του άλλου. Η απανθρωποποίηση αυτή γεννά τον απόλυτο Ξένος, που μεταμορφώνεται σε πα-γκόσμια απειλή απέναντι στην οποία πρέπει να αμυνθούμε. Έτσι, σήμερα δεν εντυπωσιάζει καθόλου το γεγονός ότι στην αποικιοκρατική και ιμπεριαλιστική Ευρώπη πληθαίνουν οι φωνές που στρέφονται κατά της πολυπολιτισμικότητας. Η αποδιδόμενη "τρομοκρατία" και η "εγκληματικότητα" είναι τα κύρια επιχειρήματα των μέσων επικοινωνίας που ενισχύουν ολοένα την κοινωνική ακροδεξιά. Δίπλα σε αυτά προ-στίθενται τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η μεσαία τάξη και τα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα, αλλά και ο οικονομικός εθνικισμός της αστικής τάξης που φοβάται την χρηματοπιστωτική κρίση παρά το γεγονός ότι η μετανεωτερικότητα έχει καταστήσει τα διεθνή δίκτυα απαραίτητα για την οικονομική επιβίωση. Κι όμως η πολυπολιτισμικό-τητα αποτελεί γνήσια έκφραση

ανθρωπιστικών αξιών κόντρα στη μαζοποίηση (που νοσταλγεί η σύγχρονη ευρωπαϊκή ελίτ) και στον ατομισμό (Χλωπτσιούδης, 2010).

Η πολυπολιτισμικότητα στην αποικιοκρατική Ευρώπη είχε αναχθεί από νωρίς σε κυρίαρχη τάση, ακόμα κι αν δε χρησιμοποιούνταν ο όρος αυτό. Και τούτο επειδή δίπλα στις μεταναστευτικές ροές προστίθενται η μετααποικιακή ενοχή, ο πολιτισμικός σχετικισμός και μία τοποθετημένη σε λάθος βάση έννοια του σεβασμού των πολιτισμικών και θρησκευτικών διαφορών [...]Κυρίως στους πολιτισμικούς θεσμούς και στους θεσμούς των ΜΜΕ της Δύσης, συναντάται η άποψη ότι ο πολιτισμός μας και το πολιτικό και οικονομικό σύστημα που θεσμοποίησε, είναι ένοχο, καταπιεστικό, που δεν είναι άξιο υπεράσπισης

Αυτή η ενοχή πρόσφερε γόνιμο έδαφος στους μέχρι εχθές καταπιεσμένους λαούς να προβάλλουν με κάθε τρόπο τη δική τους κουλτούρα, ακόμα κι αν έρχονταν σε αντίθεση με τα ήθη της χώρας υποδοχής. Μια τέτοια όμως δράση έχει πάντα και τη ρατσιστική της αντίδραση είτε ως άμυνα είτε ως λίπασμα στις ακροδεξιές αντιλήψεις.

Σύμφωνα με τις ξενοφοβικές αντιλήψεις, οι πολίτες χωρίζονται με κριτήριο την ψευδότιτλη εθνική ταυτότητα. Βίαιες κοινωνικές εντάσεις διαμορφώνουν το τοπίο της αντιπαράθεσης καθώς οι υποδοχείς συγκρούονται με μετανάστες υποχρεώνοντας τους τελευταίους να αναζητούν τη δική τους ταυτότητα μέσα από δράσεις εκδίκησης. Ο κοινωνικός κανιβαλισμός σε μια κοινωνία μίσους κι εκμετάλλευσης καθίσταται ο κύριος μοχλός αποπροσανατολισμού των πολιτών τόσο από τα πραγματικά αίτια της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, της ανεργίας, της ανέχειας και της εγκληματικότητας καθώς όλα σχετίζονται με συγκεκριμένες πολιτικές και οικονομικές επιλογές.

Άλλωστε, ο μεγαλύτερος κίνδυνος της σύγχρονης δημοκρατίας είναι η διάσπαση της κοινωνίας από την επίθεση του λαϊκισμού και η χαλιναγωγή της που κατακτά όλο και περισσότερο τα μεσαία και τα λαϊκά στρώματα.

Κεφάλαιο 2: Τρόποι αντιμετώπισης των μεταναστών από το κράτος

2.1 Ένταξη μεταναστών στην κοινωνία

Είναι δυνατόν να διακρίνουμε τρία βασικά μοντέλα ένταξης των μεταναστών στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Castles,1995). Πρέπει βέβαια να επισημάνουμε ότι τα μοντέλα δεν εφαρμόστηκαν ή δεν εφαρμόζονται απόλυτα, πολλές φορές συνδυάζονται αλλά και δεν παραμένουν αναλλοίωτα.

Τα τρία αυτά μοντέλα είναι ο διαφοροποιημένος αποκλεισμός (ή λειτουργική αφομοίωση) η πολιτική ενσωμάτωση και το πλουραλιστικό (ή πολυπολιτισμικό) μοντέλο. (Rudiger and Spencer,2003). Ο διαφοροποιημένος αποκλεισμός αναφέρεται στις χώρες που αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση ως προσωρινή και οι μετανάστες μπορεί να είναι ενταγμένοι σε έναν τομέα αλλά γενικά δεν απολαμβάνουν ένα ασφαλές νομικό καθεστώς. Η Γερμανία, Αυστρία, Δανία, Ελλάδα και Ιταλία είναι παραδείγματα τέτοιων χωρών. Παρόλο που η έμφαση μπορεί να δοθεί στις πολιτισμικές και πολιτικές αξίες και όχι στις αξίες του έθνους, όπως πρόσφατα στην Γερμανία, οι πολιτικές ένταξης αφορούν κυρίως την ένταξη στην αγορά εργασίας (Rudiger and Spencer,2003).

Το δεύτερο μοντέλο αναπτύχθηκε στην Γαλλία και αφορά την πολιτική αφομοίωση των ατόμων σε ένα εθνικό σύνολο βάσει θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων δεσμευτικών για όλους. Θρησκευτικές, εθνοτικές και πολιτισμικές ταυτότητες ανήκουν στην ιδιωτική σφαίρα και δεν αναγνωρίζονται τέτοιου είδους διαφορές στους γάλλους πολίτες (Rudiger and Spencer,2003).

Το τρίτο μοντέλο δίνει έμφαση στη πολιτική των ίσων ευκαιριών και της κατοχύρωσης της μη διάκρισης αναγνωρίζοντας την ύπαρξη διαφορετικών εθνοτικών και φυλετικών ομάδων και διευκολύνοντας την επικοινωνία και κατανόηση μεταξύ τους κυρίως σε τοπικό επίπεδο. Αυτό το μοντέλο ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σουηδία και Ολλανδία. (Rudiger and Spencer,2003).

Στην Ελλάδα, στις 23 Αυγούστου 2005 ψηφίσθηκε ο νόμος 3386/2005, ο οποίος ρυθμίζει θέματα μετανάστευσης και θέματα κοινωνικής ένταξης, σύμφωνα με τις αρχές και τις πολιτικές ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που περιλαμβάνουν:

Κοινοτικές οδηγίες σχετικά με το καθεστώς των επί μακρώς διαμενόντων, το δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης, την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων, και κατά των διακρίσεων.

Ανάπτυξη πολιτικών «αμοιβαίας προσαρμογής», που αφορούν και την διαπολιτισμική εκπαίδευση και τα προγράμματα γλώσσας

Την απόδοση δικαιωμάτων του πολίτη στους μετανάστες, όπως ασφάλεια, πρόνοια, πολιτογράφηση και συμμετοχή στην τοπική κοινωνία

Κοινωνική συμμετοχή

Ένταξη στην αγορά εργασίας

Καταπολέμηση των διακρίσεων

(“European civic citizenship and inclusion index” A. Geddes, J. Niessen, A. Balch, M. Jose Peiro, British council, Migration policy group, Brussels, 2005)

Έτσι εισάγεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για την κοινωνική ένταξη των αλλοδαπών με βάση το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους και με σκοπό την επιτυχή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία με έμφαση στους τομείς: πιστοποιημένη γνώση της ελληνικής γλώσσας, παρακολούθηση εισαγωγικών μαθημάτων ιστορίας, πολιτισμού και τρόπου ζωής της ελληνικής κοινωνίας, ένταξη στην ελληνική αγορά εργασίας, ενεργό κοινωνική συμμετοχή, καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης και παροχή βοήθειας κατά τη διαδικασία επαναπατριsmού όσων το επιθυμούν (Τριανταφυλλίδου, 2005).

Στις 12 Νοεμβρίου 2007 δημοσιεύτηκε από το υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ), το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ελληνική Επικράτεια», με την επωνυμία «Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ». Το Πρόγραμμα «ΕΣΤΙΑ, αποσκοπεί στην εμπέδωση της κοινωνικής συνοχής, μέσα από την αναγνώριση της διαφορετικότητας και τον πλήρη σεβασμό των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου» (ΥΠΕΣΔΔΑ). Η σημασία της προαγωγής και προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες εθνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, γλωσσικές, αποτελεί σήμερα μια οικουμενική παραδοχή (Lenhart

2006). Τα κράτη είναι υποχρεωμένα να εγγυώνται σε άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, την άνευ διακρίσεων άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Την παρούσα ελληνική μεταναστευτική πολιτική όμως την χαρακτηρίζει η απουσία ουσιαστικών και πρακτικών μέτρων για την εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους αλλοδαπούς εργαζόμενους (Γεωργούλας 2001). Οι υπηρεσίες του κράτους λειτουργούν ακόμη και σήμερα περισσότερο σε επίπεδο αστυνόμευσης και καταστολής και δεν υπάρχει συγκεκριμένη, οργανωμένη και σταθερή κοινωνική πολιτική για τους αλλοδαπούς εργαζόμενους που βρίσκονται στην Ελλάδα .

Οι υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν είναι πλήρως οργανωμένες, υπάρχουν βασικά προβλήματα υποδομής, στελέχωσης και λειτουργίας, και παρόλο που γίνονται σημαντικές προσπάθειες, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις και παραβλέψεις στην πλειονότητα των δήμων, και έτσι δυσχεραίνονται στο να φέρουν εις πέρας μία από τις βασικές τους αρμοδιότητες, που είναι η υποδοχή και στη συνέχεια η ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία. Υπάρχουν όμως και εξαιρέσεις, όπως ο δήμος Αθηναίων που αποτελεί, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, τον πιο οργανωμένο Δήμο σε θέματα αλλοδαπών και μετανάστευσης, καθώς διαθέτει ειδική διεύθυνση αλλοδαπών, τμήμα διοικητικής εξυπηρέτησης και εξειδικευμένο προσωπικό, οργάνωση όμως που έχει επιβληθεί λόγω συνθηκών και κρίνεται άκρως απαραίτητη αν αναλογιστούμε ότι το 20% του πληθυσμού που κατοικεί εντός των ορίων του δήμου Αθηναίων, υπολογίζεται ότι είναι αλλοδαποί.

Οι πιο βασικοί ρόλοι των δήμων στα μεταναστευτικά θέματα, πέρα από την χορήγηση και ανανέωση των αδειών παραμονής, είναι η διαδικασία της πολιτογράφησης, η έκδοση πράξεων ληξιαρχικού χαρακτήρα και οι υπηρεσίες ενταξιακού περιεχομένου. Οι πιο δραστήριοι Δήμοι παρέχουν επίσης πληροφορίες, συμβουλές και ενημέρωση για ζητήματα θεσμικά, νομικά, εργασιακά, καθώς και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, αναπτύσσουν δράσεις με περιεχόμενο τη διδασκαλία της ελληνικής και την εξοικείωση των αλλοδαπών με τις αντιλήψεις, τις συνήθειες και την ελληνική πραγματικότητα, όπως ο Δήμος Αθηναίων που δημιούργησε διαπολιτισμικούς παιδικούς σταθμούς. Δυστυχώς όμως οι περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες έχουν χαρακτήρα πιλοτικό και μάλλον περιστασιακό. Οι υπηρεσίες ένταξης που παρέχονται από τις υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης στους ενδιαφερόμενους αλλοδαπούς δεν είναι ποιοτικές. Αυτό οφείλεται τόσο στον τεράστιο όγκο των αιτημάτων, στο ρυθμιστικό πλαίσιο που είναι περίπλοκο και

συνεχώς μεταβαλλόμενο, όσο και στην ελλιπή και φειδωλή χρηματοδότηση, και στην πολιτική βούληση της κάθε δημοτικής αρχής.

2.2 Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

Οι πόροι για την τοπική αυτοδιοίκηση ανέκαθεν ήταν μειωμένοι, αλλά την τελευταία περίοδο περικόπτονται περισσότερο από ποτέ. Παρέχεται μια θεσμοθετημένη κρατική επιχορήγηση στους Δήμους και τις κοινότητες από τους κεντρικούς αυτοτελής πόρους, που αγγίζει το 10% περίπου, αλλά οι βασικές λειτουργικές τους ανάγκες και η μισθοδοσία του προσωπικού καλύπτονται σε μεγάλο ποσοστό από τα δημοτικά τέλη.

Όσον αφορά ειδικότερα τις ανάγκες χρηματοδότησης υπηρεσιών που σχετίζονται με τα θέματα μετανάστευσης και αλλοδαπών, τα βασικά έξοδα καλύπτονται από τα παράβολα που συνοδεύουν τις αιτήσεις για χορήγηση ή ανανέωση των αδειών παραμονής αλλοδαπών από τρίτες χώρες, όπου η αξία κάθε παραβόλου ανέρχεται περίπου στα 150-200 ευρώ, και επιπλέον 30 ευρώ περίπου ανά άτομο, που δίδεται για τις λειτουργικές ανάγκες αυτών των υπηρεσιών. Κάθε έτος επομένως, το ποσό που συγκεντρώνεται στους Δήμους από τα παράβολα των αδειών παραμονής, είναι ουκ ευκαταφρόνητο, και το 55% του συνολικού ποσού διανέμεται στις υπηρεσίες μεταναστευτικής πολιτικής, ενώ η τύχη του υπόλοιπου 45% παραμένει αδιευκρίνιστη, σύμφωνα με τις επίσημες πηγές.

Το ζήτημα της μετανάστευσης όμως δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αλλά όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ποσά από τους κοινοτικούς πόρους για μεταναστευτικά ζητήματα. Ενδεικτικά αναφέρεται πως η Ευρωπαϊκή ένωση έχει αναλάβει ένα μεγάλο ποσοστό της χρηματοδότησης για την παιδεία των ομογενών, όπως επίσης έχει αναλάβει και το 80% της χρηματοδότησης προγραμμάτων που αφορούν την μεταναστευτική πολιτική, όπως το πρόγραμμα «συνεργασία με τρίτες χώρες στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης» και του προγράμματος « καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης στην Αλβανία και την ευρύτερη περιοχή: υποστήριξη στην ανάπτυξη και υλοποίηση της πολιτικής επανεισδοχής», που ισχύει από τον Μάιο του 2006 και αποτελεί συμφωνία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Αλβανίας για επανεισδοχή των

προσώπων που διαμένουν χωρίς άδεια. Και τέλος αξίζει να σημειωθεί πως δίδονται και ευρωπαϊκά κονδύλια για τις μετακινήσεις, στην περίπτωση των απελάσεων, μόνο όμως προς τις χώρες με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σχετική συμφωνία.

Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές χρειάζονται ικανοποιητικά κονδύλια για να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της μετανάστευσης -εν προκειμένω θα μπορούσαν να διερευνηθούν περαιτέρω οι δυνατότητες αύξησης των κατανομών του Ευρωπαϊκού Ταμείου για την Ένταξη, προς υποστήριξη των περιφερειακών και τοπικών αρχών σε σχέση με το έργο τους για την ένταξη.

2.3 Ο ρόλος της παιδείας στην αντιμετώπιση των μεταναστών

Αναμφισβήτητα οι δύο θεσμοί που γίνονται οι φορείς των κοινωνικών δικαιωμάτων είναι οι κοινωνικές υπηρεσίες και το εκπαιδευτικό σύστημα (Σπανού, 2000).

Καθώς αυξάνονται οι οικογένειες μεταναστών που αντιμετωπίζουν γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές, τα ομοιογενή γλωσσικά, θρησκευτικά και εθνολογικά στοιχεία εγκαταλείπονται και αντικαθίστανται από πολυ-γλωσσικά, πολυ-εθνικά και πολυ-πολιτισμικά, τα στερεότυπα της ελληνικής κοινωνίας ανατρέπονται και πραγματοποιούνται αλλαγές στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και εκπαιδευτικό χώρο (Βαγενά-Παλαιολόγου, 2006). Η ενσωμάτωσή των μεταναστών αποτελεί κοινωνικό ζήτημα, και προς αυτή την κατεύθυνση είναι ουσιαστικός και σημαντικός ο ρόλος της παιδείας, εφόσον, μεταξύ άλλων είναι η σπουδαιότερη κοινωνικοποιούσα δύναμη και το θεμέλιο της δημοκρατίας και της ελευθερίας (Κόκκοτας, 1983). Το κάθε σχολείο αποτελεί πεδίο κοινωνικής ένταξης, καλείται να παρέχει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση, αλλά παράλληλα να καλύπτει και τις ανάγκες μιας κοινωνίας με έντονο το στοιχείο της διαφορετικότητας των μελών της.

Οι ντόπιοι αλλά και οι αλλοδαποί μαθητές (όπως και τα παιδιά των ομογενών Ελλήνων του Εξωτερικού) πρέπει μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία:

(α) να αποκτήσουν οικουμενική εικόνα της Ελληνικής κοινωνίας,

(β) να κατακτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες ώστε να συμβιώσουν αρμονικά σε μια δημοκρατική κοινωνία, και

(γ) να ευαισθητοποιηθούν και να αποδεχθούν τη διαφορετικότητα ως κοινωνική αναγκαιότητα (Γεωργογιάννης, 1997).

Η παγκόσμια διάσκεψη του Ο.Η.Ε (2001/ κείμενο 132) καλεί όλα τα κράτη που γίνονται αποδέκτες μεταναστών, να αναλάβουν και να διευκολύνουν δραστηριότητες που έχουν σκοπό να εκπαιδεύσουν νέους ανθρώπους στα ανθρώπινα δικαιώματα και στη δημοκρατική συνείδηση του πολίτη. Να ενσταλάξουν τις αξίες της αλληλεγγύης, του σεβασμού και της εκτίμησης της ποικιλομορφίας, και καλεί τα κράτη να υιοθετήσουν νόμους κατά της διάκρισης με βάση τη φυλή, το χρώμα, το γένος και την εθνικότητα σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης.

Το ελληνικό σύνταγμα με το νόμο 2910/2001 έχει ορίσει ως υποχρεωτική την ελάχιστη σχολική φοίτηση των αλλοδαπών που διαμένουν στην ελληνική επικράτεια, άρα αυτός ο νόμος εξισώνει αλλοδαπούς και ημεδαπούς όσον αφορά την εκπαίδευση.

Η παιδεία όμως οφείλει και να αποσκοπεί στην κοινωνικοποίηση των μεταναστών στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα, με έμπρακτο σεβασμό στη διαφορετικότητά τους, έτσι η νομοθεσία με το νόμο 2413/1996 καλύπτει την οργάνωση και τη λειτουργία των διαπολιτισμικών σχολείων, εξασφαλίζοντας έτσι τα εκπαιδευτικά δικαιώματα πολιτισμικών ομάδων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (Παπανδρέου, 1998). Όπως όμως επισημαίνουν οι Μαυρομάτης – Τσιτσελίκης (2004) από το νόμο απουσιάζει η επαφή των Ελλήνων μαθητών με τους πολιτισμούς των αλλοδαπών. Και σαφέστατα η παιδεία έχει άμεση επίδραση στον τρόπο που ένα άτομο αναπτύσσει τις πολιτικές, θρησκευτικές, ηθικές και κοινωνικές του αντιλήψεις (Κόκκοτας, 1983). Επομένως ένας σοβαρός παράγοντας στον οποίο οφείλεται η αύξηση των εκδηλώσεων ρατσιστικής συμπεριφοράς είναι και η άγνοια και η έλλειψη ενημέρωσης, κυρίως της νέας γενιάς, που αποτελεί την ελπίδα και το μέλλον κάθε χώρας.

Ιδιαίτερος οι νέοι άνθρωποι πρέπει να μάθουν να σέβονται τα δικαιώματα των μεταναστών και να καταπολεμούν τις ιδεολογίες που βασίζονται στην απατηλή θεωρία της φυλετικής ανωτερότητας.

Η εκπαίδευση παίζει σημαντικό ρόλο στην οργάνωση των θρησκευτικών-φυλετικών-εθνοτικών συνόρων μέσω της διατήρησης και νομιμοποίησης των άνισων κοινωνικών σχέσεων όπως αυτές οργανώνονται μέσα από το πολιτικό πλαίσιο του εθνικού κράτους κατασκευάζοντας έμπρακτες ταυτότητες μέσω της γλώσσας και των συμβόλων για τη σημασία της εδαφικότητας και της ιστορικής συνέχειας.

Στα πλαίσια του εθνικού κράτους η ιδιότητα του πολίτη είναι συνυφασμένη με την εθνικότητά του. Φαινόμενα όμως όπως η εγκατάσταση μεταναστών και προσφύγων σε χώρες διαφορετικές της καταγωγή τους και η 2η ή και 3η γενιά των μεταναστών, επαναπροσδιορίζουν τη σχέση εθνικότητας, εθνικισμού και της ιδιότητας του πολίτη.

Η ιδιότητα του πολίτη συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με την εθνικότητα ανάλογα με την ιστορία κάθε εθνικού κράτους με το κράτος να έχει αποκλειστική και μοναδική εξουσία καθορισμού της. Βάσει της ιδιότητας του πολίτη αλλά και του εθνικισμού χαράζονται τα σύνορα μεταξύ του 'εμείς' και του 'άλλου' και κατασκευάζεται η εθνική ταυτότητα. Η εγκατάσταση των μεταναστών στη χώρα υποδοχής και η κοινωνική συμβίωση θέτει σε αμφισβήτηση τη δεδομένη οργάνωση των συνόρων επαναπροσδιορίζοντας το περιεχόμενο τόσο του εμείς όσο και του άλλου.

Γενικά στον ευρωπαϊκό χώρο η πολιτική για τη μετανάστευση συνδέεται άμεσα με την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών και αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο διαπραγμάτευσης και ένταξης των μεταναστών στη χώρα εγκατάστασης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Είναι δυνατόν να διακρίνουμε τρία βασικά μοντέλα ένταξης των μεταναστών: τον διαφοροποιημένο αποκλεισμό (ή λειτουργική αφομοίωση), την πολιτική ενσωμάτωση και το πλουραλιστικό (ή πολυπολιτισμικό) μοντέλο. (Rudiger, A. and Spencer, S, 2003). Τα μοντέλα αυτά συνδέονται και με την πολιτική που ακολούθησαν ή ακολουθούν τα κράτη στην εκπαίδευση για τα παιδιά των μεταναστών ή για την εκπαίδευση της 2^η και 3^η γενιάς μεταναστών.

Τα πρότυπα στην εκπαίδευσης είναι το αφομοιωτικό, το πρότυπο της ενσωμάτωσης, το πολυπολιτισμικό και το αντιρατσιστικό (Παλαιολόγου, 2003). Το αφομοιωτικό πρότυπο συνδέεται αποκλειστικά με την παρακολούθηση του επίσημου σχολείου της χώρας υποδοχής και την εγκατάλειψη της μητρικής γλώσσας όπως και κάθε άλλου στοιχείου που αφορά τον πολιτισμό της χώρας καταγωγής, με στόχο την ταχύτερη αφομοίωση του στην κοινωνία υποδοχής και τη επίτευξη της ισότητας των ευκαιριών. Το πρότυπο ενσωμάτωσης υιοθετεί ως προτεραιότητα την παρακολούθηση του επίσημου σχολείου της χώρας υποδοχής αλλά και τη διγλωσσία μέσα από εθελούσια παρακολούθηση μαθημάτων στην μητρική γλώσσα (Hanf, 2001). Το πολυπολιτισμικό πρότυπο βασίζεται στην εκπαίδευση της μητρικής γλώσσας με στόχο τη διατήρηση διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων σε μια πλουραλιστική

κοινωνία. Τέλος, το αντιρατσιστικό πρότυπο βασίζεται σε προγράμματα ευαισθητοποίησης και ίση συμμετοχή των μαθητών και εκπαιδευτικών από τις εθνοτικές μειονότητες καθώς και ισοδύναμες σχολικές επιτυχίες. Τα μοντέλα της μετανάστευσης και τα πρότυπα της εκπαίδευσης που παρουσιάστηκαν διαμορφώνονται μέσα από την πολιτική του εθνικού κράτους και την οργάνωση και συμμετοχή των ίδιων των μεταναστών.

Κεφάλαιο 3: Αντιμετώπιση μεταναστών σε ύπαιθρο και πόλη

3.1 Ύπαιθρος, πόλη και μετανάστες – πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

Η ένταξη των μεταναστών είναι γενικώς μια πολύπλοκη διαδικασία, για την οποία υπάρχουν «προϋποθέσεις» για να πραγματοποιηθεί τόσο από την πλευρά της χώρας υποδοχής και την κοινωνία της όσο και από τους ίδιους τους μετανάστες. Η κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα περνά μέσα:

1. από τη νομιμοποίηση της μετανάστευσής τους στην Ελλάδα και
2. από την ένταξή τους στην ελληνική αγορά εργασίας, οπότε αποκτούν εκείνα τα οικονομικά μέσα που θα τους επιτρέψουν να εκπληρώσουν τους λόγους της μετανάστευσής τους (Κασιμάτη 2006).

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε στον αστικό και περιαστικό χώρο της περιφέρειας Αττικής (Παπαδοπούλου 2006) οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις διαδικασίες ένταξης των μεταναστών και προσδιορίζουν τη διαμονή τους στην ελληνική κοινωνία είναι:

- *Νομιμοποίηση*
- *Γλώσσα*
- *Απασχόληση*
- *Κατοικία*
- *Οικογένεια*

- *Η πολιτισμική και θρησκευτική ιδιαιτερότητα*
- *Άτυπες κοινωνικές σχέσεις*

Σύμφωνα πάντα με την έρευνα αυτή, οι μετανάστες εντάσσονται στην ελληνική κοινωνία με διαδικασίες που είναι πολύ κοντά σε αυτές που ισχύουν για τον ελληνικό πληθυσμό. Η κύρια διαφορά εντοπίζεται στην πολύπλοκη και σε πολλές περιπτώσεις αναποτελεσματική διαδικασία νομιμοποίησης, η οποία αποτελεί και το ισχυρότερο εμπόδιο στην ένταξή τους (Παπαδοπούλου 2006). Πρέπει όμως να τονιστεί πως η νομιμοποίηση είναι μόνο η αρχή στην διαδικασία της ένταξης, και σε καμιά περίπτωση ο ρόλος και οι υποχρεώσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν εξαντλούνται και δεν ολοκληρώνονται με τη νομιμοποίηση.

Η ελλιπής μέριμνα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, η αδήλωτη εργασία, η γραφειοκρατία και ο υπερβολικός χρόνος έκδοσης των αδειών παραμονής (πάνω από ένα έτος), σε συνδυασμό με την αποσπασματικότητα της μεταναστευτικής νομοθεσίας, εκθέτουν τη χώρα μας και η κατάσταση αυτή έχει επιπτώσεις και συνέπειες στις τοπικές κοινωνίες των πόλεων στις οποίες είναι εγκατεστημένοι μετανάστες, έτσι τα ζητήματα της κοινωνικής συνοχής αναδεικνύονται ως κυρίαρχα στην πολιτική της αυτοδιοίκησης και κάθε δημοτικής αρχής, που έχει θέσει εαυτόν στην υπηρεσία του συνόλου της τοπικής κοινωνίας.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι επιφορτισμένη και με υποχρεώσεις όπως η παροχή της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, την κατοικία, την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη, η φροντίδα για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στους αλλοδαπούς, η παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής υποστήριξης, μέριμνα για να ζουν και να διαμένουν οι αλλοδαποί που βρίσκονται στα διοικητικά της όρια, σε ανθρώπινες συνθήκες, τα παιδιά των αλλοδαπών ή οι ανήλικοι μετανάστες να φοιτούν σε σχολεία, έστω και για το ελάχιστο όριο που ισχύει και για τα παιδιά των ημεδαπών, και τέλος να μεριμνήσει, ώστε μέσα από προγράμματα, εκδηλώσεις και εκστρατείες ενημέρωσης, να απαλλάξει τους γηγενείς από την ξеноφοβία και τον ρατσισμό, να βοηθήσει στην επικοινωνία και την αλληλογνωριμία γηγενών και αλλοδαπών, διαδραματίζοντας ουσιαστικό ρόλο στην υποστήριξη και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών και δημιουργώντας έναν ισχυρό

κοινωνικό ιστό που αποτρέπει τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση οποιασδήποτε μερίδας των πολιτών.

Ο ρόλος επομένως της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ένταξη των μεταναστών κρίνεται ως νευραλγικός, εφόσον μπορούν να συμβάλλουν στην κοινωνική συνοχή, την κοινωνική ολοκλήρωση και στη δημιουργία βιώσιμων κοινωνιών, υιοθετώντας τις θεμελιώδεις ευρωπαϊκές αξίες όπως οι ίσες ευκαιρίες, τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ανοχή, ο σεβασμός της ποικιλομορφίας, με μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων και για την προώθηση της αυξανόμενης συμμετοχής στην κοινότητα. Το «Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο», που υιοθετήθηκε πρόσφατα στο τελευταίο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις 15-16 Οκτωβρίου 2009, θα ενισχύσει την ευρωπαϊκή προσέγγιση στους προαναφερθέντες τομείς.

Η ένταξη περνάει κυρίως μέσα από την απασχόληση για τις σύγχρονες κοινωνίες. Αυτή είναι μία διαπίστωση που προωθούν τα επίσημα όργανα εθνικά και ευρωπαϊκά και που χαίρει αποδοχής από το σύνολο των ευρωπαϊκών κοινωνιών (Παπαδοπούλου 2006), επομένως η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και η κατοικία είναι κρίσιμες στη διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Προκειμένου όμως να ενσωματωθούν πλήρως στην κοινωνία της χώρας υποδοχής, είναι κρίσιμο οι μετανάστες να περιλαμβάνονται στην επικερδή απασχόληση, ειδικά δεδομένου ότι αυτό εξασφαλίζει ότι θα καλύπτονται από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Πρέπει επομένως να διαμεσολαβήσεων οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης που γνωρίζουν καλά τις τοπικές ανάγκες και τις συνθήκες, ώστε να σχεδιαστεί μια πολιτική για τη μετανάστευση που θα λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές και τις ανθρώπινες ανάγκες και η οποία θα αφορά όχι μόνο τους μετανάστες με υψηλό επίπεδο προσόντων, αλλά επίσης το ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό, το οποίο υποστηρίζει την παραγωγή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και στον αγροτικό τομέα παραγωγής. Οι μετανάστες πρέπει επίσης να συμμετέχουν στην ανάπτυξη των υπηρεσιών που παρέχονται σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Εντούτοις, γίνονται συχνά θύματα διακρίσεων σε αυτές τις περιοχές. Η Επιτροπή των Περιφερειών εφιστά την προσοχή ιδιαίτερα στην απασχόληση και τις προσωπικές περιστάσεις πολλών γυναικών, μεταναστριών. Επιμένει συνεπώς στην ανάγκη να εγγυηθεί αποτελεσματική νομική προστασία ενάντια στις διακρίσεις και να ενσωματώσει τις αρχές της μη-διάκρισης και της ισότητας των ευκαιριών μέσα στις πολιτικές της Ένωσης. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο εδώ, ειδικά με την παροχή

αποτελεσματικών υπηρεσιών που διευκολύνουν την ένταξη των μεταναστών στις κοινωνίες των χωρών υποδοχής, σεβόμενες τα θεμελιώδη τους δικαιώματα. Όσον αφορά την κατοικία, είναι πολλοί εκείνοι η αλλοδαποί που διαμένουν στη χώρα, σε τριτοκοσμικές συνθήκες διαβίωσης, καθώς κατοικούν σε ερειπωμένα, ετοιμόρροπα οικήματα, η τοπική αυτοδιοίκηση θα μπορούσε να εκσυγχρονίσει την υπάρχουσα υποδομή, είτε να ιδρύσει κέντρα φιλοξενίας αλλοδαπών, έως ότου είναι και οι ίδιοι στην κατάλληλη οικονομική κατάσταση, να εγκατασταθούν σε κάποιο άλλο οίκημα.

Παράλληλα, η επιτυχής τους ένταξη απαιτεί να θεωρήσουν ότι έχουν μερίδιο στις περιοχές στις οποίες ζουν, στις γειτονιές, στις πόλεις, στις περιφέρειες, στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συμμετοχή στην τοπική και περιφερειακή πολιτική ζωή, βασισμένη στο δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις τοπικές εκλογές, αντιπροσωπεύει μια πραγματική και ισχυρή αξία, που υπερβαίνει το συμβολικό και κάνει τους μετανάστες να νιώθουν πως συμμετέχουν ενεργά στην εκλογή της τοπικής αρχής και στη διοίκηση της τοπικής κοινωνίας, της οποίας είναι μέλη.

Άλλη μια βασική αρχή της διαδικασίας της ένταξης είναι ο σεβασμός και η προώθηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας, δηλαδή ο σεβασμός των πολιτιστικών και θρησκευτικών ιδιαιτεροτήτων των μεταναστών. Ο διαπολιτισμικός διάλογος είναι βασικό όργανο στην ενίσχυση της κατανόησης των διαφορών, στην ενδυνάμωση της ένωσης των ανθρώπων σε μια πολύγλωσση, πολυπολιτισμική Ευρώπη. Σεβασμός και αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων μιας άλλης κουλτούρας δεν σημαίνει βεβαίως αποδοχή, χωρίς κριτική, όλων των κανόνων αυτής της κουλτούρας: «Σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες μπορεί το σύνταγμα του κράτους δικαίου να ανεχθεί μόνο τρόπους ζωής, οι οποίοι συνδέονται με μη φονταμενταλιστικές παραδόσεις, διότι η νομικά ισότιμη συνύπαρξη αυτών των τρόπων ζωής επιθυμεί την αμοιβαία αναγνώριση των διαφορετικών πολιτισμικών ιδιοτήτων των μελών» (Habermas 1993). Κατόπιν τούτου, η αναζήτηση κοινών κριτηρίων εκτίμησης και αξιολόγησης θεωρείται αναγκαία. Τα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν τέτοια κριτήρια.

Η ένταξη σε ένα σύγχρονο κράτος με δημοκρατικό καθεστώς μπορεί να δημιουργήσει μια διαλογική κατάσταση, όπου οι αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γίνονται κοινός παρανομαστής για όλες τις ομάδες και τα άτομα που συνθέτουν το κράτος. Για να είναι συμπαγής έστω και λίγο αυτού του είδους η κοινωνία, είναι απαραίτητοι κοινοί παρονομαστές. Η αναγνώριση της πολιτισμικής πολλαπλότητας

που δεν συγκρούεται με τις αρχές των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να δημιουργήσει ένα πρότυπο κράμα. Άλλωστε η «ολοκληρωτική» μη αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων της κάθε κουλτούρας είναι που οδηγεί στην εθνικιστική έξαρση και το φονταμενταλισμό και όχι η αναγνώριση των στοιχείων αυτών που καθιστούν τα άτομα ικανά να συμμετέχουν ενεργά στο σύγχρονο κράτος.

Όσον αφορά την παράμετρο της δημιουργίας κοινωνικών σχέσεων, η τοπική κοινωνία είναι σε θέση να διαδραματίσει βασικό έως και καθοριστικό ρόλο. Σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας, μπορεί να οργανώσει εκδηλώσεις με θέμα των πολιτισμό ή τα εθνικά ήθη και έθιμα των αλλοδαπών που διαμένουν στα όρια της διοικητικής της περιφέρειας, με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν η γνώση, να «πολεμήσει» την άγνοια, τον φόβο και τον ρατσισμό, ο οποίος σε συνδυασμό με τις διακρίσεις και τις ανισότητες σε όλους τους τομείς είναι ο συχνότερος ανασταλτικός παράγοντας της της ίσης συμμετοχής των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής, άρα και της πλήρους επιτυχημένης ένταξής τους, επίσης μπορεί να βοηθηθεί η αλληλογνωριμία μεταναστών και γηγενών με την οργάνωση τοπικών εκδηλώσεων, στις οποίες θα μπορούν να συμμετάσχουν και οι δύο κοινωνικές ομάδες, και τέλος μπορούν να οργανωθούν και εκστρατείες ενημέρωσης, που θα ενημερώσουν και θα ευαισθητοποιήσουν τους πολίτες σε θέματα μετανάστευσης.

Ο βασικότερος παράγοντας όμως που θα συμβάλει στην επιτυχία και ομαλή ένταξη των αλλοδαπών και θα καλλιεργήσει των ανθρωπισμό των γηγενών, αποβάλλοντας τη μισαλλοδοξία, την καχυποψία και τον ρατσισμό, είναι η παιδεία. Οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους σχεδιάζεται η παιδεία μιας χώρας είναι σαφέστατα θέμα της κεντρικής κυβέρνησης.

Τόσο οι μαθητές όσο και οι εκπαιδευτικοί ελέγχονται και επιτηρούνται αλλά έχουν και τα περιθώρια αλλαγών στην εκπαίδευση (Σολομών, Ι., 1994). Η τοπική αυτοδιοίκηση, σε συνεργασία με τα τοπικά γραφεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και με τις τοπικές σχολικές μονάδες, μπορεί να παρέμβει, ώστε να συμπεριληφθούν στη διδασκαλία και τις σχολικές δραστηριότητες, μεταναστευτικά θέματα, ή να διευκολυνθεί, μέσα από κάποιες τροποποιήσεις, η διαδικασία ένταξης των ανήλικων μεταναστών.

3.2 Χαρακτηριστικά της πόλης του Ξυλοκάστρου - Χαρακτηριστικά κοινότητας Μάννας Ξυλοκάστρου (περιοχή έρευνας)

Ο δήμος Ξυλοκάστρου είναι ένας από τους μεγαλύτερους δήμους της Ελλάδας με έκταση 310,252 στρέμματα και πληθυσμό 15,273 κατοίκους. Σήμερα με την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» συνενώθηκε με το δήμο Ευρωστίνης και έτσι προέκυψε ο δήμος Ξυλοκάστρου –Ευρωστίνης με έδρα την πόλη του Ξυλοκάστρου. Στην παρούσα εργασία αναφερόμαστε μόνο για τον δήμο Ξυλοκάστρου, ο οποίος περιλαμβάνει 26 δημοτικά διαμερίσματα ανάμεσα τους και το χωριό Μάννα.

Η οικονομία της περιοχής είναι πολύμορφη. Η πόλη του Ξυλοκάστρου Παρουσιάζει έντονη τουριστική και εμπορική δραστηριότητα, ενώ οι κάτοικοι των γύρω χωριών ασχολούνται κυρίως με αγροτικές καλλιέργειες με εξαίρεση τα Τρίκαλα Κορινθίας με το όρος Ζήρεια που παρουσιάζουν ιδιαίτερα μεγάλο τουριστικό ενδιαφέρον.

Ιστορία

Την ονομασία του το Ξυλόκαστρο την πήρε από ένα ξύλινο στρατώνα που βρισκόταν στη δυτική πλευρά του λόφου «Κατή τον Πεύκο», πάνω από την σημερινή πόλη, κοντά στον ποταμό Σύθα, που λειτουργούσε σαν παρατηρητήριο. Οι ντόπιοι έδωσαν την ονομασία «Ξύλινο κάστρο», και όλη η γύρω περιοχή με τους λίγους συνοικισμούς (Υψηλά Αλώνια-Μερτικεικά-Γεωργαντέικα- Ρίζα), ονομάστηκε Ξυλόκαστρο.

Τα παλιά χρόνια ο πλούτος της κωμοπόλεως ήταν η κορινθιακή σταφίδα, το Ξυλόκαστρο παρήγε 1,300,000 ενετικά λίτρα σταφίδα και εισπραττε περίπου 500,000 δραχμές το χρόνο. Μια ιστορία του Ξυλοκάστρου στο 19^ο αιώνα είναι ταυτόχρονα και μια ιστορία της σταφίδας. Αυτή η «μαυρομάτα βασίλισσα» καθόριζε και τις σχέσεις του Ξυλοκάστρου με τον «έξω κόσμο», και τις σχέσεις του με τον «εντός κόσμο» που δεν ήταν άλλος από τον κόσμο της υπαίθρου, των χωριών της περιοχής. Οι αγγλικές αγορές είναι ο κύριος τόπος προορισμού της Ξυλοκαστρινής σταφίδας.

Ένα μεγάλο κεφάλαιο στην ιστορία του Ξυλοκάστρου είναι ο περίφημος Πευκιάς ,ένα φυσικό πευκοδάσος κατά μήκος του

Κορινθιακού. Χαλέπιος πεύκη, σχίνο, μυρτιά, λυγαριά, κέδρος, φοινικικό πουρνάρι, αλμυρίκι, αρκουδόβατο, αγριοκάλαμο, κουνούκλα, θυμάρι, αφάνα και άλλα 17 φυτά έχουν αναπτυχθεί στην υφάλμυρη αυτή ζώνη. Συνολικά περιέχονται 83 διαφορετικά είδη χαρακτηρίζοντας τον Πευκιά ένα πολύ καλό βοτανικό κήπο, χαρακτηρισμένο ως Αισθητικό Δάσος. «Το πράσινο ακρογιάλι της πατρίδας» του Κώστα Καρυωτάκη και πηγή έμπνευσης του Άγγελου Σικελιανού, που το θαυμάσιο σπίτι του ακόμη σώζεται, σχεδόν μέσα στα πεύκα της Συκιάς, θα είναι πάντα η ψυχή του Ξυλοκάστρου.

Τη δεκαετία του 70, το Ξυλόκαστρο άλλαξε σχεδόν μορφή, με τις πολυκατοικίες που άρχισαν να ξεφυτρώνουν παντού. Έκλεισε η κατασκήνωση του Τυπάλδου. Τα προβλήματα της πόλης ήταν πολλά, πρώτα πρώτα υπήρχε θέμα νερού, γι' αυτό η Κοινότητα φρόντισε με έργα, να φέρει στο Ξυλόκαστρο νερό από το Γελλήνη.(Νικολής,

Η οικοδόμηση συνεχίστηκε με εντατικό ρυθμό. Ο παραλιακός δρόμος (Κ. Καραμανλή) άλλαξε όψη και το κεντρικό Ξυλόκαστρο απέκτησε δεκάδες πολυκατοικίες. Πολλά αριστουργήματα αρχιτεκτονικής τέχνης χάθηκαν με τον οικοδομικό οργανισμό μέσα στην καρδιά της πόλης, εκεί που άλλοτε συναντούσαμε ένα ανώνυμο μουσείο με νεοκλασικά σπίτια με μαρμάρινα ή γύψινα διακοσμητικά στα μπαλκόνια και τις μετώπες, ανθισμένους κήπους, και ηλιόλουστες αυλές. Αυτά όλα τα στολίδια ήταν απ' την εποχή που οι Ξυλοκαστρίτες έχτιζαν μεγάλα και ωραία σπίτια, που συναγωνίζονταν για το ποιος θα στολίζει καλύτερα και ωραιότερα την πρόσοψη, τις μετώπες της στέγης, τα μπαλκόνια, τις κορνίζες των παραθύρων και των εξωθύρων. Την δεκαετία 1990 - 2000, το Ξυλόκαστρο ήταν μια πόλη των αντιθέσεων. Απ'τη μια μεριά έβλεπε κανείς ακόμη κήπους, γλάστρες στα μπαλκόνια των σπιτιών κι απ'την άλλη ξεφύτρωναν άχαρες σύγχρονες πολυκατοικίες, πολλές καφετέριες, μπαράκια και μεγάλα σούπερ μάρκετ. Το πλέον όμως εντυπωσιακό γεγονός της δεκαετίας αυτής είναι ότι, ενώ η πόλη άλλαζε με αμφίβολο αποτέλεσμα, παρατηρήθηκε στο Ξυλόκαστρο μια έκρηξη πολιτιστικών και αθλητικών εκδηλώσεων.

Πολιτιστικά στοιχεία

Σήμερα ο απολογισμός της πολιτιστικής δραστηριότητας στο δήμο αποδεικνύει ξεκάθαρα πλέον ότι ο στρατηγικός στόχος είναι και παραμένει η δημιουργία ντόπιου πολιτισμού. Οι άξονες της πολιτικής πάνω στους οποίους

στηρίχθηκε η δημιουργία ντόπιου πολιτισμού είναι: 1) Η επαναδραστηριοποίηση των ανενεργών συλλόγων και φορέων του δήμου 2) Η ενθάρρυνση δημιουργίας νέων συλλόγων και φορέων σε όλους τους τομείς του πολιτισμού, των γραμμάτων και των τεχνών 3) Η ενίσχυση της προσπάθειας συλλόγων για την ανάδειξη της ντόπιας παράδοσης, της ντόπιας πολιτιστικής κληρονομιάς και των εθίμων της περιοχής 4) η ανάδειξη και προβολή ντόπιων αγροτικών προϊόντων (γιορτές μήλου, σουλτανίνας, κλπ) 5) Η ενίσχυση, ανάδειξη και προβολή του έργου ντόπιων δημιουργών και καλλιτεχνών σε όλους τους τομείς του πολιτισμού(ποιητές, ζωγράφοι, λογοτέχνες, μουσικοί, σκηνοθέτες, κλπ) 6) Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εκδηλώσεων για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Αυτές οι πολιτικές και προσπάθειες όλων έφεραν ένα πολύ σημαντικό αποτέλεσμα, την δημιουργία εκδηλώσεων συμμετοχής και την ανάδειξη της αξιοθαύμαστης προσπάθειας, ταλέντου και της αξιόλογης πολιτιστικής δημιουργίας πολιτών, φορέων, συλλόγων και σχολείων.

Τουρισμός

Το 1919 το Ξυλόκαστρο ανακηρύχτηκε επίσημο καλοκαιρινό καταφύγιο της κυβέρνησης και τους ξένους, δημιουργώντας έτσι το πρώτο hot spot στην Ελλάδα. Πρωθυπουργοί και αρχηγοί κρατών, διάσημοι και πλούσιες οικογένειες, συνέρεαν στο Ξυλόκαστρο να περάσουν τις καλοκαιρινές τους διακοπές. Στη δεκαετία του 1960 η δημιουργία κάμπινγκ μέσα στο πευκοδάσος προσέλκυε ακόμα περισσότερους ξένους τουρίστες και το Ξυλόκαστρο μετατράπηκε κάθε καλοκαίρι σε ένα κοσμοπολίτικο θέρετρο, ένα από τα πρώτα στο είδος του.

Σήμερα το Ξυλόκαστρο και τα γύρω χωριά του, με πιο γνωστά τα Τρικαλοχώρια, είναι ένας παραδοσιακός προορισμός για τους Αθηναίους. Λόγω της σχετικά μικρής απόστασης από την Αθήνα, μόλις 120χιλ, είναι ιδανικό μέρος για τις οικογένειες να περάσουν τις καλοκαιρινές τους διακοπές, ενώ αρκετοί είναι και αυτοί που εγκαθίστανται μόνιμα, ενώ η δουλειά τους είναι στην Αθήνα.

Πευκοδάσος για περπάτημα, τρέξιμο, το βουνό για πεζοπορία, ιππασία, ποδηλασία και σκι(μικρό χιονοδρομικό κέντρο στο όρος Ζήρεια, περιοχή Τρικάλων), γραφικά χωριά στο όμορφο φυσικό περιβάλλον, περιηγήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μοναστήρια, αλλά ακόμη και αν εν περιηγηθεί κανείς στα περίχωρα, η πόλη του Ξυλοκάστρου θεωρείται ένα από τα πιο σπουδαία τουριστικά θέρετρα στην Ελλάδα.

Χαρακτηριστικά της κοινότητα Μάννας

Το χωριό Μάννα ανήκει στο δήμο Ξυλοκάστρου και βρίσκεται στις βορειοανατολικές παρυφές του όρους Κυλλήνη(Ζήρεια) σε υψόμετρο 860 μέτρων. Την ονομασία του πήρε το 1923 από μια πηγή που υδρευόταν το χωριό, το οποίο δημιουργήθηκε το 1800 από αποίκους που ήρθαν από την Μπαρμπίτσα και τα Λαγκάδια Αρκαδίας.

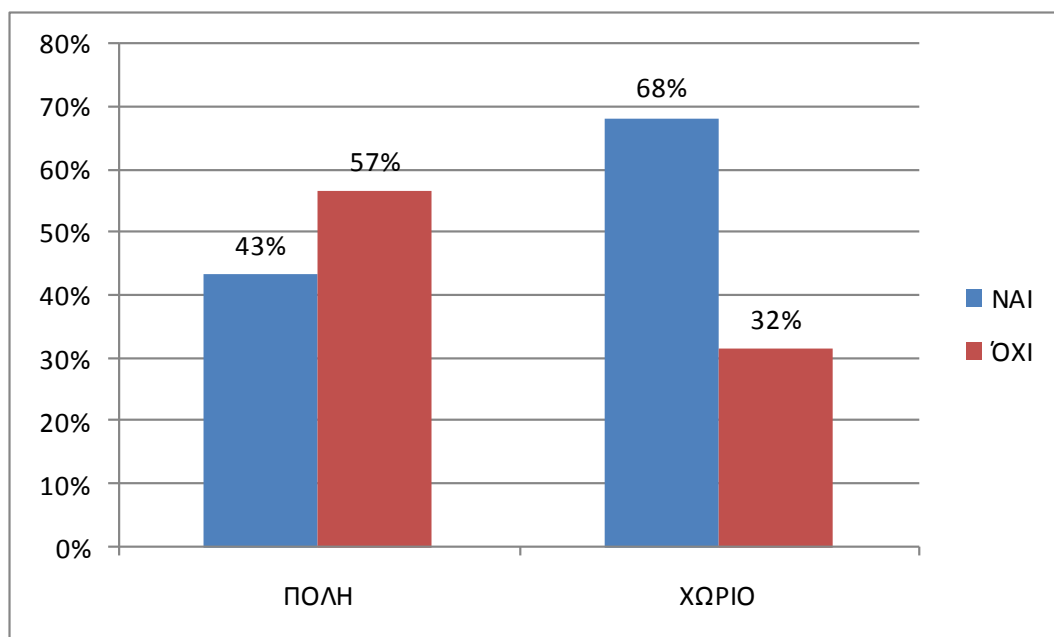
Είναι το μεγαλύτερο χωριό της ορεινής Κορινθίας με 589 μόνιμους κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού του 2001(ΕΛ.ΣΤΑΤ). η κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι οι αγροτικές καλλιέργειες και τα προϊόντα που παράγουν είναι μήλα κατά κύριο λόγο (ετήσια παραγωγή 2,500 τόνοι), φημισμένα για την ποιότητα τους σε ολόκληρη την Ελλάδα. Επίσης παράγονται κορινθιακή σταφίδα, λάδι, αμπέλια και βερίκοκα. Η αγροτική περιοχή είναι περίπου 4,000 στρέμματα τα οποία αρδεύονται με το σύστημα της τεχνικής βροχής. Ωστόσο τους καλοκαιρινούς μήνες το χωριό παρουσιάζει και τουριστική κίνηση, λόγω της εγγύτητας του με τα Τρίκαλα, της φυσικής ομορφιάς, της πηγής και των νεροτριβών με φυσική ροή που διαθέτει.

3.3 Αποτελέσματα έρευνας

Η παρούσα παράγραφος αναλύει τα αποτελέσματα από την ανάλυση των απαντήσεων των ερωτηθέντων επί των ερωτηματολογίων (βλ. παράρτημα). Εδώ πρέπει να αναφέρουμε πως ο αριθμός των μεταναστών στον στο δήμο Ξυλοκάστρου είναι 1,900 σύμφωνα με στοιχεία από το Τμήμα Αλλοδαπών Κορινθίας, από τους οποίους οι 1,463 είναι Αλβανοί και ακολουθούν οι Βούλγαροι που είναι στον αριθμό 120, γενικά στο Νομό Κορινθίας ο αριθμός φτάνει τους 20,763 αλλοδαπούς.

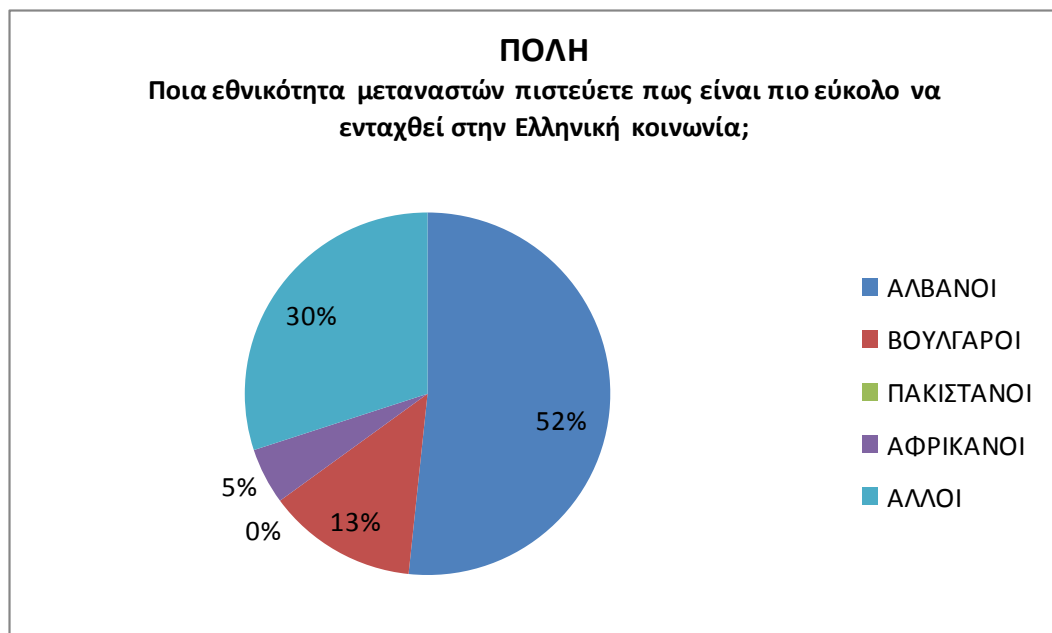
Στο χωριό Μάννα οι μόνιμοι αλλοδαποί φτάνουν τους 50, ενώ κατά την περίοδο της συγκομιδής των μήλων μπορεί να ξεπεράσουν και τους 100. Στην πλειοψηφία οι μόνιμοι αλλοδαποί είναι Αλβανοί, ενώ την περίοδο που αυξάνεται ο αριθμός τους , οι υπηκοότητες ποικίλουν. Τα παρακάτω διαγράμματα σκιαγραφούν τις απόψεις των κατοίκων.

Έτσι, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, οι ερωτηθέντες απαντούν σε ποσοστό 43% ότι οι μετανάστες έχουν ενταχθεί στην πόλη και σε 68% στο χωριό (ύπαιθρο). Διαπιστώνεται δηλαδή ότι οι ερωτηθέντες θεωρούν αποτελεσματικότερη τη μέχρι στιγμής προσπάθεια ένταξης των μεταναστών στην ύπαιθρο.

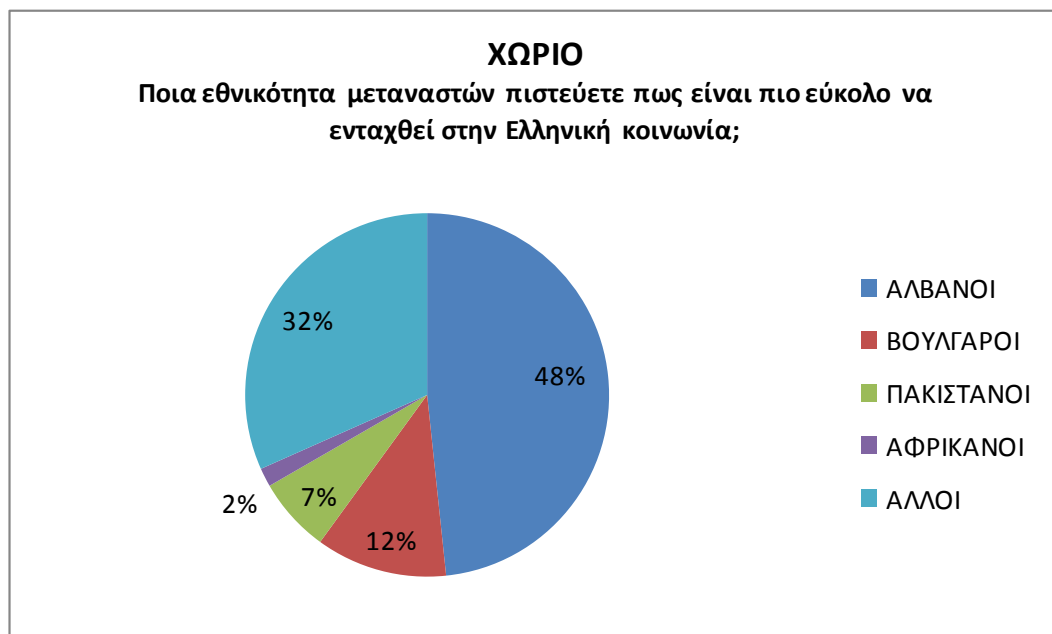

Εικόνα 1: Ένταξη μεταναστών στην πόλη και στο χωριό

Κατ' αναλογία με τα παραπάνω, το παρακάτω διάγραμμα (εικόνα 2) καταδεικνύει ότι οι Αλβανοί αποτελούν τους μετανάστες που εντάσσονται στην κοινωνία της πόλης σε μεγαλύτερο ποσοστό (52%), το οποίο ούτως ή άλλως δεν είναι πολύ μεγάλο, αλλά είναι συγκριτικά μεγαλύτερο σε σχέση με τις δυνατότητες ένταξης οποιασδήποτε άλλης εθνικότητας μεταναστών.

Εικόνα 2: Εθνικότητα μεταναστών και ένταξη στην πόλη

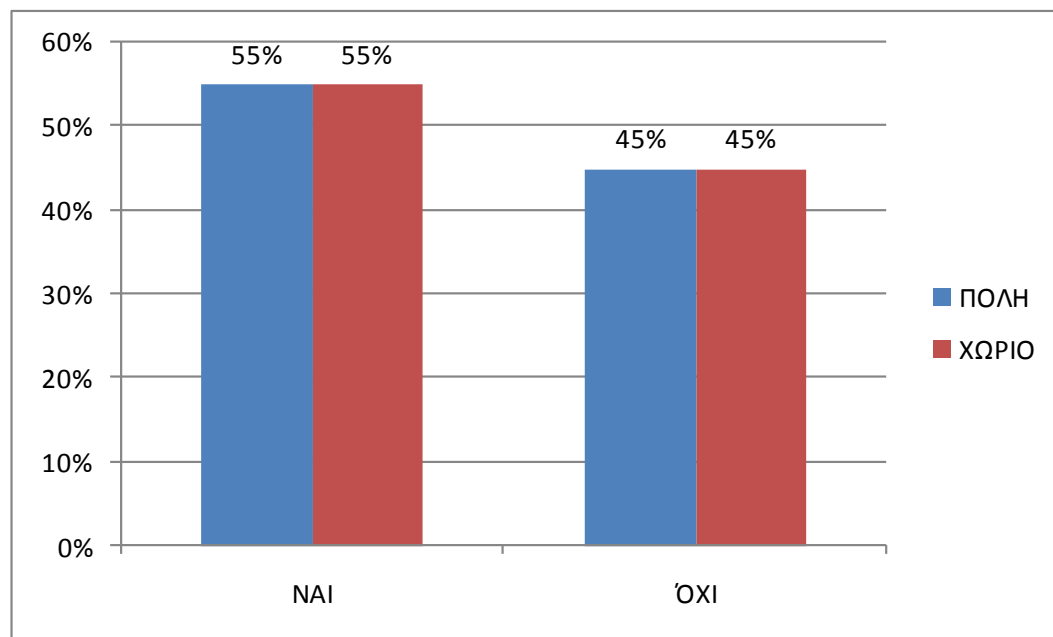

Εικόνα 3: Εθνικότητα μεταναστών και ένταξη στο χωριό

Παρόμοια αποτελέσματα διαπιστώνονται και στο χωριό, όπου οι Αλβανοί αποτελούν και την εθνικότητα που εντάσσεται στις κοινωνίες ευκολότερα, αλλά σε κάπως χαμηλότερο ποσοστό από ό,τι στην πόλη (48%), πράγμα το οποίο ελαφρώς έρχεται

σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της ερώτησης 7, όπου φαίνεται πως συνολικά οι μετανάστες εντάσσονται πιο εύκολα στο χωριό. Φαίνεται δηλαδή πως αυτό δεν ισχύει απόλυτα για τους Αλβανούς μετανάστες.

Κατ' αναλογία με τα παραπάνω, τα αποτελέσματα στην ερώτηση 10 δείχνουν μια ισογνωμία αναφορικά με το πού εντάσσονται ευκολότερα σε γενικές γραμμές οι μετανάστες (εικόνα 4).

Εικόνα 4: Ευκολία ένταξης μεταναστών

Η παρακάτω εικόνα αντικατοπτρίζει τα αποτελέσματα στην ερώτηση 11, όπου φαίνεται ότι αναφορικά με το ΓΙΑΤΙ η Ελλάδα έχει γίνει χώρα υποδοχής μεταναστών, στο χωριό:

37% θεωρεί ότι ο λόγος είναι ότι η Ελλάδα έχει τις υποδομές να δέχεται μετανάστες.

30% επειδή έχει ελαστική μεταναστευτική πολιτική.

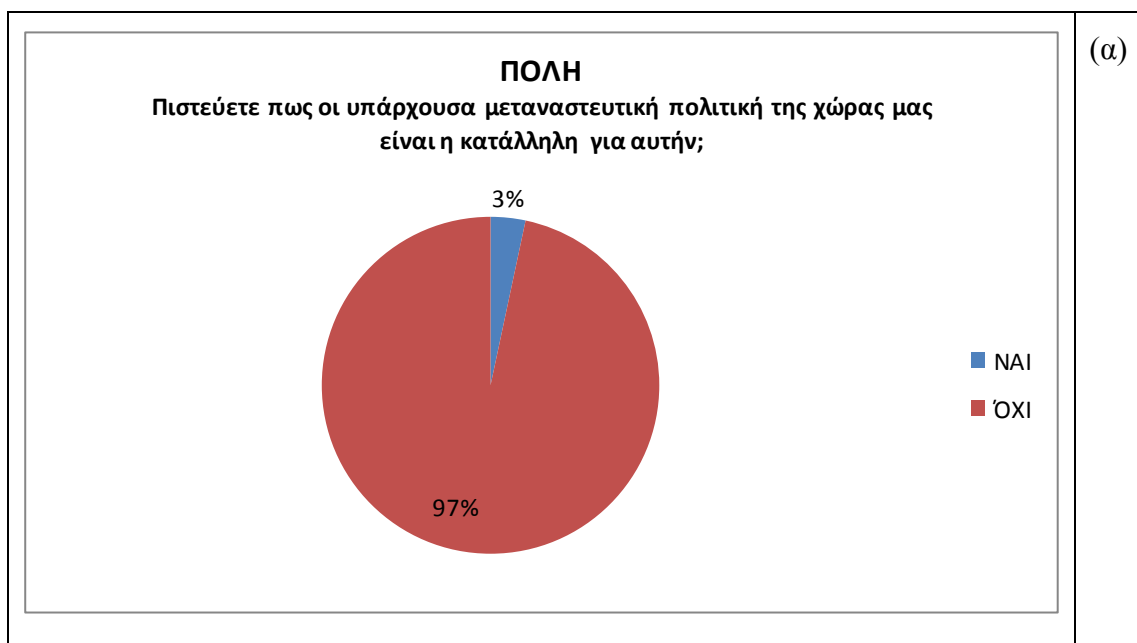
Στην πόλη, πάλι 37% απαντάει ότι η Ελλάδα έχει τέτοιες υποδομές, ενώ ένα 32% ισχυρίζεται ότι είναι πέρασμα για άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΧΩΡΙΟ						ΠΟΛΗ				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
60	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
	13	22%	18	30%	22	37%	3	5%	4	7%
	31	52%	12	20%	12	20%	4	7%	1	2%
	3	5%	5	8%	9	15%	31	52%	12	20%
	12	20%	23	38%	13	22%	10	17%	2	3%
	1	2%	2	3%	4	0,067	12	0,2	41	68%

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
19	32%	12	20%	22	37%	3	5%	4	7%
23	38%	17	28%	17	28%	3	5%	0	0%
2	3%	5	8%	3	5%	22	37%	28	47%
12	20%	23	38%	12	20%	11	18%	2	3%
4	7%	3	5%	6	10%	21	35%	26	43%

Εικόνα 5: Γιατί η Ελλάδα είναι πόλος έλξης μεταναστών

Οι επόμενες εικόνες καταδεικνύουν ότι στην πλειοψηφία τους οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας είναι εντελώς ακατάλληλη, τόσο στην πόλη, όσο και στο χωριό. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι στο χωριό το ποσοστό που πιστεύει στην καταλληλότητα της μεταναστευτικής πολιτικής είναι κατά τι μεγαλύτερο (10% αντί για 3% στην πόλη), πράγμα που ίσως εξηγείται από την εντονότητα των προβλημάτων που δικαίως ή αδίκως αποδίδονται στους μετανάστες, στην πόλη.

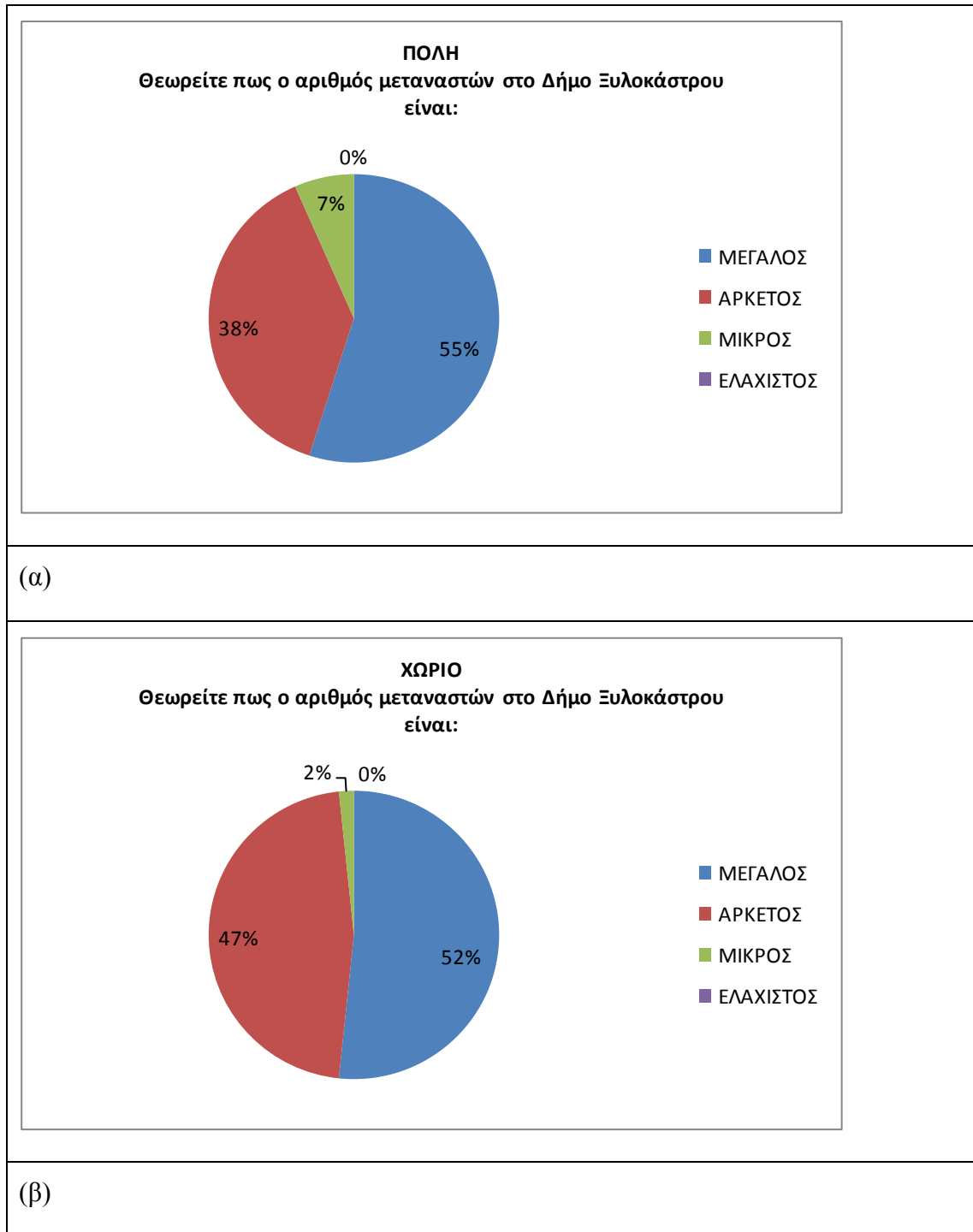

Εικόνα 6: Καταλληλότητα μεταναστευτικής πολιτικής

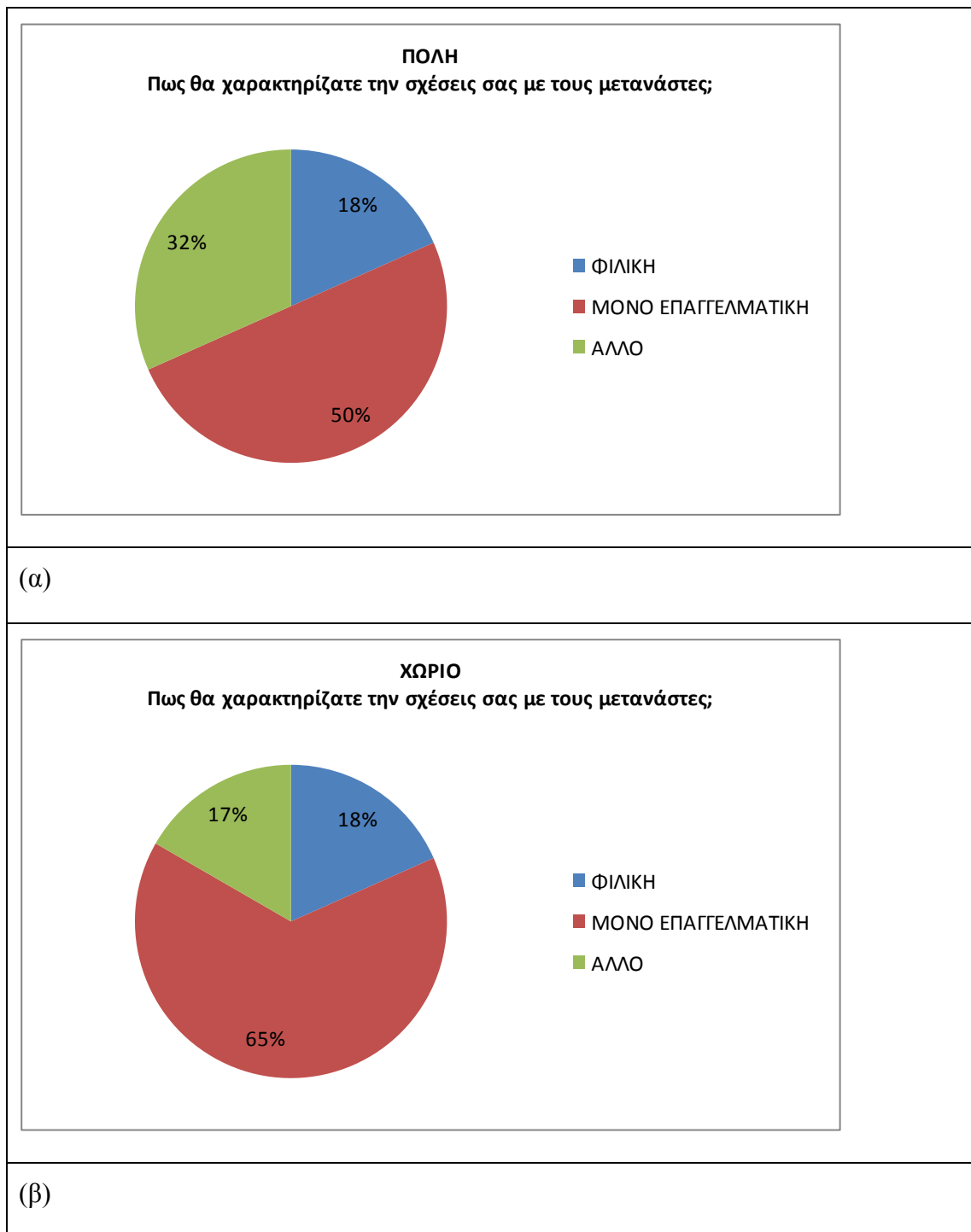
Παρόμοια είναι και τα αποτελέσματα της ανάλυσης των απαντήσεων στην ερώτηση 13, όπου στην πόλη όλοι (100%) θεωρούν ότι η Ελλάδα δεν αντέχει άλλους μετανάστες, ενώ στο χωριό ένα πολύ μικρό ποσοστό (2%) αλλά όχι μηδενικό, θεωρεί ότι η Ελλάδα αντέχει και άλλους μετανάστες.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα στην ερώτηση 14, τόσο στην πόλη όσο και στο χωριό θεωρούν οι ερωτηθέντες ότι ο αριθμός των μεταναστών είναι μεγάλος ή αρκετός σε ποσοστό πάνω από 90%.

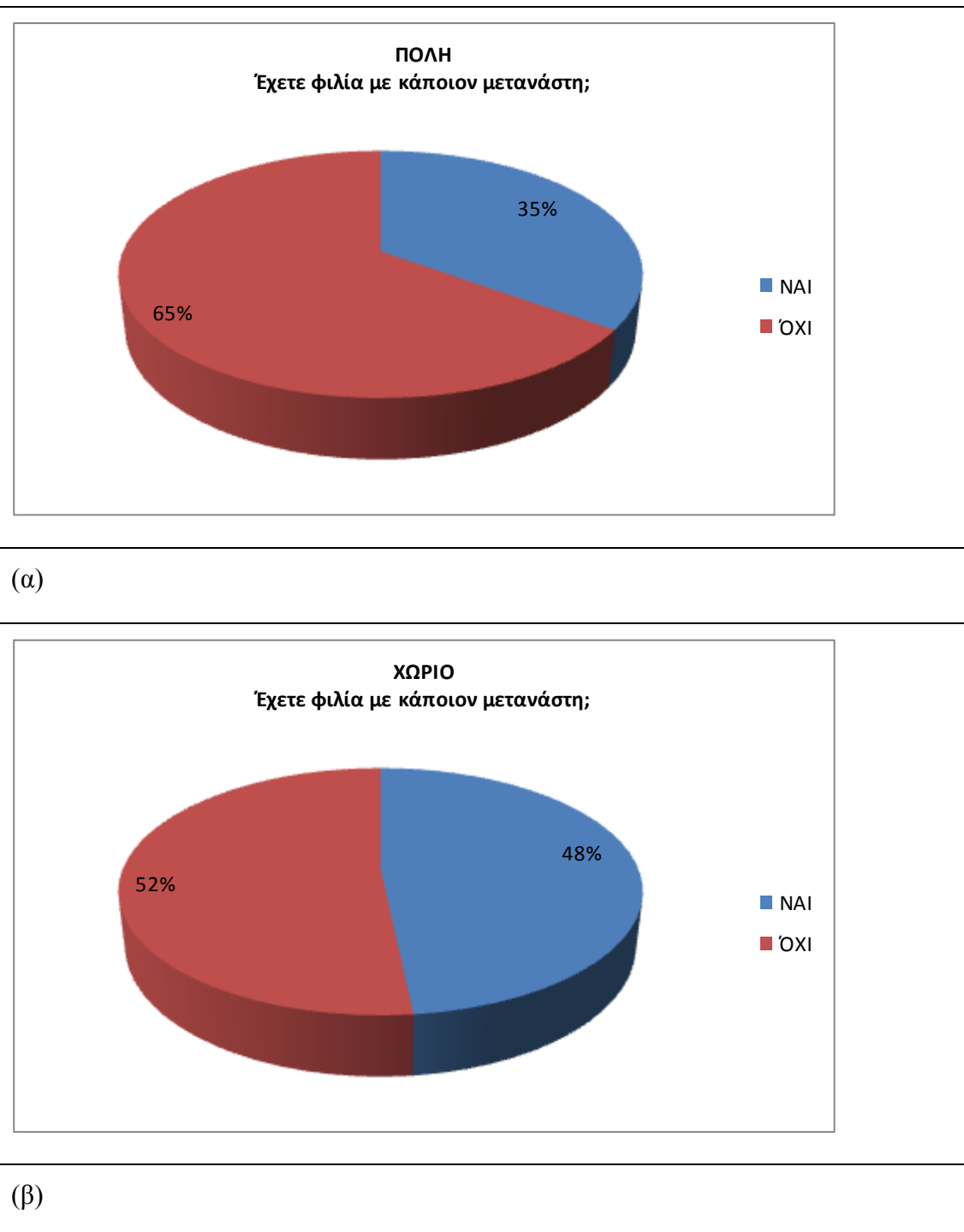
Εικόνα 7: Αριθμός μεταναστών στην πόλη και στο χωριό

Οι επόμενες εικόνες καταδεικνύουν το είδος της ένταξης των μεταναστών στην κοινωνία στο Ξυλόκαστρο. Συγκεκριμένα, στο χωριό ένα μεγάλο ποσοστό (65%) έχει μόνο επαγγελματική σχέση με τους μετανάστες, ενώ στην πόλη το ποσοστό αυτό είναι 50%. Το ποσοστό φιλικών σχέσεων με του μετανάστες είναι το ίδιο (18%) και στην πόλη και στο χωριό.

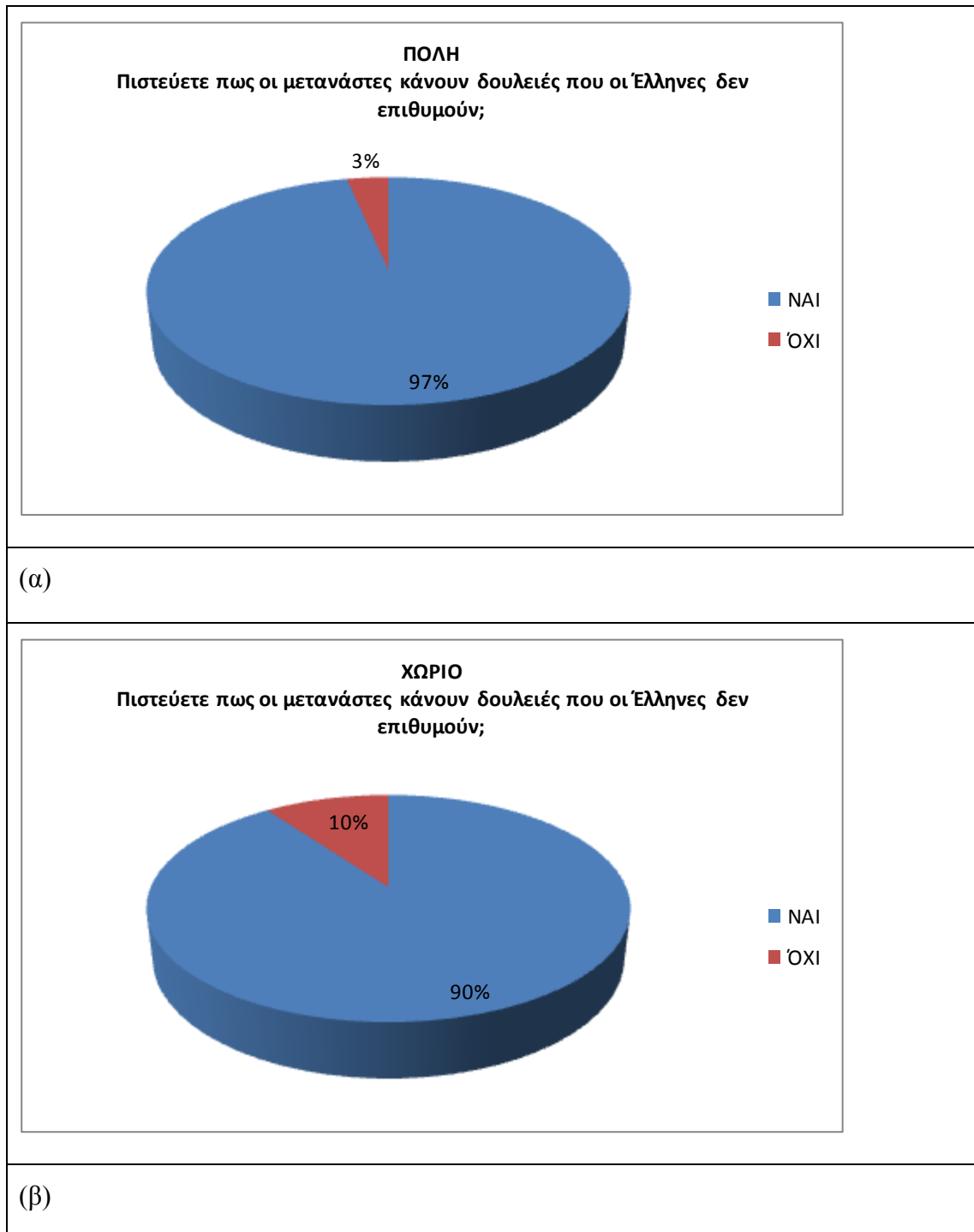
Εικόνα 8: Σχέση με τους μετανάστες στην πόλη και στο χωριό

Επιπροσθέτως, οι απαντήσεις στην ερώτηση 16 δείχνουν ότι υπάρχει κάποιος βαθμός στον οποίο αναπτύσσονται φιλίες μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών, σε ποσοστό 65% στην πόλη, όπου φαίνεται μια πιο ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία και σε ποσοστό μικρότερο (52%) στο χωριό.

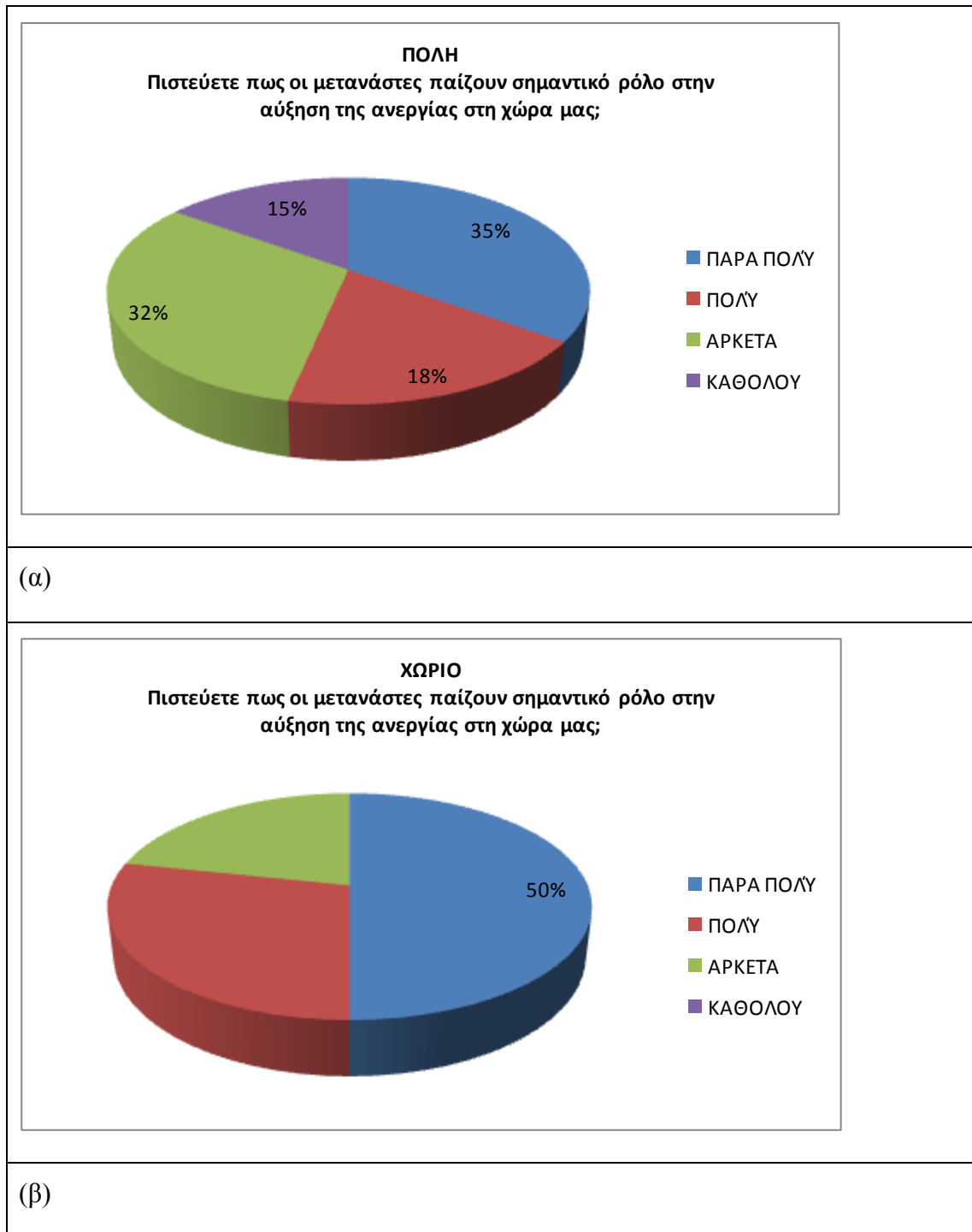
Εικόνα 9: Φιλία με μετανάστες

Στην ερώτηση 17, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό που στο χωριό είναι μικρότερο από ό,τι στην πόλη, πιστεύει ότι οι μετανάστες κάνουν δουλειές που οι Έλληνες δεν επιθυμούν. Η μικρή διαφορά ανάμεσα στα δύο ποσοστά ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι στο χωριό οι Έλληνες κάνουν περισσότερες από τις παραδοσιακές δουλειές που κάνουν στην πόλη, οι οποίες γίνονται κατ' εξοχήν από τους μετανάστες.

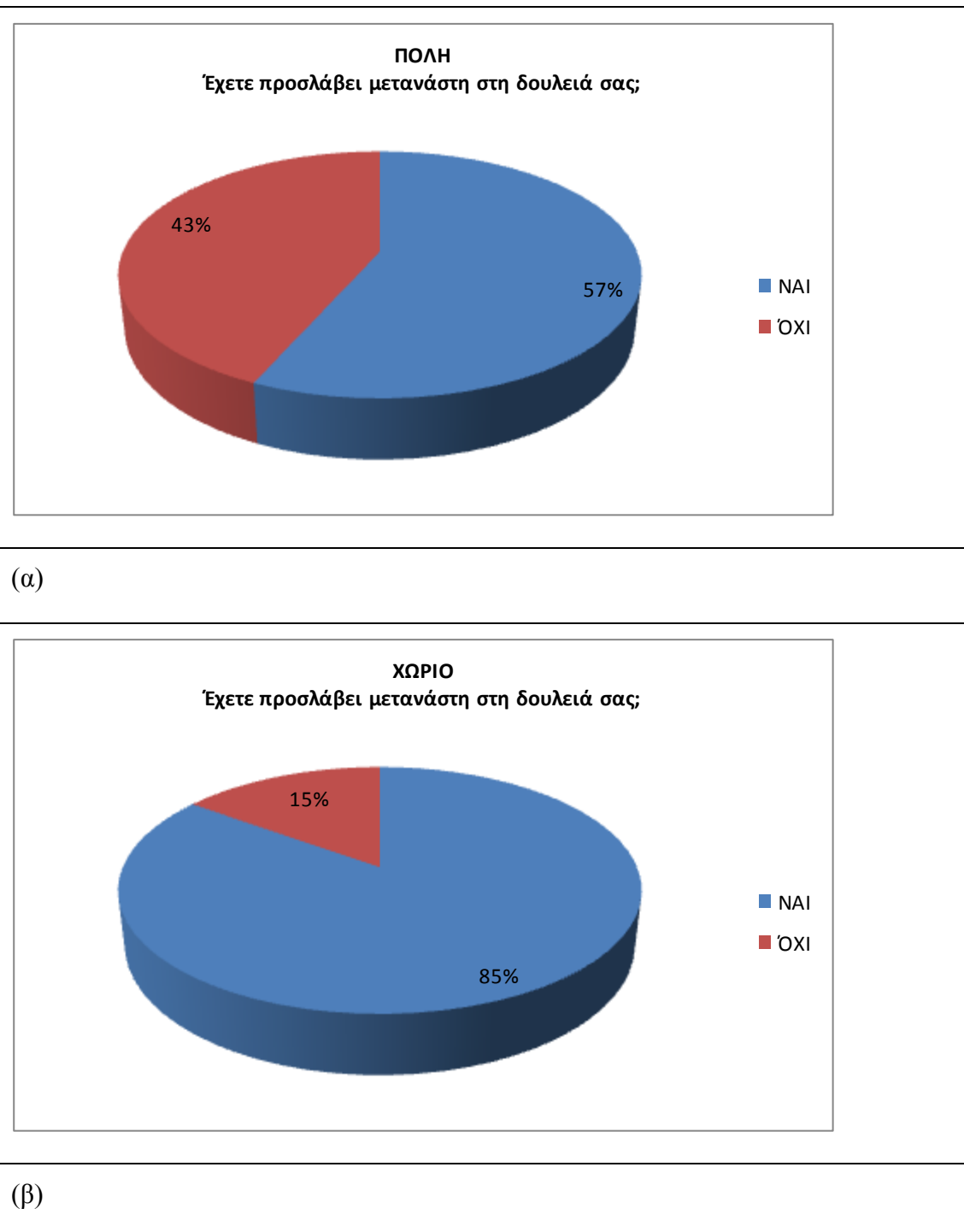
Εικόνα 10: Δουλειές από Έλληνες και μετανάστες

Αναφορικά με τη συμβολή των μεταναστών στην αύξηση της ανεργίας, σε συμφωνία με την προηγούμενη ερώτηση, τόσο στην πόλη, αλλά ακόμα περισσότερο στο χωριό, διαπιστώνεται μια ομοφωνία ως προς το γεγονός αυτό.

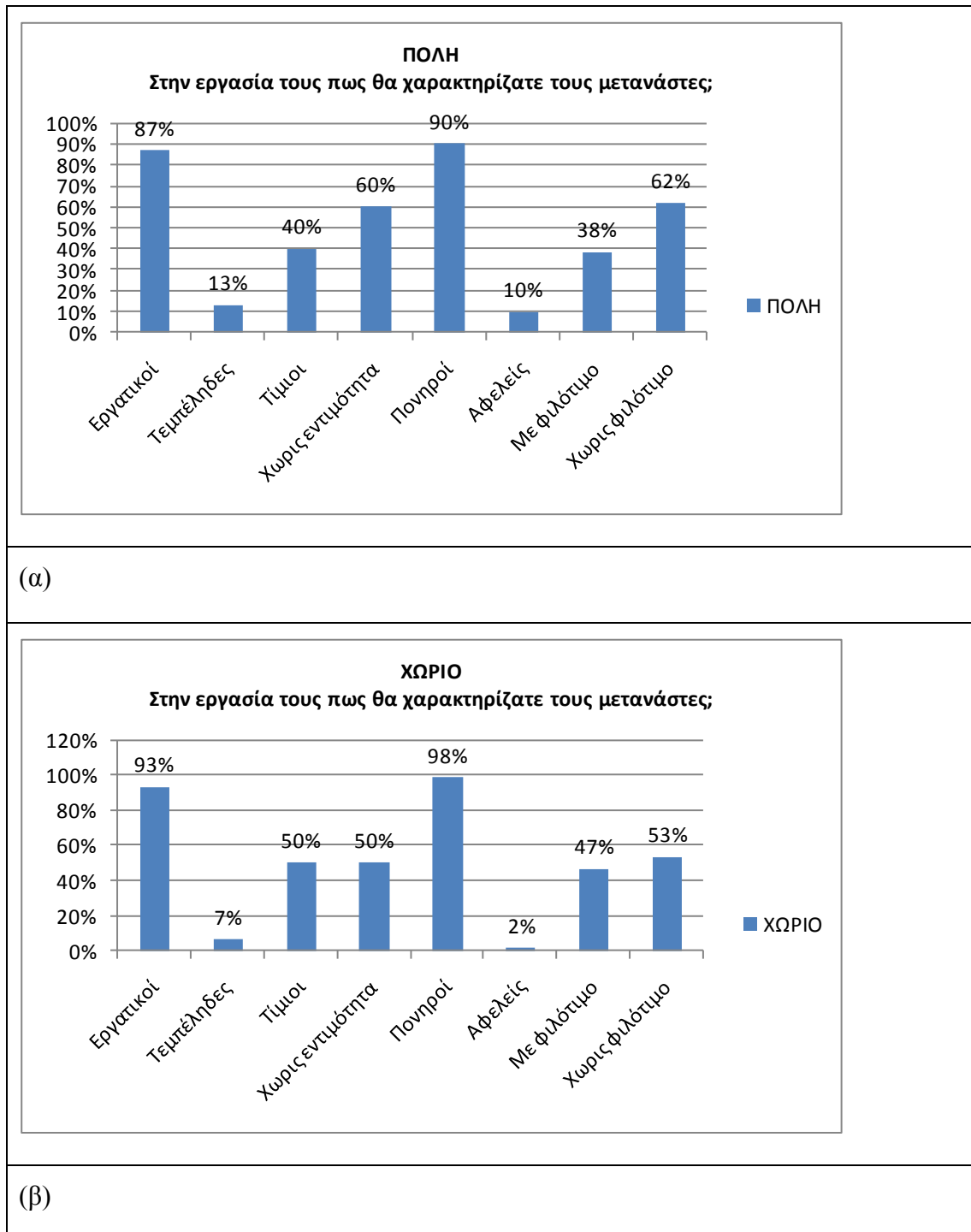

Εικόνα 11: Συμβολή μεταναστών στην ανεργία στην πόλη και στο χωριό

Η επόμενη ερώτηση αφορά το αν οι ερωτηθέντες έχουν προσλάβει κάποια στιγμή μετανάστη στη δουλειά τους. Εδώ διαπιστώνεται σημαντική διαφοροποίηση στα αποτελέσματα ανάμεσα στην πόλη και στο χωριό, όπως φαίνεται στις παρακάτω εικόνες. 57% των κατοίκων της πόλης έχει προσλάβει μετανάστη, ποσοστό το οποίο όμως εκτοξεύεται στο 85% στο χωριό, όπου φαίνεται πως οι μετανάστες χρησιμοποιούνται σαφώς περισσότερο για δουλειές.

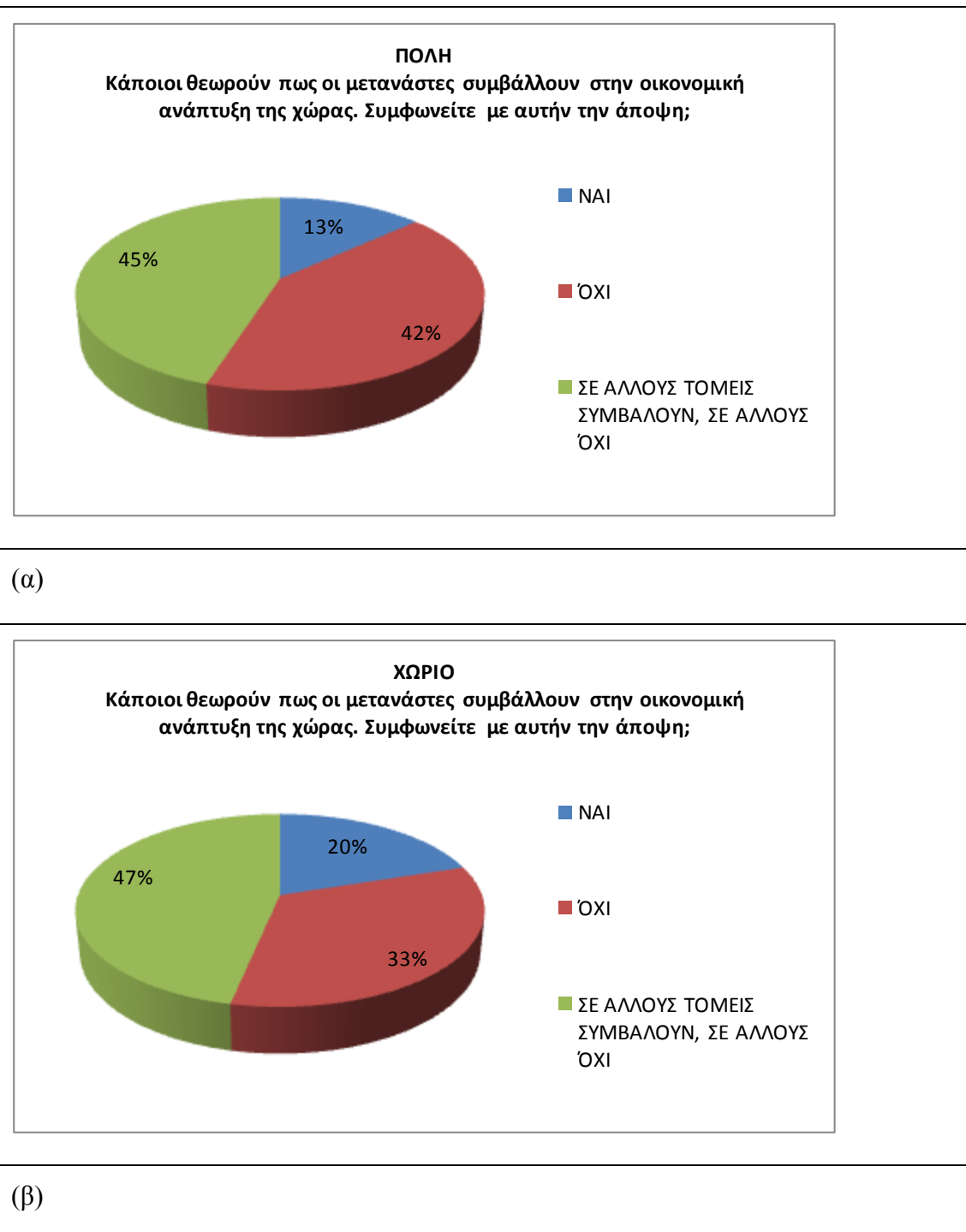

Εικόνα 12: Πρόσληψη μετανάστη

Εικόνα 13: Χαρακτηρισμός μεταναστών

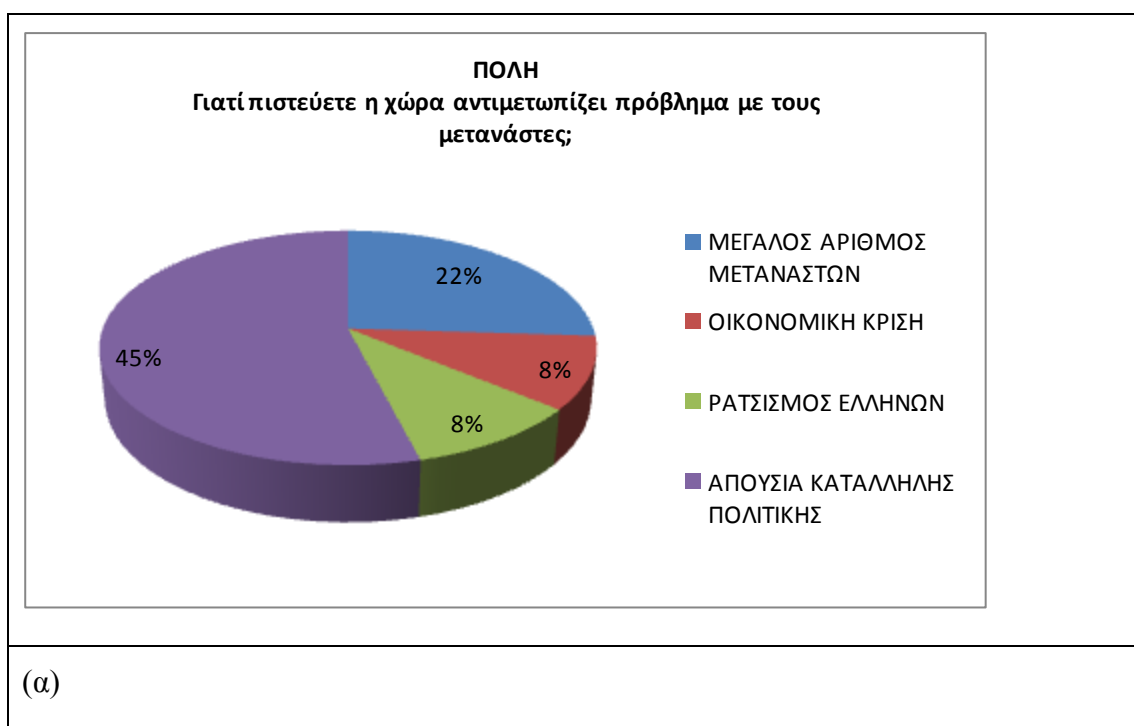
Αναφορικά δε με το πώς θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οι μετανάστες στη δουλειά τους, ξεχωρίζουν οι χαρακτηρισμοί «εργατικοί» (87% στην πόλη και 93% στο χωριό), αλλά και πονηροί (90% στην πόλη και 98% στο χωριό). Στο χωριό ξεχωρίζει και η άποψη ότι δε διαθέτουν φιλότιμο (68%), ποσοστό αρκετά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της πόλης, πιθανώς λόγω μεγαλύτερης απόδοσης σημασίας της έννοιας αυτής στο χωριό.

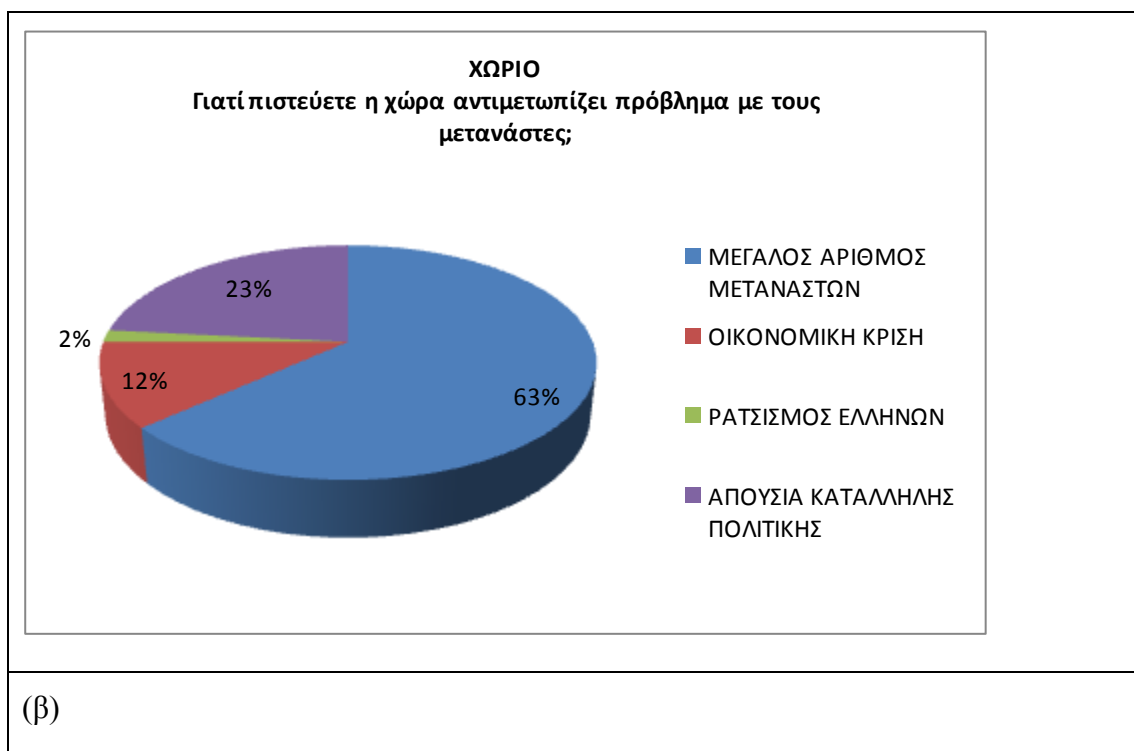

Εικόνα 14: Συμβολή μεταναστών στην οικονομική ανάπτυξη

Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζουν τα αποτελέσματα ως προς το αν συμβάλλουν οι μετανάστες στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, όπου φαίνεται πως οι απόψεις διίστανται, αφού στην πόλη ένα 13% των ανθρώπων μόνο πιστεύουν θετικά ότι οι μετανάστες συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, ενώ στο χωριό το ποσοστό αυτό είναι κατά τι μεγαλύτερο, αγγίζοντας το 20%.

Ένα άλλο πολύ ενδιαφέρον στοιχείο έχει να κάνει με το γιατί η χώρα αντιμετωπίζει πρόβλημα με τους μετανάστες, όπως αντικατοπτρίζεται στην εικόνα 15. Η απουσία κατάλληλης πολιτικής φαίνεται ότι είναι η μεγαλύτερη αιτία προβλημάτων στην πόλη. Τα αποτελέσματα αντιστρέφονται στο χωριό, όπου φαίνεται ότι η κατάλληλη πολιτική δεν έχει τόσο μεγάλη σημασία (πιθανόν λόγω μεγεθών), όσο ο μεγάλος αριθμός μεταναστών, που δημιουργεί προβλήματα στη ζωή του χωριού.

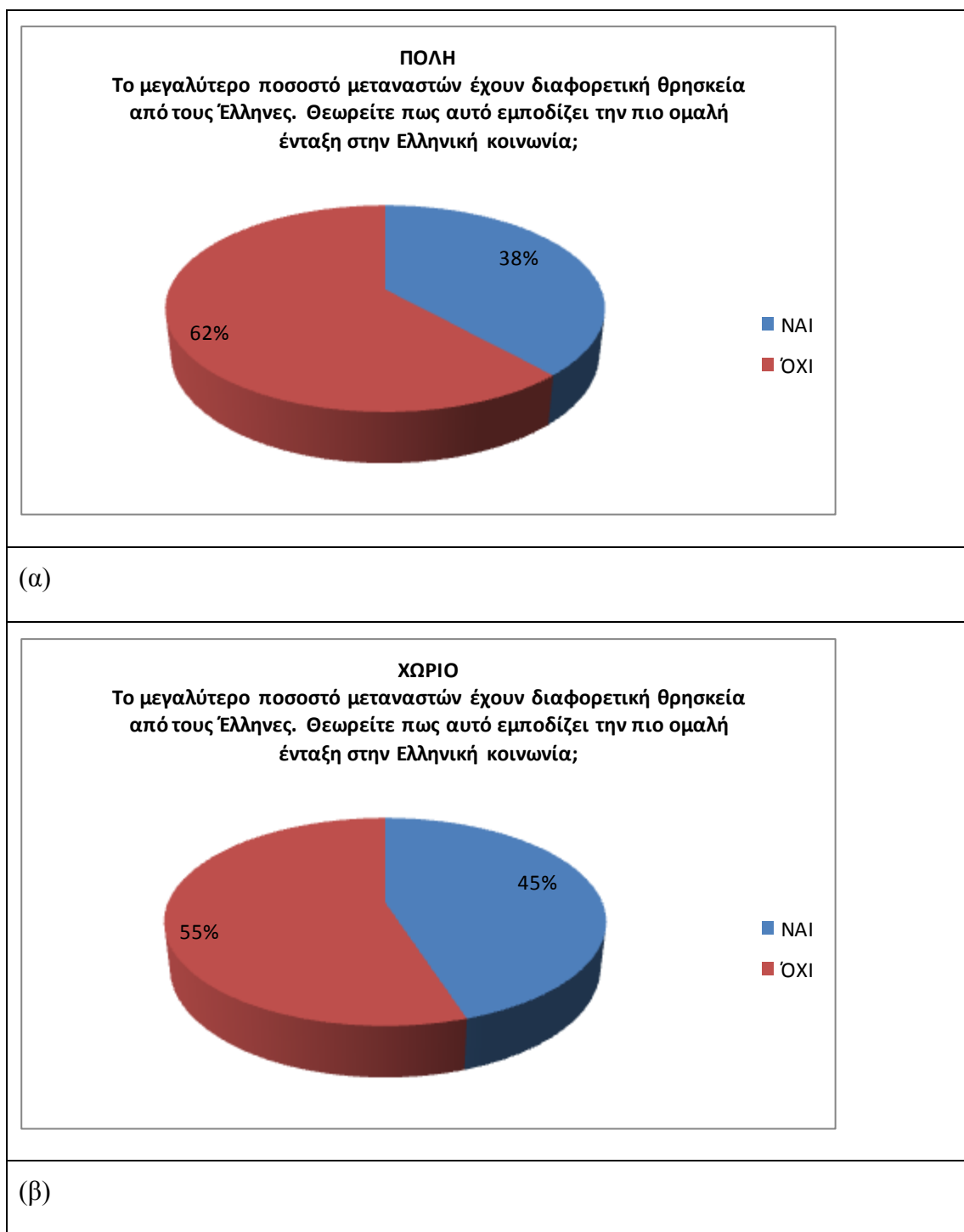

Εικόνα 15: Λόγοι που δημιουργούνται προβλήματα με τους μετανάστες

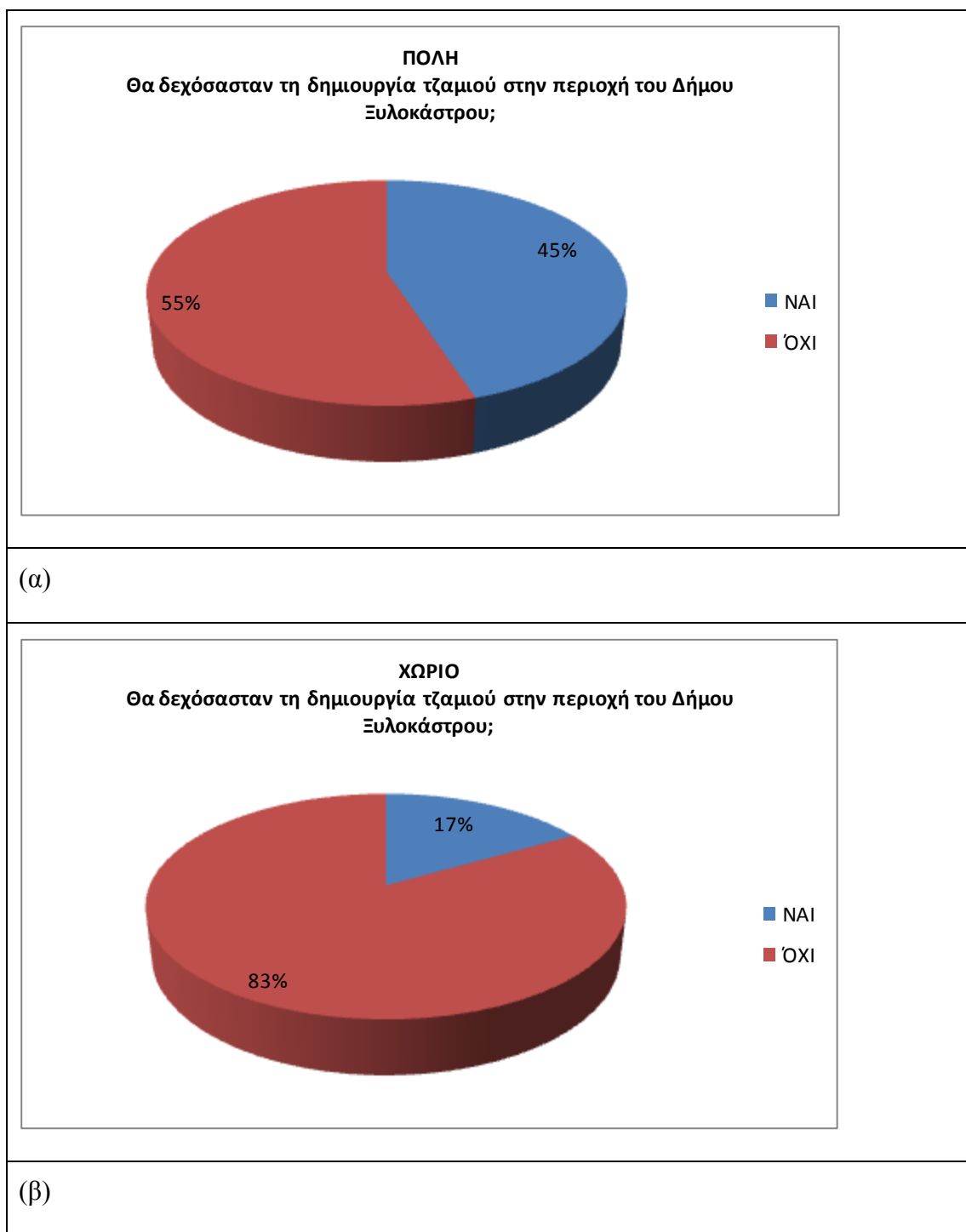
Η παρακάτω εικόνα εξετάζει το θέμα της θρησκείας και του κατά πόσον δημιουργεί πρόβλημα στην ένταξη των μεταναστών στην πόλη και στο χωριό.

Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα στην εικόνα 16, ένα 62% των κατοίκων της πόλης δε θεωρεί τη διαφορετικότητα στη θρησκεία ως πρόβλημα στην ένταξη των μεταναστών. Τα αποτελέσματα στο χωριό δε διαφέρουν κατά πολύ, απλώς όμως το ποσοστό αυτό μειώνεται στο 55%, ίσως λόγω της περισσότερης σημασίας που παραδοσιακά έχει η θρησκεία για τους κατοίκους ενός χωριού, σε αντίθεση με τη συχνή αλλοτρίωση που επικρατεί στην πόλη.

Εικόνα 16: Συμβολή διαφορών στη θρησκεία στη δημιουργία προβλημάτων

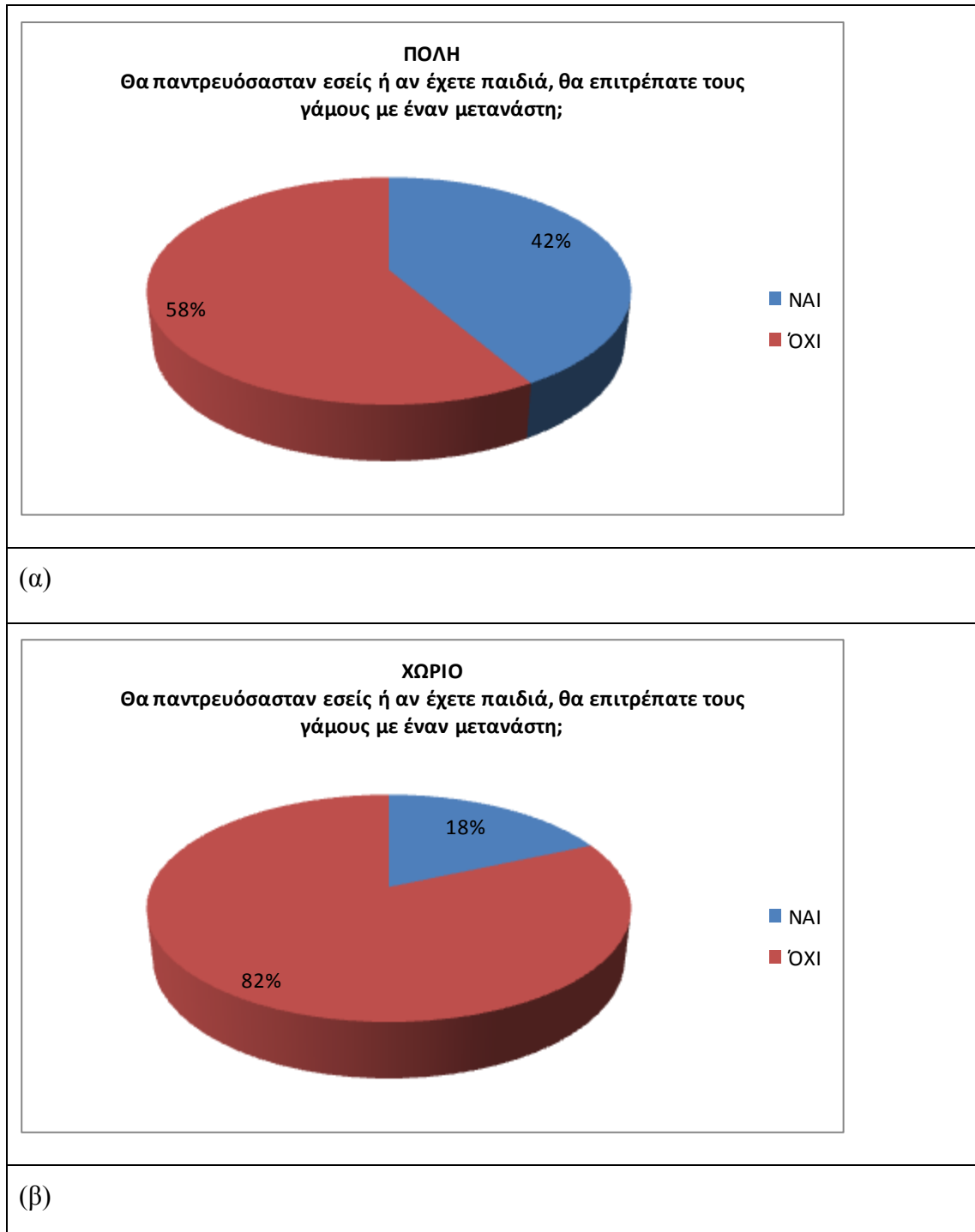
Η επόμενη εικόνα δείχνει τις απαντήσεις αναφορικά με την περίπτωση δημιουργίας τζαμιού στο δήμο Ξυλοκάστρου, ως συνέχεια της ερώτησης για την αποδοχή της διαφορετικότητας στη θρησκεία.

Εικόνα 17: Δημιουργία τζαμιού

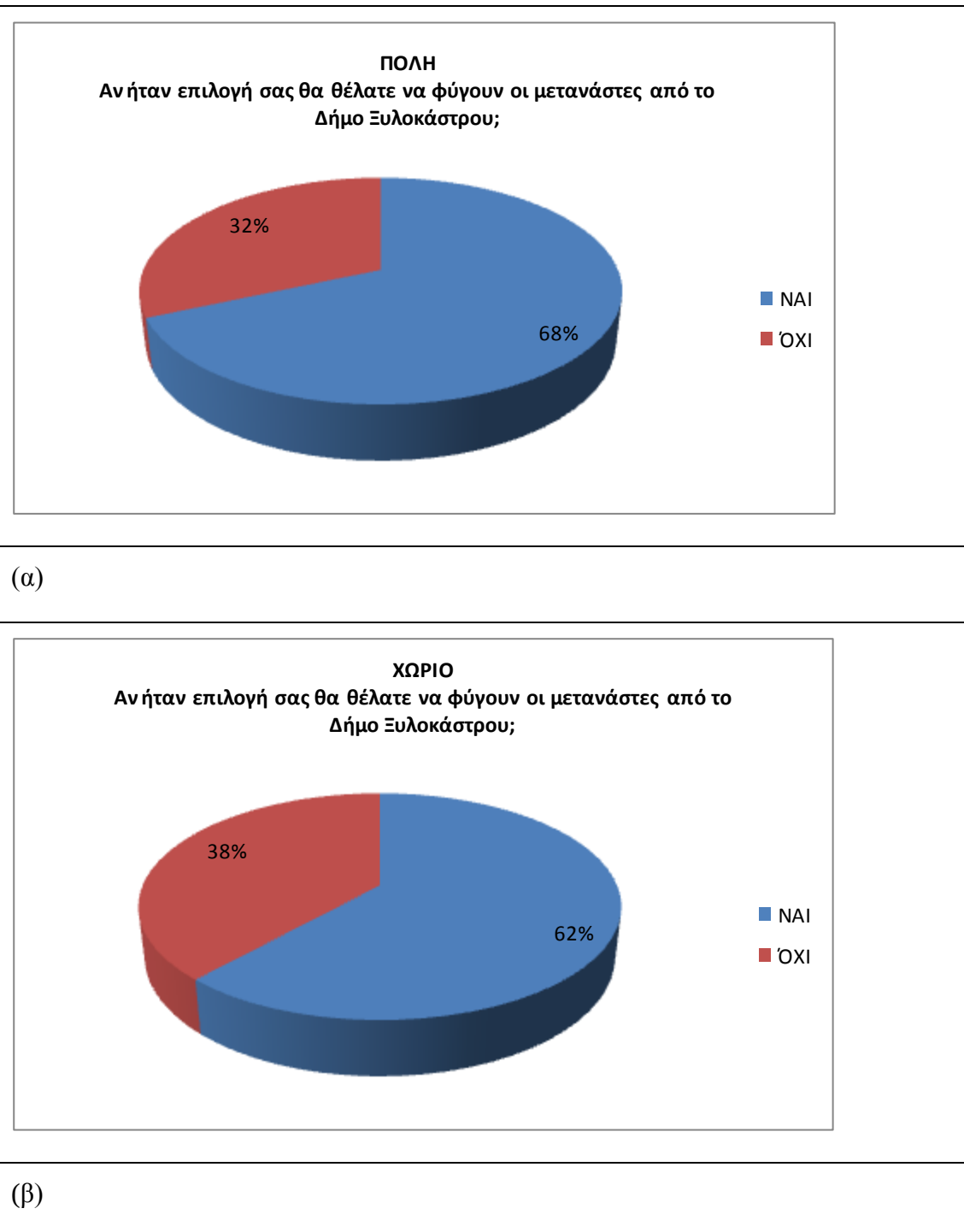
Εδώ φαίνεται ότι οι κάτοικοι της πόλης είναι περισσότερο έτοιμοι να δεχτούν τη δημιουργία τζαμιού και άρα να διευκολύνουν τη θρησκευτική ένταξη αλλοθρήσκων στην πόλη, ενώ οι κάτοικοι του χωριού είναι περισσότερο προσηλωμένοι σε θέματα θρησκείας και σε μεγάλο ποσοστό (83%) δε δέχονται τη δημιουργία τζαμιού.

Παρόμοια είναι τα αποτελέσματα αναφορικά με το αν επιθυμεί κάποιος Έλληνας, γάμο με μετανάστη.

Εικόνα 18: Γάμος με μετανάστη

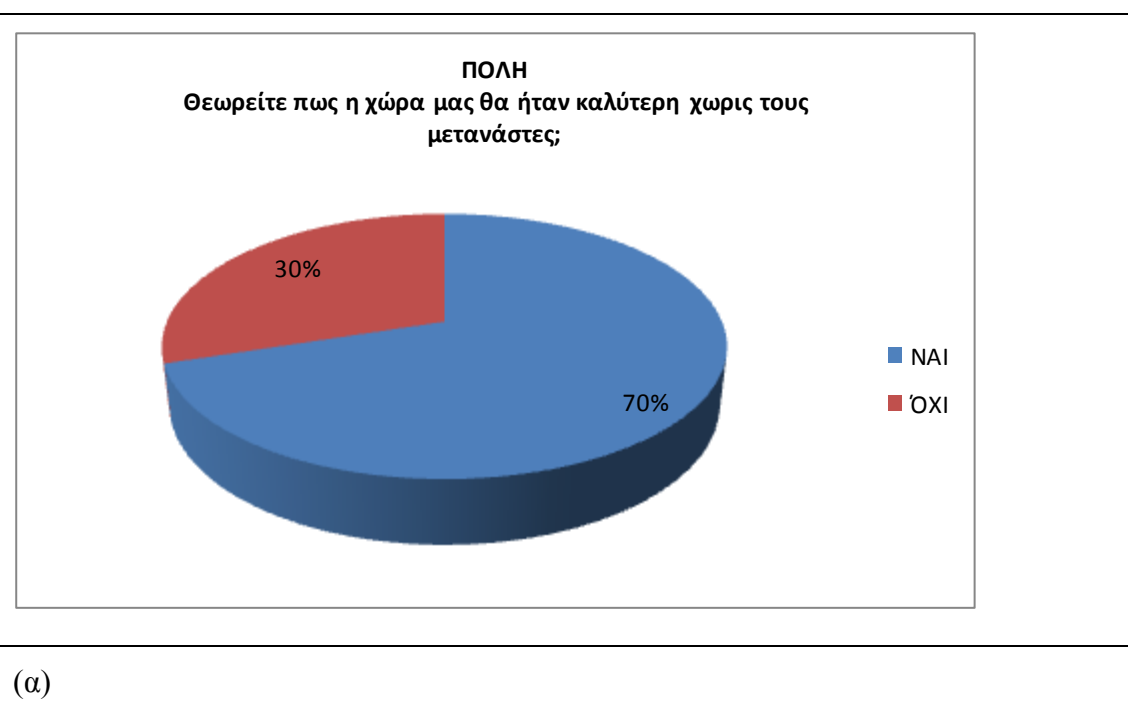
Όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα, οι κάτοικοι της πόλης είναι περισσότερο έτοιμοι να δεχτούν για τους ίδιους ή για τα παιδιά τους ένα γάμο με μετανάστη, χωρίς όμως το ποσοστό αυτό να υπερβαίνει το 45%, σε αντίθεση όμως με το χωριό, που οι περισσότεροι παραδοσιακές αξίες δε δέχονται κάτι τέτοιο σε ποσοστό που ξεπερνάει το 80%.

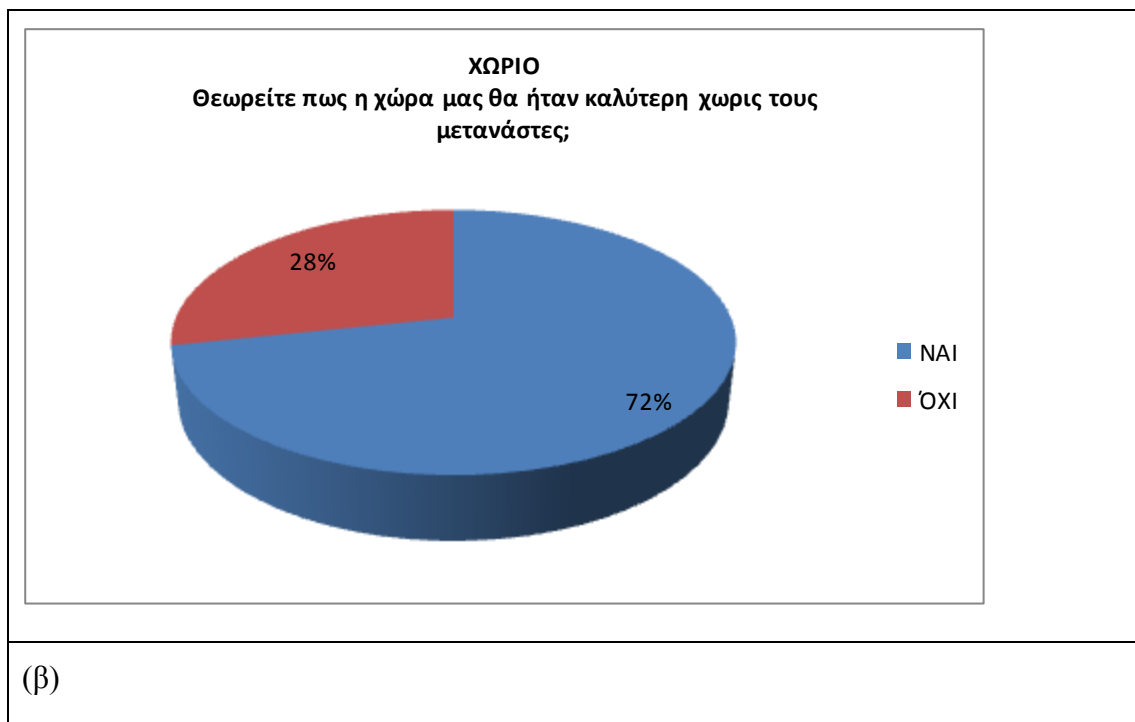

Εικόνα 19: Να φύγουν οι μετανάστες;

Η παραπάνω εικόνα δείχνει ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (68%) των κατοίκων της πόλης θα ήθελε να φύγουν οι μετανάστες, όμως παραδόξως το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο, αλλά ακόμα υψηλό (62%) ανάμεσα στους κατοίκους του χωριού.

Επιπλέον, η παρακάτω εικόνα αποδεικνύει το γεγονός ότι σε μεγάλο ποσοστό (που αγγίζει το 70%), η χώρα μας θα ήταν καλύτερη χωρίς τους μετανάστες, ποσοστό το οποίο αυξάνεται ελαφρώς (στο 72%) στο χωριό. Φαίνεται δηλαδή ότι υπάρχει μια γενική γνώμη ότι η Ελλάδα θα ήταν καλύτερη χωρίς τους μετανάστες.

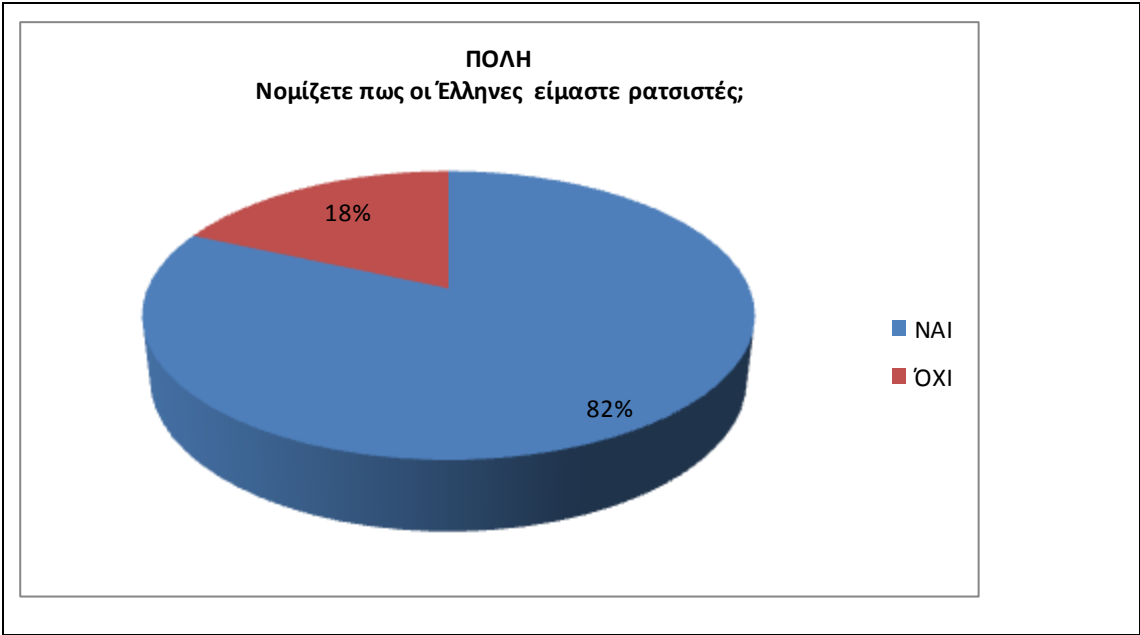

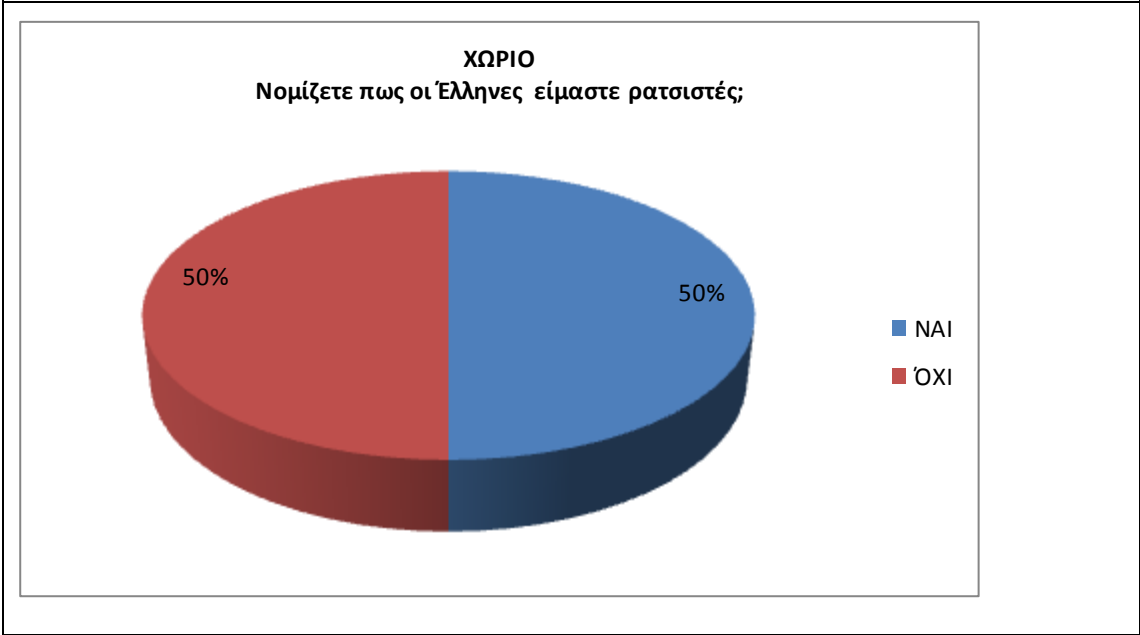
Εικόνα 20: Θα ήταν καλύτερη η πόλη μας χωρίς τους μετανάστες;

Πολύ ενδιαφέροντα είναι και τα αποτελέσματα σχετικά με το αν οι Έλληνες ως λαός είμαστε ρατσιστές.

Φαίνεται πως υπάρχει μια γενική παραδοχή περί αυτού στην πόλη, όπου ένα ποσοστό 82% συμφωνεί ότι οι Έλληνες είμαστε ρατσιστές, ποσοστό το οποίο μειώνεται στο 50% στο χωριό, όπου οι κάτοικοι δε θεωρούν εαυτούς ρατσιστές.

(α)

(β)

Εικόνα 21: Ρατσισμός στην Ελλάδα

Γενικά, μπορεί να θεωρηθεί ότι πολλά από τα προβλήματα και τις δυσκολίες προσαρμογής που συναντά ένας μετανάστης σε μια ξένη χώρα, συναντώνται κυρίως στην πόλη. Η διαφορά της νοοτροπίας και του τρόπου ζωής ανάμεσα στις μεγάλες πόλεις και τα χωριά είναι συχνά παρόμοια με τις διαφορές ανάμεσα σε δυο χωριά. Εκτός όμως από τις ομοιότητες αυτές, υπάρχουν και κάποιες άλλες πιο σοβαρές διαφορές που εστιάζονται κυρίως στην διαφορά της γλώσσας που εμποδίζει την γρήγορη και άνετη ένταξη του εξωτερικού μετανάστη στην χώρα υποδοχής. Τέτοιες διαφορές δεν υπάρχουν στην περίπτωση του εσωτερικού μετανάστη και οι τυχόν γλωσσικές διαφορές σε οποιοδήποτε βαθμό ξεπερνιούνται συνήθως εύκολα και γρήγορα. Δεν υπάρχει επίσης διαφορετική νομική μεταχείριση του εσωτερικού μετανάστη σε θέματα εργασίας, ασφάλισης και πρόνοιας του μετανάστη καθώς, η νομοθεσία είναι ενιαία για όλους τους πολίτες της χώρας, γεγονός που δεν ισχύει για τους εξωτερικούς μετανάστες. Ο εσωτερικός μετανάστης είναι γενικά, ενταγμένος ήδη στο επίπεδο της κοινωνίας, έστω και αν δεν είναι στο επίπεδο της πόλης ενώ, ο εξωτερικός μετανάστης εμφανίζει πρόβλημα ένταξης και στα δύο επίπεδα.

Η υπαίθρος που απογυμνώνεται από τους νέους και τα εργατικά χέρια, έχει σαν αποτέλεσμα ο πληθυσμός ν' απαρτίζεται κυρίως από μικρά παιδιά και από ηλικιωμένους. Ο δείκτης γεννητικότητας μειώνεται σημαντικά και το χωριό δίνει την εντύπωση γηροκομείου. Έντονο εμφανίζεται επίσης, το πρόβλημα της εκπαίδευσης των παιδιών και της οργάνωσης της κοινότητας. Τα σχολεία της υπαίθρου καθώς, διαθέτουν τον στοιχειώδη μόνο εξοπλισμό και οι δάσκαλοι που τα επανδρώνουν είναι συχνά άπειροι, υστερούν κατά πολύ από τα σχολεία των πόλεων. Είναι γεγονός ότι στα σχολεία της υπαίθρου παραμένουν κυρίως δάσκαλοι με λιγότερα προσόντα απ' αυτούς που βρίσκουν θέση στην πόλη ενώ, από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα των σχολείων της υπαίθρου είναι η υπερφόρτωση των δασκάλων με πιο πολλές από μια τάξεις ώστε, να μην δίνεται έτσι η ανάλογη προσοχή στους μαθητές. Επιπλέον, καθώς ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν στα χωριά είναι πολύ περιορισμένος, δημιουργείται ανάμεσα τους πιο έντονος ανταγωνισμός. Όταν ακόμη απουσιάζουν οι γονείς που ενδιαφέρονται άμεσα για την καλή λειτουργία του σχολείου, αυτό καθώς οι ηλικιωμένοι αδυνατούν να προσφέρουν βοήθεια, προσπαθεί ν' ανταποκριθεί, μόνο με τον δάσκαλο, στις υποχρεώσεις του.

Η αστυφιλία άλλαξε έτσι τον τρόπο ζωής, τις συνήθειες και τις αξίες του χωριού. Ο έντονος μιμητισμός επίσης καθώς, υπάρχει

συχνά η εντύπωση ότι οι άνθρωποι των πόλεων, με την επίδραση των μέσων μαζικής επικοινωνίας και το μεγαλύτερο κοινωνικό γόητρο περνούν καλλίτερα, άλλαξαν τις συνήθειες και τις κοινωνικές αξίες της υπαίθρου. Ειδικά, η τηλεόραση υπήρξε η αφορμή για την σχεδόν ριζική αλλαγή του τρόπου ζωής στο χωριό και η μετακίνηση προς τις μεγάλες πόλεις είχε σαν αποτέλεσμα την άμβλυνση των ηθών, των εθίμων και των παραδόσεων σ' αυτό. Η απομάκρυνση τέλος, των ατόμων παραγωγικής ηλικίας από την ύπαιθρο είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση της παραγωγής στα γεωργικά ή κτηνοτροφικά προϊόντα και την αύξηση της τιμής τους στις μεγάλες πόλεις.

Κεφάλαιο 4: Σύνοψη και Συμπεράσματα

4.1 Σύνοψη

Η παρούσα εργασία ασχολήθηκε με ένα θέμα εξαιρετικά επίκαιρο εντός της Ελληνικής επικράτειας, ήτοι αυτό της μετανάστευσης, της ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και των διαφορών στην ενσωμάτωσή τους στο ελληνικό κοινωνικό σύνολο στην πόλη και στο χωριό.

Προς τούτο, αφού περιέγραψε τα βασικά χαρακτηριστικά της πόλης του Ξυλοκάστρου όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα, περιέγραψε τα βασικά χαρακτηριστικά του μεταναστευτικού φαινομένου στην Ελλάδα.

Κατόπιν, αναφέρθηκε στις έννοιες του ρατσισμού, του κοινωνικού αποκλεισμού και της ξενοφοβίας.

Τέλος, η εργασία περιέγραψε με λεπτομέρεια την αντιμετώπιση των μεταναστών στην ύπαιθρο, βάσει της πρωτογενούς έρευνας που πραγματοποιήθηκε και της ανάλυσης των χρησιμοποιηθέντων ερωτηματολογίων.

4.2 Συμπεράσματα

4.2.1 Συμπεράσματα από την έρευνα

Αν προσπαθήσει κανείς να εξάγει συγκριτικά συμπεράσματα από την προαναφερθείσα ανάλυση, θα έλεγε ότι σε γενικές γραμμές θεωρείται αποτελεσματικότερη η ένταξη των μεταναστών στο χωριό, από ό,τι στην πόλη, στην περίπτωση του Ξυλοκάστρου, όπου φαίνεται πως οι μετανάστες αντιμετωπίζουν σημαντικότερα προβλήματα στην πόλη από ό,τι στην ύπαιθρο (χωριό).

Επιπροσθέτως, σε ελαφρά αντίθεση με τα παραπάνω, οι Αλβανοί μετανάστες εντάσσονται ευκολότερα στην κοινωνία της πόλης, από ό,τι στην κοινωνία του Ξυλοκάστρου.

Στην πόλη τα προβλήματα που αποδίδονται πολλές φορές σε μετανάστες είναι περισσότερα από ό,τι στο χωριό και, ως εκ τούτου, θεωρείται σε μεγάλο βαθμό ότι η μεταναστευτική πολιτική είναι εντελώς ανεπιτυχής στην πόλη. Και στο χωριό το ίδιο ισχύει, αλλά σε κάπως μικρότερο βαθμό. Αντίθετα, στο χωριό οι σχέσεις ανάμεσα στους Έλληνες και τους μετανάστες είναι σε μεγαλύτερο βαθμό καθαρά επαγγελματικές από ό,τι στην πόλη, γεγονός το οποίο είτε σημαίνει ότι αποφεύγουν την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων.

Παρόμοια είναι τα πράγματα και ως προς τα ήθη και έθιμα που παρουσιάζονται αυστηρότερα στο χωριό και άρα δεν ενθαρρύνονται οι γάμοι με μετανάστες, σε σχέση με την πόλη, πράγμα το οποίο σχετίζεται και με τη θρησκεία, η οποία είναι περισσότερο έντονη σαν συναίσθημα, στο χωριό. Επιπλέον, πεποίθηση αποτελεί περισσότερο στο χωριό ότι σε μεγάλο βαθμό η ανεργία έχει σαν προκλητική της συνιστώσα την ύπαρξη μεγάλου αριθμού μεταναστών. Ωστόσο, παρά τα προαναφερθέντα, σε μεγαλύτερο ποσοστό στην πόλη δεν πιστεύει ο κόσμος περί ρατσισμού, σε αντίθεση με το χωριό.

Τέλος, θα έπρεπε να σημειωθεί ότι, καθώς η μετακίνηση στις πόλεις, όπως και η εξωτερική μετανάστευση, έχει θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις τόσο για τον ίδιο όσο και για τον τόπο προέλευσης του όταν ερχόμενος στην πόλη αντιμετωπίζει πολλά

κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα. Το φαινόμενο αυτό που λέγεται «αστικοποίηση» προϋποθέτει μεταβολή στην σκέψη, την συμπεριφορά, τις κοινωνικές αξίες και την κοινωνικό – οικονομική δομή της χώρας. Έτσι, ο αγρότης στην πόλη για να μπορέσει να ενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο αναγκάζεται, πολλές φορές, να απαρνηθεί τον παλιό του εαυτό και ένα μεγάλο ποσοστό αγροτών νοσταλγεί το χωριό, υποφέρει από τις δυσκολίες της ζωής, από την πολυκοσμία, την απομόνωση, τους κινδύνους και την αγωνία που χαρακτηρίζουν, γενικά, τα μεγάλα αστικά κέντρα. Πολλοί μετανάστες για να μεταβούν στην πόλη αποχωρίζονται τις οικογένειές τους. Ο χωρισμός αυτός δημιουργεί πολλά ψυχολογικά προβλήματα τόσο στους ίδιους όσο και στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους καθώς, δημιουργούνται προβλήματα, ειδικά όταν ο πατέρας και μητέρα εργάζονται, και τα παιδιά τα φροντίζουν ανάλογα ο πεθερός ή η πεθερά. Εκτός όμως από την οικογένεια τους οι μετανάστες αποχωρίζονται φίλους, γνωστούς και συγγενείς ή το ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον που τους παρέχει κάποια ασφάλεια. Η απότομη αυτή απόσπαση από το οικείο περιβάλλον και η τοποθέτηση τους σ' ένα άγνωστο κοινωνικό σύνολο, αφιλόξενο, αδιάφορο και εχθρικό πολλές φορές, συμβάλλει γενικά στην ψυχική αποδιοργάνωση του ατόμου και την δημιουργία άγχους.

Η επικοινωνία με την πόλη είναι συνήθως απρόσωπη, συχνά επιφανειακή, προσωρινή και έχει σαν συνέπεια ο άνθρωπος να χάνει τον αυθορμητισμό του. Αντίθετα όταν περάσει η περίοδος της προσαρμογής και καταφέρει να αποκατασταθεί επαγγελματικά, ο εσωτερικός μετανάστης επωφελείται και απολαμβάνει την ζωή της πόλης. Αρχικά αποκτά αγαθά που εξασφαλίζουν μια πιο άνετη διαμονή καθώς, στις πόλεις παρέχονται καλλίτερες προοπτικές εκπαίδευσης και εξέλιξης των παιδιών του, καλλίτερες συνθήκες εργασίας από το χωριό, καλύτερη διατροφή και ένδυση, καλύτερη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και πιο πολλά μέσα επικοινωνίας με τον υπόλοιπο κόσμο.

4.2.2 Γενικά συμπεράσματα

Σε γενικές λοιπόν γραμμές, η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας απασχόλησε και απασχολεί πολύ την ακαδημαϊκή κοινότητα εδώ και πολύ καιρό.

Βασικό στοιχείο της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας μας είναι το γεγονός ότι από χώρα προέλευσης μεταναστών, η Ελλάδα έχει καταστεί χώρα εισροής μεταναστών.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 ετών, μια σημαντική πρόκληση για τη μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα υπήρξε η προσπάθεια για τον έλεγχο των βόρειων χερσαίων συνόρων της χώρας και των συνόρων στην Ανατολική και Νοτιοανατολική θαλάσσια σύνορα. Χρειάστηκε περισσότερο από μια δεκαετία, προφανώς, για τις ελληνικές αρχές να συνειδητοποιήσουν ότι «δεν μπορείτε να προφυλαχθεί μια χώρα από μόνη της, καθώς χρειάζεται πάντα η συνεργασία της άλλης πλευράς. Το 1998, ιδρύθηκε η Συνοριοφυλακή, στόχος της οποίας ήταν να εντοπίσει, να συλλάβει και να στείλει πίσω τους παράνομους μετανάστες. Λειτουργεί σε νομούς που βρίσκονται κοντά στα σύνορα, αλλά και σε νομούς που λαμβάνουν μεγάλο αριθμό παράνομων μεταναστών. Κατά την περίοδο μεταξύ 2003 και 2005, υπήρχαν περίπου 50.000 παράνομοι μετανάστες που συνελήφθησαν είτε στα σύνορα είτε εντός ελληνικής επικράτειας. Οι αριθμοί έχουν αυξηθεί από το 2005, όταν υπήρχαν περισσότερες από 66.000 συλλήψεις, και εν συνεχεία σε 95.000 το 2006 και για σχεδόν 70.000 για τους πρώτους οκτώ μήνες του 2007. Ωστόσο, δεν είναι σαφές εάν ο αυξανόμενος αριθμός αντανάκλα την αύξηση του αριθμού των ανθρώπων που προσπαθούν να διασχίσουν παράνομα τα σύνορα Έλληνες, την αύξηση του αριθμού των ατόμων που διαμένουν παράνομα στην Ελλάδα ή ακόμα και την εντατικοποίηση των προσπαθειών επιβολής της Συνοριοφυλακής. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αριθμοί έχουν αυξηθεί για τις τρεις κατηγορίες (παράνομη είσοδο και δια θαλάσσης γης και αλλοδαποί χωρίς χαρτιά που συλλαμβάνονται στο εσωτερικό της χώρας). Πλέον, η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια σημαντική πρόκληση όσον αφορά τη μετανάστευση, παράτυπες, καθώς τα σύνορά της είναι ταυτόχρονα και εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Έτσι, είναι γεγονός ζωτικής σημασίας η «μεταναστευτική πολιτική» μιας χώρας να έχει χαρακτήρα περισσότερο κατασταλτικό, «αστυνομικό», αμυντικό και αποτρεπτικό.

Από την άλλη όμως πλευρά, η μεταναστευτική πολιτική αφορά και τις προσπάθειες εντός της Ελλάδας για ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία και ομαλή διαβίωσή τους και συμβίωση με τους γηγενείς Έλληνες. Ο άξονας αυτός της μεταναστευτικής πολιτικής αντιστοιχεί στις λεγόμενες «πολιτικές ένταξης» και ενσωμάτωσης που έχουν ως στόχο να δημιουργήσουν τις νομικές και τυπικές προϋποθέσεις σύγκλισης

των μεταναστευτικών πληθυσμών με τους πολίτες μιας κοινωνίας (Παπαδοπούλου 2006). Μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του 1990, η χώρα δεν είχε σχεδιάσει σαφή μεταναστευτική πολιτική με κοινωνικές προεκτάσεις, καθώς ήταν κυρίαρχη η αντίληψη πως η μετανάστευση ήταν ένα φαινόμενο πρόσκαιρο, χωρίς μόνιμο χαρακτήρα, θεωρώντας την ως εποχιακή, είτε υπήρχε η πεποίθηση πως ο μεγαλύτερος αριθμός των μεταναστών σύντομα θα επέστρεφε στις πατρίδες τους, είτε ότι η χώρα μας θα ήταν ο ενδιάμεσος σταθμός προς μια άλλη χώρα.

Ωστόσο, η μεταναστευτική ροή προς την Ελλάδα δε στάθηκε εφικτό να ρυθμιστεί έως τώρα με βάση τις καταγραμμένες ανάγκες σε δεξιότητες και θέσεις εργασίας στα κράτη-μέλη της Ευρώπης, και σε πολλές περιπτώσεις, η ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών και λαθρομεταναστών, προερχόμενων από διαφορετικό πολιτικό, πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο, που πολλοί από αυτούς επρόκειτο να μείνουν μόνιμα στη χώρα, όξυνε τις εντάσεις, τα προβλήματα και τη διάσταση ανάμεσα στους γηγενείς και τους αλλοδαπούς και έκανε ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη ένταξης, των περισσότερων, στην κοινωνία.

Η Ελλάδα έχει γίνει μια περιοχή που δέχεται αυξανόμενες ροές μεταναστών και των προσφύγων. Η εξέταση του πώς αυτοί οι μετανάστες να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία, από κοινωνική, ανθρωπολογική και νομολογικός άποψη είναι απαραίτητη. Κοινωνιολογικές μελέτες της ελληνικής κοινωνίας σε σχέση με αυτό το νέο κίνημα της μετανάστευσης, αναλύουν τις συνθήκες υποδοχής και αποδοχής, ή τον κοινωνικό αποκλεισμό των μεταναστών. Η πλειοψηφία των μελετών επικεντρώνεται μόνο στον κοινωνικό αποκλεισμό των μεταναστών, υποστηρίζοντας ότι η πηγή αυτού του φαινομένου είναι οι εθνικιστικές αντιλήψεις των γηγενών. Οι μετανάστες έχουν αξιολογηθεί σε πολλές περιπτώσεις ως φθηνό εργατικό δυναμικό, καθώς και άτομα κατώτερης της πολιτιστικής καταγωγής, γεγονός που απαιτεί τη βοήθεια από τις πιο προνομιούχες κοινωνίες.

Υπάρχουν αρκετοί περιορισμοί όσον αφορά το νομικό πλαίσιο, που θεσπίστηκε με τρόπους με τους οποίους οι αρχές και μη κυβερνητικές οργανώσεις ορίζουν την έννοια του πρόσφυγα. Οι υφιστάμενοι νόμοι δεν ενθαρρύνουν την κινητοποίηση των μεταναστών, ενώ δεν υπάρχουν πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται από το κράτος σχετικά με την αυτοδιάθεση.

Η σχετική εθνική κινητοποίηση της ομάδας στην Ελλάδα έχει τρεις κύριες μορφές: α) τη δημιουργία των κοινωνικών δικτύων, β) τη δημιουργία των εθνικών ενώσεων, καθώς και γ) την εξάρτηση από μη-κυβερνητικές οργανώσεις, που λειτουργούν ως μεσολαβητές μεταξύ των αρχών και των μεταναστών.

Στην Ελλάδα οι δραστηριότητες σχετικά με τη συμπεριφορά των μεταναστών δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές της χώρας και στον κορμό της κοινωνίας. Δεδομένου ότι οι Έλληνες αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως μια πολιτισμικά ομοιογενή ομάδα, έχουν την τάση να σκέφτονται τους ξένους πληθυσμούς που φθάνουν ως πληθυσμούς που δεν υπάρχει καμία δυνατότητα για δημιουργική δράση και πενιχρές πιθανότητες για την επίτευξη κοινωνικής και πολιτικής αυτονομίας. Εν κατακλείδι, η ενσωμάτωση των μεταναστών προχωρά πολύ αργά, αν όχι καθόλου.

Επιπλέον, σύμφωνα με ορισμένους συγγραφείς, υπάρχει μία γενικότερη μεταστροφή της νοοτροπίας, που προκύπτει από τα οικονομικά προβλήματα και τις ξενοφοβικές πολιτικές συζητήσεις που οδηγούν στο ρατσισμό και την ξενοφοβία. Σύμφωνα με αυτούς τους συγγραφείς, οι προϋποθέσεις για τη γέννηση και την άνοδο της ξενοφοβίας στην Ελλάδα προέρχονται από: α) τα γκέτο μεταναστών που δημιουργούνται γύρω από ή μέσα σε αστικά κέντρα, β) την αύξηση της ανεργίας και την επαγγελματική ανασφάλεια, γ) τη χαρακτηριστική ομοιογένεια της ελληνικής κοινωνίας σε σχέση με τα στοιχεία άλλων πολυεθνικών κοινωνιών, όπου η εθνογενεαλογική αρχή της εθνικότητας οδηγεί σε αποκλεισμό και δ) το συνδυασμό των χρονικών και ποσοτικών στοιχείων όταν γίνεται η μετανάστευση σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, όπως προέκυψε από την παρούσα έρευνα, παρά τους ισχυρισμούς για το αντίθετο, δεν υπάρχουν ισχυρές αποδείξεις ότι ο ρατσισμός και η ξενοφοβία υπάρχουν ανάμεσα στον ελληνικό πληθυσμό. Φυσικά υπάρχουν και περιστατικά ρατσιστικής και ξενοφοβικής συμπεριφοράς που έχουν μεγεθυνθεί από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, για προφανείς λόγους. Ωστόσο, τα περιστατικά αυτά απομονώνονται και δεν μπορεί κάτι τέτοιο να αποτελέσει τη βάση για το επιχείρημα ότι η ελληνική κοινωνία συνολικά και με τους νόμους και τους θεσμούς της δείχνει σημάδια εκτεταμένης ρατσιστικών και ξενόφοβων συμπεριφορών.

Σε γενικές γραμμές, η ένταξη των αλλοδαπών στην κοινωνία, η δίκαιη μεταχείρισή τους, η αναγνώριση ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως καταγωγής, φυλής, χρώματος ή χώρας προέλευσης είναι σημαντικά ζητήματα τη σύγχρονη μεταναστευτικής πολιτικής (Κοντιάδης, 2007). Εφόσον μια χώρα

αναλαμβάνει το ρόλο του αποδέκτη οικονομικών μεταναστών, οφείλει να τους εντάξει και να τους ενσωματώσει με τον πιο ομαλό τρόπο, προστατεύοντας τα κοινωνικά τους δικαιώματα, η εφαρμογή των οποίων συμβολίζει και συνιστά την ανάπτυξη και την ύπαρξη κράτους- δικαίου, και βασική αρχή αυτού του κράτους είναι ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου, ως μια ξεχωριστή και αναντικατάστατη προσωπικότητα, που δεν πρέπει να υποτιμάται ή να υποβιβάζεται ως αντικείμενο προς εξυπηρέτηση οποιουδήποτε σκοπού και προσωπικού συμφέροντος (Κοντιάδης, 2007).

Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι εάν επιτευχθεί η ένταξη των αλλοδαπών στην κοινωνία της χώρας υποδοχής τους, τότε τόσο το κράτος και οι γηγενείς, όσο και η τοπική κοινωνία και οι αλλοδαποί είναι πολλαπλά ωφελημένοι. Οι κοινωνικές έριδες και οι αντιδικίες παύουν, σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας εκλείπει ο διπολισμός, ο χωρισμός σε δύο μεγάλες ομάδες, των εγκατεστημένων γηγενών και των περιθωριοποιημένων αλλοδαπών, δεν υπάρχει πια διάσταση γηγενών και αλλοδαπών εφόσον δεν υπάρχει πια κάτι «ξένο», άγνωστο, διαφορετικό, ο καθένας μπορεί να διατηρεί την ιδιαιτερότητα και την ατομικότητά του, όλοι όμως είναι ισότιμοι και ισόνομοι πολίτες, μειώνονται και σταδιακά εξαλείφονται τα φαινόμενα ρατσισμού και ξеноφοβίας, επίσης οι μετανάστες τυγχάνουν ίσης, δίκαιης και ανθρώπινης μεταχείρισης, δεν έχουν πια μόνο υποχρεώσεις, αλλά και δικαιώματα, νιώθουν ασφαλείς και ότι δεν καταπατώνται τα ανθρώπινα, κοινωνικά και ατομικά τους δικαιώματα. Όταν οι αλλοδαποί νιώθουν «ξένοι», περιθωριοποιημένοι, αποκλεισμένοι από τα κοινωνικά αγαθά και αποκομμένοι από τη χώρα στην οποία βρίσκονται, τότε είναι λογικό να αδιαφορούν για το μέλλον και τη τύχη της και να δημιουργούν ταραχές ή ακόμα χειρότερα να επιδίδονται σε εγκληματικές πράξεις, εάν όμως νιώθουν πως αποτελούν «κομμάτι» αυτής της χώρας, θα ενδιαφέρονται και για τη συλλογική ωφέλεια και όχι μόνο για την ατομική, οι αναταραχές θα εκλείψουν, θα υπάρχει συνεισφορά και ενδιαφέρον για την ανάπτυξη και την οικονομία του κράτους, και οι μετανάστες θα νιώσουν πως έχουν βρει μια νέα, φιλόξενη πατρίδα για να «ριζώσουν». Παράλληλα οι γηγενείς διευρύνουν τους πνευματικούς και πολιτιστικούς τους ορίζοντες ερχόμενοι σε επαφή με τον πολιτιστικό πλούτο που φέρουν οι αλλοδαποί από τις χώρες καταγωγής τους, απαλλάσσονται από την καχυποψία και τον ρατσισμό και καλλιεργούνται μέσα τους αισθήματα ανθρωπισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Ανθοπούλου Θ. και Μωυσίδης Α (επιμέλεια) , 2001, *Από τον Αγροτικό χώρο στην Υπαιθρο χώρα*, Αθήνα, Gutenberg

Αθανασίου Λ. (2001), „Προβλήματα διαπολιτισμικής προσέγγισης της εκπαίδευσης στην Ελλάδα“, Διαπολιτισμική εκπαίδευση

Βαγενά-Παλαιολόγου, Ε. (2006). Ρατσισμός & ξενοφοβία – έρευνα στη δικαιοσύνη και στην αστυνομία, Αθήνα Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 35-40.

Γεωργάς Δημήτριος, (1999), *Κοινωνική Ψυχολογία*, Τόμος Α'-δ' έκδοση- Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 12-40

Γεώργα Δ., Παπαστυλιανού Α.,(1993), *Επιπολιτισμός Ποντίων και Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα. Ψυχολογικές διεργασίες προσαρμογής* ,Αθήνα, Γ.Γ. Απόδημου Ελληνισμού, σελ. 8-12

Γεωργογιάννης Π.,(1997) *,Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία*, Αθήνα, Gutenberg, σελ. 19-21

Γκότοβος Α. ,(1997) *,Εθνική ταυτότητα και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση* (περ. Η Λέσχη των εκπαιδευτικών, τευχ. 19), σελ 30-33

Δαμανάκης Μ., (1989), *Μετανάστευση και Εκπαίδευση*, Αθήνα, Gutenberg, σελ 50-54

Δαμανάκης Μ., (1989), *Πολυπολιτισμική – Διαπολιτισμική Αγωγή. Αφετηρία, Στόχοι, Προοπτικές*, Τα Εκπαιδευτικά,Τ.16, σελ. 50-54

Δαμανάκης, Μ. (επιμ.), (1997), *Η Εκπαίδευση των Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική Προσέγγιση*, Αθήνα Gutenberg, σελ. 10-11

Κασιμάτη Κ.(επιμέλεια), (1998), *Κοινωνικός αποκλεισμός : η ελληνική εμπειρία*, Αθήνα, Gutunberg, σελ 55-56

Καβουνίδη Τζ., Κόντης Α., Λιανός Θ., Φακιάλας Ρ., (επιμ), (2008), *Μετανάστευση στην Ελλάδα, Εμπειρίες- Πολιτικές – Προοπτικές*, ΙΜΕΠΟ Αθήνα, σελ. 65-67

Κασίμης Χ., (2004), *Μετανάστες: Ένας άγνωστος συντελεστής ανάπτυξης στην ελληνική ύπαιθρο* στο Παπαδόπουλος Α.(επιμέλεια), *Η ανάπτυξη σε μία πολυλειτουργική ύπαιθρο*, Αθήνα, Gutunberg , σελ. 100-102

Κανακίδου Ε., Παπαγιάννη Β. ,(1997), *Διαπολιτισμική Αγωγή*, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 4-45

Καρύδης Β., (1996), *Εγκληματικότητα των μεταναστών στην Ελλάδα*, Αθήνα, Παπαζήση, σελ. 10-12

Κελεπούρης Χαράλαμπος (2006), *Η μεταπολεμική μετανάστευση των Ελλήνων προς τις ανεπτυγμένες χώρες: τα παραδείγματα των ΗΠΑ, Γερμανίας, Αυστραλίας και Καναδά*, πτυχιακή εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, 2006

Κοιλιάρη Αγγελική, (2007), *Ξένος στην Ελλάδα: μετανάστες, γλώσσα και κοινωνική ένταξη , στάσεις της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στους μετανάστες*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, σελ. 40-42

Κόκκοτας Π., (1983), *Η Ελευθερία στην εκπαίδευση*, 2η έκδοση αναθεωρημένη-, Αθήνα, Γρηγόρη, σελ. 59-61.

Κοντιάδης Ξ.,(2007), *Δημοκρατική συμμετοχή και δικαιώματα των μεταναστών. Μια οριακή περίπτωση ως έναυσμα επανεξέτασης θεμελιωδών εννοιών* στο Κοντιάδης Ξ. και Παπαθεοδώρου Θ. (επιμ.), *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής*, Αθήνα, Παπαζήση, σελ. 100-104

Κοτζιάς Ν. (2001), *Πολυπολιτισμός και ανεκτικότητα στο βιβλίο μετάφραση, Αναστοχασμός - Για τον εκπολιτισμό της διαφοράς* στο Μαϊκλ Ουόλτερ – *Περί ανεκτικότητας*, Αθήνα, Καστανιώτη, σελ. 32-33

Λαμπριανίδης Λ., Λυμπεράκη Α., (2001), *Αλβανοί μετανάστες στη Θεσσαλονίκη*, Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, σελ. 80-82

Λαμπίρη-Δημάκη Ι., (1998), *Για μια παιδεία εναντίον των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων ανάλογα με το φύλο, την φυλή, την θρησκεία, την εθνικότητα ή άλλα χαρακτηριστικά*, Διεθνές Συνέδριο στην Αθήνα «Μετανάστες, Ρατσισμός και Ξενοφοβία - Ελληνικές και Ευρωπαϊκές Εμπειρίες», Αθήνα, Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 44-46

Λυμπεράκη Α., Πελαγίδης Θ., 2000, *Ο «φόβος του ξένου» στην αγορά εργασίας : ανοχές και προκαταλήψεις στην ανάπτυξη*, Αθήνα, Πόλις, σελ 43-45

Μαρβάκης Αθ., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ. (επιμέλεια), 2001, *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 50-56

Μάρκου Γ. ,(1994), *Εκπαιδευτική πολιτική και ερευνητικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των σχολικών προβλημάτων των παιδιών που παλιννοστούν* ,(Σχολική επανένταξη των παλιννοστούντων μαθητών, προβλήματα και προοπτικές, ΥΠΕΘ - UNESCO, Αθήνα), σελ. 81-83.

Μάρκου Γ., Βασιλειάδου Μ. ,(1996), *Προσεγγίσεις της Πολυπολιτισμικότητας και η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών* ,Αθήνα, Υ.Π.Ε.Θ./Γ.Γ.Λ.Ε., σελ. 4-46

Μπαγκαβός Χ., Παπαδοπούλου Δ., *Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία*, Αθήνα ,Gutenberg σελ. 90-92

Μπόμπας, Λ. (1994), *Για την Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Παιδιών στην Ελλάδα*, Αθήνα, Φολόη, σελ. 11-14

Μουσούρου Λ., (2003), *Μετανάστευση και Μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, Αθήνα, Gutenberg, σελ. 77

Παλαιολόγου Ν. (2000) *Σχολική προσαρμογή μαθητών με διαπολιτισμικά χαρακτηριστικά* (διδ. διατριβή), σελ. 23-44.

Πανταζής Β. (2003), *Εκπαίδευση ενηλίκων ως παράγοντας της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ενοποίησης*, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ, 7/2003, σελ. 10-14

Παπάς, Α. (1998), *Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική*. Αυτοέκδοση, Αθήνα, σελ. 54-57

Παπαδημητρίου Ζ, 2000, *Ο Ευρωπαϊκός Ρατσισμός, Εισαγωγή στο φυλετικό μίσος, Ιστορική, Κοινωνιολογική και Πολιτική Μελέτη*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 23-24

Παπαδοπούλου Δ. (2006), *Μορφές κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής ενσωμάτωσης των μεταναστών. Το παράδειγμα της Περιφέρειας Αττικής*, στο Μπαγκαβός Χ., Παπαδοπούλου Δ., *Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία*, Gutenberg, Αθήνα, σελ. 29-31

Παπαθεοδώρου Θ. ,(2007), *Η μεταρρύθμιση της μεταναστευτικής πολιτικής: Οι θεσμικές εκκρεμότητες* στο Κοντιάδης Ξ. και Παπαθεοδώρου Θ. (επιμ.), Αθήνα, Παπαζήση , σελ 10-13

Παπανδρέου, Γ. Α., (1998), *Πολιτικές κατά του ρατσισμού – Η αντιμετώπιση της πρόκλησης*, Διεθνές Συνέδριο στην Αθήνα «Μετανάστες, Ρατσισμός και Ξενοφοβία - Ελληνικές και Ευρωπαϊκές Εμπειρίες», Αθήνα, Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 90-932

Παύλου Μ. και Χριστόπουλος Δ.(επιμέλεια), *Η Ελλάδα της μετανάστευσης: κοινωνική συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*, Αθήνα, Κέντρο Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων, σελ. 44-46

Πετράκου Η. (2001), *Η κατασκευή της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία*, στο Μαρβάκης Αθ., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ., *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, σελ. 30-33

Σαλαγιάννης, Π., (2000) , *Προσεγγίσεις θεμάτων σύγχρονου προβληματισμού*, εκδόσεις Χρ. Δάρδανος, Αθήνα, σελ. 19-21

Σκούρτου Ε., Βρατσάλης Κ., Γκόβαρης Χ., (2004), *Μετανάστευση στην Ελλάδα και Εκπαίδευση Αποτίμηση της υπάρχουσας κατάστασης – Προκλήσεις και Προοπτικές βελτίωσης*, Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ.), Πανεπιστήμιο Αιγαίου, σελ. 100-104.

Σολομών, Ι. Και Κουζέλης, Γ., (1994), *Πειθαρχία και γνώση: εταιρεία μελέτης των επιστημών του ανθρώπου*, Αθήνα, σελ 99-100

Σπανού, Κ. (2000). *Διοίκηση, Πολίτες και Δημοκρατία*, Αθήνα, Παπαζήση, σελ 8-11.

Τριανταφυλλίδου Α. ,(2005), *Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική Προβλήματα και Κατευθύνσεις* ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ), Αθήνα, σελ 80-81

Τριανταφυλλίδου Α., Μαρούκης Θ., (2010), *Η μετανάστευση στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Κριτική, σελ 4-5

Χλωπτσιούδης Δ., (2010), *Πολυπολιτισμικότητα και ξενοφοβία, διαφορετικότητα και νεορατσισμός*, Θεσσαλονίκη, σελ. 11-15

Ψημμένος Ι., (1998), *Μετανάστευση από τα Βαλκάνια, Κοινωνικός αποκλεισμός στην Αθήνα*, Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 33-34

Ξενόγλωσση

Castles,S., (1995), 'How states responds to immigration and ethnic diversity' New Community, 21, 3, pp.100-104

Habermas J. (1993), „Anerkennungskämpfe im demokratischen Rechtsstaat“, in: Taylor, C., Multikulturalismus und die Politik der Anerkennung, Frankfurt am Main, pp. 45-47

Hansen G. (1996), „Perspektivwechsel: Eine Einführung“, Münster/New York, pp. 66-68.

Rudiger, A. and Spencer, S.(2003) 'Social Integration of Migrants and ethnic minorities Policies combat discrimination', Conference jointly organized by the European Commission and OECD, 21-22/1/2003, Brussels, pp. 40-43

Schulze H. (1995), „ Staat und Nation in der europäischen Geschichte“, München, pp. 4-6.

Nyssen, Elke (Hg.), Unterrichtspraxis in der Hauptschule, Rowhlt, Reinbeck bei Hamburg 1975, pp. 46-49.

Ιστοσελίδες

Εφημερίδα «Τα Νέα», Εύρεση στις 5 Μαρτίου 2012, στην ιστοσελίδα <http://www.tanea.gr/kosmos/article/?aid=4674440> . Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο : <http://www.google.com.gr>

Εφημερίδα «Το Έθνος», Εύρεση στις 10 Μαρτίου 2012, στην ιστοσελίδα <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22733&subid=2&pubid=3732765&tag=8475>. Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο : <http://www.google.com.gr>

Εύρεση στις 10 Μαρτίου 2012στην ιστοσελίδα<http://www.korinthia.net/dimos-xylokastrou.htm> . Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο : <http://www.google.com.gr>

Εύρεση στις 10 Μαρτίου 2012στην ιστοσελίδα <http://www.xylokastro.com/>
Αναζήτηση στον δικτυακό τόπο : <http://www.google.com.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Γεωγραφίας

Ερωτηματολόγιο

A. Κοινωνικό – δημογραφικά χαρακτηριστικά

1) Φύλο

α. Άνδρας

β. Γυναίκα

2) Ηλικία

α. 18 – 28

β. 28 – 38

γ. 38 – 48

δ. 48 – 58

ε. 58 – 68

ζ. 68 και άνω

3) Επάγγελμα

α. Δημόσιος Υπάλληλος

β. Ιδιωτικός Υπάλληλος

γ. Αγρότης

δ. Επιχειρηματίας

ε. Φοιτητής

ζ. Συνταξιούχος

η. Άνεργος

θ. Άλλο

4) Τόπος διαμονής

α. Πόλη

β. Χωριό

5) Επίπεδο μόρφωσης

α. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

β. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

γ. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

δ. Άλλο

6) Οικογενειακή κατάσταση

α. Έγγαμος

β. Άγαμος

B. Ερωτήσεις

7) Πιστεύετε πως οι μετανάστες έχουν ενταχθεί στην Ελλάδα;

α. Ναι

β. Όχι

8) Ποιά εθνικότητα μεταναστών πιστεύετε πως είναι πιο εύκολο να ενταχθεί στην ελληνική κοινωνία;

α. Αλβανοί

- β. Βούλγαροι
- γ. Πακιστανοί
- δ. Αφρικανοί
- ε. Άλλοι

9) Γιατί πιστεύετε πως συμβαίνει αυτό;

10) Που πιστεύετε πως οι μετανάστες «απορροφούνται» πιο εύκολα;

- α. Στην πόλη
- β. Στο χωριό

11) Γιατί πιστεύετε η Ελλάδα έχει γίνει χώρα υποδοχής μεταναστών, ενώ ήταν επί σειρά ετών χώρα εξαγωγής;

- α. Επειδή είναι πέρασμα για άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- β. Επειδή η μεταναστευτική πολιτική της είναι πιο ελαστική σε σχέση με άλλες χώρες υποδοχής
- γ. Επειδή έχει τις υποδομές να δέχεται μετανάστες.
- δ. Επειδή ξέρουν ότι δεν έχει επαρκή αστυνόμευση στα σύνορα της
- ε. Άλλο

Βαθμονομείστε από το 1 έως 5, με μεγαλύτερο το 1.

12) Πιστεύετε πως η υπάρχουσα μεταναστευτική πολιτική της χώρας μας είναι η κατάλληλη για αυτήν;

- α. Ναι

β. Όχι

13) «Αντέχει» η χώρα μας άλλους μετανάστες;

α. Ναι

β. Όχι

14) Θεωρείτε πως ο αριθμός μεταναστών στον δήμο Ξυλοκάστρου είναι:

α. Μεγάλος

β. Αρκετός

γ. Μικρός

δ. Ελάχιστος

15) Πώς θα χαρακτηρίζατε την σχέση σας με τους μετανάστες;

α. Φιλική

β. Μόνο επαγγελματική

γ. Άλλο

16) Έχετε φιλία με κάποιον μετανάστη;

α. Ναι

β. Όχι

17) Πιστεύετε πως οι μετανάστες κάνουν δουλειές που οι Έλληνες δεν επιθυμούν;

α. Ναι

β. Όχι

18) Πιστεύετε πως οι μετανάστες παίζουν σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ανεργίας στην χώρα μας;

- α. Πάρα πολύ
- β. Πολύ
- γ. Αρκετά
- δ. Καθόλου

19) Έχετε προσλάβει μετανάστη στην δουλειά σας;

- α. Ναι
- β. Όχι

Αν ναι, πού;

- α) Τουριστική απασχόληση
- β) Αγροτική εργασία
- γ) Φύλαξη παιδιών ή ηλικιωμένων
- δ) Οικοδομικές εργασίες
- ε) Άλλο

20) Στην εργασία τους, πώς θα χαρακτηρίζατε τους μετανάστες;

- α. Εργατικοί - Τεμπέληδες
- β. Τίμιοι - Χωρίς εντιμότητα
- γ. Πονηροί - Αφελείς
- δ. Με φιλότιμο - Χωρίς φιλότιμο

Βάλτε σε κύκλο αυτό που πιστεύετε.

21) Κάποιοι θεωρούν πως οι μετανάστες συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Συμφωνείτε με αυτήν την άποψη;

α. Ναι

β. Όχι

γ. Σε άλλους τομείς συμβάλλουν, σε άλλους όχι

22) Γιατί πιστεύετε η χώρα αντιμετωπίζει πρόβλημα με τους μετανάστες;

α. Μεγάλος αριθμός μεταναστών

β. Οικονομική κρίση

γ. Ρατσισμός Ελλήνων

δ. Απουσία κατάλληλης πολιτικής

23) Στο δήμο Ξυλοκάστρου σε τι δημιουργούν πρόβλημα οι μετανάστες;

α. Δημόσια υγιεινή

β. Εγκληματικότητα

γ. Άνοδος ανεργίας

δ. Άλλο

Βαθμονομείστε από το 1 έως το 4, με μεγαλύτερο το 1.

24) Ποιες είναι κατά την γνώμη σας οι θετικές επιπτώσεις από την παρουσία των μεταναστών στο δήμο Ξυλοκάστρου;

α. Αύξηση πληθυσμού

β. Οικονομία

γ. Επιλογές εργοδοτών στην αγορά εργασίας

δ. Γίνονται κοινωνοί της ελληνικής γλώσσας και εκπαίδευσης

Βαθμονομείστε από το 1 έως το 4, με μεγαλύτερο το 1

25) Το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών έχουν διαφορετική θρησκεία από τους Έλληνες . Θεωρείτε πως αυτό εμποδίζει την πιο ομαλή ένταξη στην ελληνική κοινωνία;

α. Ναι

β. Όχι

Αν ναι, γιατί το πιστεύετε αυτό;

26) Θα δεχόσασταν την δημιουργία τζαμιού στην περιοχή του δήμου Ξυλοκάστρου;

α. Ναι

β. Όχι

27) Θα παντρευόσασταν εσείς ή αν έχετε παιδιά, θα επιτρέπατε τους γάμους με έναν μετανάστη;

α. Ναι

β. Όχι

28) Αν ήταν επιλογή σας, θα θέλατε να φύγουν οι μετανάστες από τον δήμο Ξυλοκάστρου;

α. Ναι

β. Όχι

29) Θεωρείτε πως η χώρα μας θα ήταν καλύτερη χωρίς τους μετανάστες;

α. Ναι

β. Όχι

$\beta. \text{O}\chi_1$

Πηγή: <http://www.newsbomb.gr/>